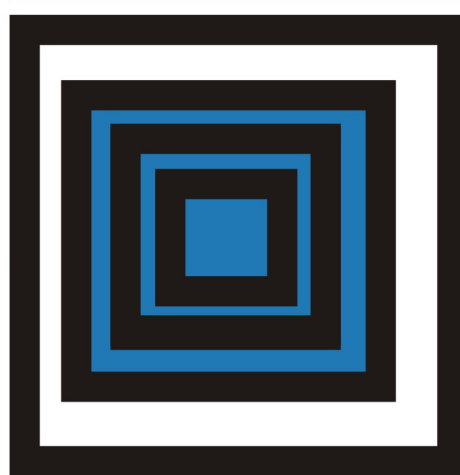
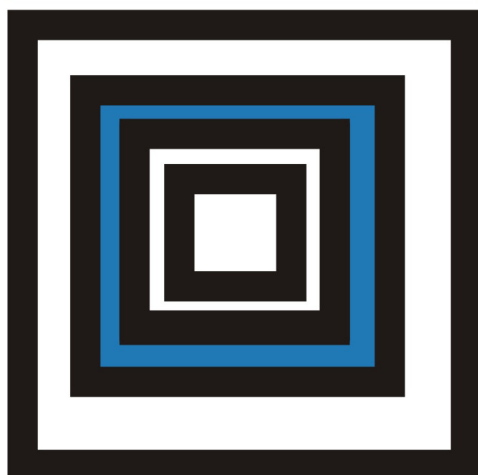

ISSN 1335 - 0404

PEDAGOGICKÉ ROZHLEDY

3

2017

ODBORNO-METODICKÝ ČASOPIS

Obsah:

VÝCHOVA A VZDELÁVANIE ŽIAKA

- Zuzana Ištvanová
**Rozvíjanie písateľských schopností žiakov
3. ročníka ZŠ prostredníctvom techník
tvorivého písania**
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu:
učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ ...1
- Janka Smolková
Projekt - Ruženka v štvrtáckom kráľovstve
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu:
učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ ...4
- Jana Matijová
Detská literatúra vo vyučovaní anglického jazyka
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu:
učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ ...9
- Marcela Bukovičová
**Vplyv digitálneho vzdelávania na počúvanie
s porozumením na hodinách anglického jazyka
v primárnom vzdelávaní**
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu:
učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ ...11
- Mária Folvarčíková
**Tvorba učebného materiálu k téme regionálna
výchova a ľudová kultúra**
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu:
učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ ...13
- Olga Felcanová
**Rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov
7. ročníka základnej školy**
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu
v predmete slovenský jazyk a literatúra ...15
- Mária Vološinová
**Využitie didaktickej hry bludisko
na hodinách slovenského jazyka a literatúry**
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu
v predmete slovenský jazyk a literatúra ...18
- Jana Markóčiová
**Aktivizujúce metódy v edukácii slovenského
jazyka a literatúry**
Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu
v predmete slovenský jazyk a literatúra ...22
- Anetta Mária Gnidová
**Metódy práce s využitím videosekvencií
v edukačnom procese v predmete
slovenský jazyk a literatúra**
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu
v predmete slovenský jazyk a literatúra ...25
- Ivana Papcunová
Využitie videosekvencií v edukačnom procese
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu
v predmete slovenský jazyk a literatúra ...30

Pedagogické rozhľady

Odborno-metodický časopis pre školy
a školské zariadenia

3/2017

Dvojmesačník

Ročník 26

Editor:

Metodicko-pedagogické centrum Bratislava

Šéfredaktor: Marián Valent

Výkonná redaktorka: Viera Stankovičová

Redakčná rada:

Simoneta Babiaková, Darina Bačová,
Mária Ďurčeková, Erika Fryková, Darina Výbohová,
Mária Onušková, Renáta Pondelíková,
Juraj Vantuch

Zahraniční korešpondenti:

Milan Pol (Česká republika)

Anna Gajdzica (Poľsko)

Kristof Lajosné Antónia (Maďarsko)

Obálka: Renáta Pondelíková

Preklad do angličtiny: Anna Pávová

Adresa redakcie:

Metodicko-pedagogické centrum

regionálne pracovisko Horná 97

975 46 Banská Bystrica

Tel.: 048/4722 905

Fax: 048/4722 933

e-mail: viera.stankovicova@mpc-edu.sk

www.mpc-edu.sk

Vyšlo: 30. septembra 2017

Vychádza päťkrát ročne

Evidenčné číslo: EV 3414/09

ISSN 1335-0404

Príspevky v časopise sú recenzované. Recenznú radu tvoria členovia redakčnej rady časopisu.

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor.

Redakcia sa nemusí vždy stotožniť s názormi autora.

Nevyžiadané rukopisy nevraciamy.

ROZVÍJANIE PISATEĽSKÝCH SCHOPNOSTÍ ŽIAKOV 3. ROČNÍKA ZŠ PROSTREDNÍCTVOM TECHNÍK TVORIVÉHO PÍSANIA VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU: UČITEĽSTVO PRE 1. STUPEŇ ZŠ

Zuzana Ištvanová, Gymnázium a základná škola svätého Mikuláša, Duklianska 16, Prešov

Harper (In Poliaková, 2009) definuje tvorivé písanie ako umenie, aktivitu, určitú činnosť, spätosť so svetom, ktorej výsledkom je výroba kníh, hier, básní, filmov, webových stránok a ako priestor, v ktorom prebieha učenie po formálnej aj neformálnej stránke. Tvorivé písanie by malo spĺňať dve základné podmienky, a to jasnosť a stručnosť. No tak, ako existujú dve základné podmienky písania, existujú aj dve základné chyby, a to, keď sa čitateľ nudí, a tým druhým je, keď sa čitateľ cíti autorom urážaný.

Rozaksin (In Bieleková, 2012) dáva žiakom návody, ako písať tvorivo: Buď originálny. Všetko, čo ťa inšpiruje, si zapisuj. Začínaj príbeh myšlienkou, alebo vetou, ktorá čitateľa hneď upúta. Dokončené dielo nečítaj hneď. Prečítaj to až s odstupom času. Píš neustále.

Za techniky tvorivého písania možno považovať pracovné postupy, vďaka ktorým pisateľ vytvorí text. Fišer (2001) delí techniky tvorivého písania do štyroch základných skupín: 1. techniky hľadania a zadávania tém, 2. techniky stimulácie k písaniu, 3. techniky prekonávania a odstraňovania blokad pri písaní, 4. techniky písania.

V typológii Böttcherovej sa techniky, autorkou nazývané aj metódy tvorivého písania, členia do piatich skupín (Eliašová, 2011):

1. *Asociatívne techniky*: Slúžia hlavne na úvod písania. Navodzujú nápady, obrazy, predstavy, vynárajú spomienky a vlastné zážitky pisateľa.
2. *Techniky písania pomocou hry*: Sú využívané hlavne pri počiatočnom zavádzaní tvorivého písania do vyučovacieho procesu. Ide o rôzne slovné hračky, prešmyčky a jednoduché prestavby textu.
3. *Techniky písania podľa predlohy, vzoru*: Pri týchto technikách sa môže pisateľ oprieť o stanovenú schému a doplniť ju vlastnou tvorbou. Tieto techniky sú vhodné najmä pre menej talentovaných žiakov, pretože predurčujú zažiť úspech.
4. *Techniky literárneho písania*: Žiak sa inšpiruje určitým literárnym textom. Medzi najznámejšie techniky patrí dotváranie začiatku, alebo konca príbehu, zmena perspektívy, reklamný text a analogický text.
5. *Techniky písania navodené podnetmi*: Spúšťačom písania je pri týchto technikách napríklad hudba, obraz, tanec, divadlo, výrok, citát, konkrétny predmet a podobne.

Organizácia výučby tvorivého písania

Jednou z hlavných črt tvorivého písania je samostatná práca. Každý napreduje svojím vlastným, jemu daným tempom. Táto samostatná aktívna činnosť im môže priniesť väčší zážitok z tvorby a čo je veľmi podstatné, často aj oveľa hlbší prienik do učiva ako výučba výkladom, keď informácie prijímajú žiaci väčšinou len pasívne. W. Grabe a R. B. Kaplan (In Klimovič, 2009) predkladajú pedagógom, venujúcim sa začínajúcim pisateľom päť základných princípov úspešného rozvíjania písania:

1. *Pripraviť žiakov na písanie*: písať denne, pred písaním viesť so žiakmi rozhovory, prebúdať v nich záujem o písanie, poskytovať im na písanie dôvody, vyčleniť v triede miesto na poznámky, odkazy, zapisovanie myšlienok.

2. *Asistovať žiakom a sprevádzať ich pri písaní*: pred samotným písaním poskytovať čo najviac podnetov, robiť brainstorming, pracovať s obrázkami, pri asistovaní používať zrozumiteľný jazyk, rozvíjať slovnú zásobu žiakov, poskytovať im spätnú väzbu, pomáhať tým, ktorí nevedia začať.

3. *Pracovať s konceptom*: predkladať žiakom textové vzory, zhromažďovať jazykový materiál v podobe kľúčových slov, pracovať so štruktúrou jednotlivých viet, písať jednoduché básnické texty (cinquain, akrostich), pri pisateľských aktivitách kvôli podnetom využívať obrázky.

4. *Tvoriť rozličné žánre*: písať príbehy, písať listy, písať správy z rôznych podujatí, tvoriť opisy hračiek, domáceho miláčika, tvoriť návody na použitie.

5. *Rozširovať kurikulum písania*: založiť pisateľský kútik, pripravovať vlastný časopis, publikovať vzniknuté texty, podporovať čítanie žiakov.

Vyučovacia hodina s využitím techniky *Clustering* a techniky *Od obrázka k príbehu*

Aktivity na tejto hodine podporujú rozvoj komunikačných zručností so zameraním na rozprávanie, počúvanie a písanie. Žiaci si rozširujú aktívnu slovnú zásobu, zdokonaľujú svoj ústny prejav rozprávaním krátkeho príbehu, sleduje sa obsahová stránka ich ústneho prejavu. Na záver píšú krátky príbeh.

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra

Zložka: Čítanie a literárna výchova

Téma: Malá veľká čitateľka, Roald Dahl

Ciele: Vyjadriť vlastnými slovami získané vnemy a predstavy pozorovaním ilustrácie, vytvárať a vlastnými slovami vyjadriť krátky dej. Zlepšovať vyjadrovacie schopnosti, rozširovať slovnú zásobu. Odpovedať na otázky súvisiace s obrázkom. Vyjadrovať svoje pocity. Spolupracovať so spolužiakmi na vytvorení techniky zhlukovania o rodine. Na základe počutých vyjadrení spolužiakov k ilustrácii vytvoriť vlastný písaný príbeh.

Metódy: názornosť, rozprávanie, metóda zážitkového vyučovania, brainstorming, zrkovú analýzu, problémová úloha, dedukcia, dialóg – rozhovor, Clustering, Od obrázka k príbehu.

Pomôcky: staré telefónne slúchadlo, kniha Roalda Dahla *Matilda*, zväčšený obraz ilustrácie z knihy *Matilda*, veľký čistý papier, vankúš.

Organizácia hodiny:

Evokácia: Učiteľ sa na začiatku hodiny privíta so žiakmi. Na hodinu prichádza držiac v ruke staré telefónne slúchadlo, ktoré použil aj na predchádzajúcej hodine, keď so žiakmi čítali príbeh Mach a Šebestová. Na otázku učiteľa, keby by mali možnosť vďaka čarovnému slúchadlu niekomu niečo splniť, okrem seba, komu by

to bolo, žiaci okamžite reagujú. Slúchadlo koluje medzi žiakmi a tí vyslovujú svoje želania. Najčastejšie želania sú pre mamku, babku, sestru, otca, brata. Z iných osôb sa vyskytne kamarát, kamarátka, učiteľka, sesternica. Uvedomenie: Žiaci sa presunú na koberec, kde sa usadia do kruhu. V strede je umiestnený veľký biely papier, uprostred ktorého je vankúšom zakryté slovo. Učiteľ sa spýta žiakov, či sú zvedaví, čo je pod vankúšom. Vyzve žiakov, aby každý z nich zopakoval meno toho, pre koho si niečo želal. Postupne všetci z kruhu zopakujú, komu by chceli vďaka čarovnému slúchadlu niečo splniť. Učiteľ rozhovorom navedie žiakov k tomu, že pod vankúšom sa skrýva to, čo je pre každého človeka najvzácnejšie a najdôležitejšie. Postupne prídu na slovo RODINA. Po odkrytí slova spoločne tvoria takzvaný Clustering, alebo zhľukovanie. Ide o techniku asociačného písania slov a pojmov do významových zhľukov, pričom každé ďalšie slovo sa môže stať základom pre nový zhľuk. Na výzvu učiteľa, čo pre nich znamená rodina, pripájajú k slovu rodina ďalšie slová. Objavia sa slová ako: *láska, bezpečie, teplo, mama, ocko, dedko, spoločenstvo, ale aj slová ako svadba, počatie, spolupráca, milosrdenstvo* a pod. Po tejto aktivite učiteľ nadvihne plagát a pod ním žiaci zbadajú obrázok. Ide o zväčšenú ilustráciu z knihy Roalda Dahla *Matilda*. Učiteľ sa pýta žiakov, čo vidia na obrázku. Postupnými otázkami rozvíja dej okolo dievčatka na ňom.

Reflexia: Žiaci sa vracajú na svoje miesto a pokračujú v písaní príbehu o dievčatku, ktoré sedí v izbe s kopou kníh. Úlohou je napísať o ňom niekoľko krátkych viet, pričom dievčatku môžu dať ľubovoľné meno. Učiteľ sa prechádza pomedzi žiakov a všíma si ako pracujú, či každý žiak pokračuje v príbehu a podľa potreby sa stáva poradcom. Nasleduje čítanie príbehov jednotlivých žiakov. Učiteľ vyzve ostatných žiakov, aby zhodnotili prácu spolužiaka a dá priestor aj samotnému tvorcovi, na vyjadrenie vlastných pocitov z písania. Čo ho inšpirovalo, čo by ešte pridal, prípadne zmenil, čo mu robilo najväčší problém.

Vyučovacia hodina s využitím techniky *Príbeh na základe kľúčových slov*

Aktivity na tejto hodine podporujú rozvoj komunikačných zručností so zameraním na rozprávanie a písanie. Žiaci si rozširujú aktívnu slovnú zásobu, zdokonaľujú svoj ústny prejav.

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra

Zložka: Jazyková a slohová zložka

Téma: Abeceda

Ciele: Upevniť a zopakovať si tvary tlačenej a písanej abecedy. Určovať správne poradie slov podľa abecedy. Vyjadrovať vlastnými slovami nápady v rámci brainstormingu a navrhovať možné témy príbehov k vybraným skupinám slov. Reagovať pozitívne na vizuálne podnety. Prejaviť záujem a aktivitu. Vyjadrovať vlastný postoj. Spolupracovať v rámci skupiny. Oceňovať prácu spolužiakov. Ohodnotiť svoj vlastný literárny výtvor. Správne zoraďovať podľa abecedy slová na kartičkách. Vytvoriť vlastný príbeh na základe vybraných slov na kartičkách.

Metódy: názornosť, rozprávanie, metóda zážitkového vyučovania, brainstorming, zrkovú analýzu, technika tvorivého písania Príbeh na základe kľúčových slov.

Pomôcky: plášť, kartičky so slovami.

Organizácia hodiny:

Evokácia: Na začiatok hodiny využije učiteľ príchod do triedy v netradičnej forme. Príde oblečený v dlhom plášti s korunou na hlave a predstaví sa ako kráľ, kráľovná abecedy. Na celom plášti sú na kartičkách popripínané slová, pričom každé začína na iné písmeno abecedy. Kartičky sú v troch farbách, pričom z každej farby je rovnaký počet slov. Učiteľ vyzve žiakov, aby postupne, tak ako určí, čítali po jednom z plášťa jednotlivé slová. Na niektoré slová tvoria na pokyn učiteľa aj vety. Na záver po dočítaní slov si nahlas spolu zopakujú celú abecedu. Rozhovorom so žiakmi učiteľ znova zopakuje poznatky z minulej hodiny, v akých situáciách bežne človek využíva abecedu (kontakty v mobile, zoznam mien, zoraďovanie kníh v knižnici). Učiteľ vyzlečie plášť a rozprestretý ho prevesí cez tabuľu. Žiakov rozdelí na tri skupiny, pričom si jednotlivé skupiny spojením lavíc vytvorí väčšiu pracovnú plochu. Do každej skupiny dá učiteľ geometrický tvar určitej farby. Učiteľ vysvetlí žiakom, že ich úlohou je zoraďiť v skupine slová podľa abecedy.

Uvedomenie: Na pokyn učiteľa sa z každej skupiny dopredu rozbehne jeden žiak a odopne jedno slovo. Po dobehnutí prvého môže vyraziť druhý, potom tretí, atď. Slová žiaci zoraďujú priebežne už počas hry. Na konci hry si skupiny skontrolujú, či sú slová na lavici zoraďené podľa abecedy správne. Zástupca skupiny nahlas číta všetky slová, pričom zvyšné dve skupiny ich kontrolujú. Učiteľ vyzve žiakov, aby v rámci skupiny každý člen vybral zo slov jedno jediné. Keďže každá skupina má šesť členov, v každej skupine sa takto vygeneruje šesť slov.

Vyčlenené slová:

1. skupina: *zmrzlina, kopec, topánka, pes, domov, slnko*
2. skupina: *lopta, dáždnik, žuvačka, fľaša, autobus, jablko*
3. skupina: *guma, ceruzka, mačka, auto, balón, škatuľa*

Jeden člen skupiny nahlas prečíta všetky slová. Nasleduje voľná diskusia v rámci celej triedy, pričom zapájať sa môžu všetci žiaci, nielen tí, ktorí do danej skupiny patria. Žiaci spoločne uvažujú nad príbehom, ktorý by sa mohol z daných slov vytvoriť. Po spoločnom uvažovaní sa každý žiak v rámci svojej skupiny snaží vytvoriť krátky príbeh z daných slov. Učiteľ pripustí malú pomôcku, jedno slovo zo šiestich môžu, ale nemusia vynechať. Počas tejto aktivity sa do písania pustí aj učiteľ. Napíše 3 krátke príbehy zo slov každej skupiny.

Reflexia: Nasleduje čítanie príbehov po skupinách. Po prečítaní jednotlivými členmi žiaci zhodnotia spolužiakov, ale aj seba samého. Počas čítania učiteľ žiakov chváli a posmeľuje, prípadne usmerňuje. Na konci odprezentovania každej skupiny prečíta svoj príbeh učiteľ. Ostatné dve skupiny uvažujú, ktorý žiak vymyslel príbeh najviac podobný učiteľovmu. Takúto podobu medzi príbehmi hľadajú aj v rámci skupiny.

Vyučovacia hodina s využitím techniky *Neobyčajné recepty*

Táto hodina bola zrealizovaná v rámci týždňa, ktorý sa konal na našej škole pod názvom Hovorme o jedle. Týždeň vyvrcholil piatkovými aktivitami pod názvom Deň

vajíčka. Na hodine literatúry žiaci čítali s porozumením text *Ako išlo vajce na vandrovku*, dielo v závere aj zdramatizovali. Na matematike pracovali s tangramom – vajce, počítali slovné úlohy, riešili pracovné listy na tému vajce, robili demonštratívny nákup. O životnom cykle sliepky sa učili na hodinách prírodovedy. Vyrobili si vlastné pomôcky a uskutočnili niekoľko názorných pokusov s vajčkom. V deň svetového dňa vajčká, 14. októbra, si žiaci priniesli do školy zdravú desiatu s vajčkom, vyzdobili zábavné vajčkové tanieriky, niektorí doniesli z domu aj napečené koláče. V téme vajčká sme ostali aj na hodine slohu. Aktivity na tejto hodine podporujú rozvoj komunikačných zručností so zameraním na rozprávanie a písanie. Žiaci si rozširujú aktívnu slovnú zásobu, zdokonaľujú svoj ústny a písomný prejav.

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra

Zložka: Jazyková a slohová zložka

Téma: Hovorme o jedle – Deň vajčká

Ciele: Z neobvyčajných názvov jedál dedukovať, z čoho by mohli byť uvarené. Rozčleniť kuchársky recept na časti. Použiť získané poznatky o členení kuchynského receptu na navrhnutie a sformulovanie vlastného receptu. Správne rozčleniť vlastný tvorený text na jednotlivé časti. Uvedomiť si význam zdravej výživy a mať v úcte jedlo, potraviny. Byť ohľaduplný k spolužiakom, rešpektovať sa navzájom, nevysmievať sa z neúspechu druhého. Pracovať podľa inštrukcií učiteľa. Rozlišovať a špecifikovať vnímané chute. Navrhnuť a vytvoriť vlastný neobvyčajný recept za použitia vymyslených surovín. Prezentovať svoj neobvyčajný recept.

Metódy: názornosť, rozprávanie, metóda zážitkového vyučovania, brainstorming, zrkovú analýzu, problémová úloha, dedukcia, dialóg – rozhovor, technika tvorivého písania Neobvyčajné recepty.

Pomôcky: nakrájaná bublanina, knihy kuchárskych receptov – 4 kusy, obrázky jedál, kartičky s názvami jedál, vedierko s 2 zemiakmi.

Organizácia hodiny:

Evokácia: Na začiatku hodiny využije učiteľ nakrájaný koláč, bublaninu, ktorú v rámci Dňa vajčká doniesla jedna žiačka a ktorú si trieda nechala na poslednú vyučovaciu hodinu. Pri ochutnávaní žiaci spoločne uvažujú, aké chute cítia v ústach, z čoho je koláč asi urobený. Odznievajú rôzne typy (múka, cukor, lekvár, prášok, vajce, ovocie). Po dojedení koláča učiteľ rozdá do dvojíc obrázky jedál vystrihnuté z časopisov. Učiteľ prechádza pomedzi žiakov a kladie otázky. Ako sa asi volá jedlo na obrázku, z čoho je uvarené, upečené. Postupne každá dvojica porozpráva o svojom jedle ostatným spolužiakom. Po zozbieraní obrázkov sa žiaci presunú na koberec, kde si posadajú do kruhu.

Uvedomenie: Učiteľ pripne na tabuľu kartičku s neobvyčajným názvom jedla – *Strapatá nevesta*. Vyzve žiakov na vymenovanie surovín, z ktorých by sa dané jedlo mohlo pripraviť. Posmelí ich, že to môžu byť

prísady a suroviny aké len chcú. Nápady prichádzajú jednotliví žiaci písať na tabuľu pod názov jedla. Objavia sa slová *závoj, vlasy, čižmy*, ale aj suroviny typické pre kuchyňu ako *múka, soľ, cukor*. Učiteľ pripne kartičku s ďalším názvom jedla – *Pustovnícka baba*. Na tabuľu sa postupne zapíšu slová *palica, les, taška, vajce*. Pred pripnutím posledného jedla učiteľ žiakom pripomenie, že v receptoch sa udáva aj množstvo, prípadne hmotnosť. Po pripnutí tretieho názvu – *Chudobnica* prichádzajú žiaci napísať *0 kg múky, 0 vajec, voda*. Po dokončení aktivity učiteľ prinesie zo stola šatkou zakryté vedierko a prezradí žiakom, že hlavná surovina, z ktorej sú uvarené všetky jedlá týchto čudných názvov je ukrytá vo vedierku. Každý môže nakuknúť do vedierka malým odkrytím šatky a nazrieť dnu. Vedierko koluje v kruhu, každý žiak zažije pocit prekvapenia, vo vnútri sú dva zemiaky. Nasleduje krátke rozprávanie o zemiakoch, ako o najbežnejšom jedle chudobných ľudí v minulosti, učiteľ nadviaže na posledné jedlo s názvom Chudobnica.

Učiteľ v rámci kruhu utvorí rozdelením žiakov štyri skupiny, pričom do každej dá jednu kuchársku knihu. Úlohou žiakov je vyhľadať podobný zaujímavý, prípadne žartovný názov jedla v obsahu kuchárskych kníh. Žiaci nachádzajú: *Pudingové rádio, Ženský vrtoch, Sladký ježko, Mlynárovo pusinky, Stratené kurča, Kurča pod perinou, Kráľovské koleno*. Po prelistovaní receptov prebieha spoločná diskusia o tom, ako sú všetky recepty písané, čo majú spoločné. Postupne prichádzajú žiaci na zistenie, že každý recept je rozdelený na suroviny a postup. Recept o bublanine, ktorý učiteľ zavesí na tabuľu si spoločne s učiteľom prečítajú. Po prečítaní hľadajú, aké činnosti sa v recepte nachádzajú: *vymiešame, pridáme, vymastíme, vyšľaháme, vlejeme, posypeme*.

Učiteľ rozhodí do stredu kruhu kartičky s názvami slov. Kartičky sú zatiaľ otočené naopak a žiaci ich na pokyn učiteľa postupne otáčajú. Sú na nich slovesá ako *prihodíme, podupeme, rozdrvíme, zatancujeme, preosejeme, nazberáme, zacvičíme*. Učiteľ žiakom prezradí, že o chvíľu budú mať možnosť vytvoriť jeden „*Neobvyčajný recept*“ z viacerých „*neobvyčajných surovín*“, a to všetko „*neobvyčajným kuchárskym postupom*“, s možnosťou využitia niektorých slov z koberca. Na pokyn učiteľa sa všetci vracajú na svoje miesta a púšťajú sa do tvorby. Počas písania sa učiteľ prechádza pomedzi žiakov a pri tých, ktorí momentálne nepíšu a javia vzniknuté zablokovanie preverí, či nepotrebujú jeho pomoc.

Reflexia: Nasleduje prezentovanie vzniknutých neobvyčajných receptov samotnými žiakmi. Vzájomné hodnotenie sa spolužiakmi i sebahodnotenie samotným pisateľom i čitateľom v jednej osobe. Žiaci vyjadrujú, čo im robilo najväčšie ťažkosti, naopak s čím nemali problém, a či by si vedeli predstaviť, že by sa ich jedlo skutočne uvarilo.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

- BIELEKOVÁ, K. a E. ZVALENÁ, 2012. *Tvorivé písanie vo vyučovaní jazyka a slohu*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity. ISBN 978-80-555-0598-5
- ELIAŠOVÁ, V., 2011. *Tvorivé písanie a možnosti jeho využitia v edukačnom procese*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 978-80-223-3079-4
- FIŠER, Z., 2012. Tvůrčí psaní a literární výchova. In *Tvůrčí psaní v literární výchově jako nástroj poznávání*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6121-7
- POLIAKOVÁ, P., 2009. *Tvorivé písanie vo vyučovaní slohu*. Prešov: FHPV PU.

PROJEKT - RUŽENKA V ŠTVRTÁCKOM KRÁĽOVSTVE VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU: UČITELSTVO PRE 1. STUPEŇ ZŠ

Janka Smolková, Základná škola, Hviezdoslavova 1, Lipany

Cieľom projektu je realizovať aktivity, ktoré rozvíjajú aktivitu a tvorivosť v edukačnom procese, vytvoriť rozprávkové knihy a pracovné listy na analýzu filmového diela, zahrať modernú divadelnú rozprávku Šípová Ruženka pre prvákov podľa vlastného scenára.

Prvý deň projektu

Ciele: Vyhľadať a vymenovať podstatné znaky ľudovej rozprávky. Uviesť znaky autorskej rozprávky. Vymenovať hlavné postavy z rozprávky. Odlíšiť zdravé jedlá od nezdravých. K rozprávke priradiť správny názov. Využívať prvky výrazného prednesu. K známej melódii piesne doplniť text. Spolupracovať v skupine a rešpektovať názor a právo iných. Pomenovať pozitívne i negatívne city a zhodnotiť správanie postáv z rozprávky. Rozlišovať dobré a zlé vlastnosti. Prezentovať sám seba v rozprávkovej postave. Slovné oceniť dobro a prácu iných v prospech spoločnosti. Zostaviť a vytvoriť jedálny lístok zo zdravých jedál. Utvoriť AKROSTICH, BRAINSTORMING, CLUSTERING. Zložiť z kartičiek vybrané slovo. Predviesť jedlo pomocou gest a mimiky. Zdramatizovať časť filmovej ukážky. Používať pantomimické prvky – mimiku a gestikuláciu pri hraní určitej roly. Prezentovať sám seba v rozprávkovej postave. Napísať text k piesni Hádaj, hádaj. Nakresliť sladkú dobrotu.

Metódy: rozhovor, beseda, pozorovanie, inscenačná, písaný brainstorming, clustering, akrostich, vysvetľovacie, neinteraktívne hry, rozborová, hranie rolí, projektová, zážitkové učenie.

Pomôcky: loptička, košík, rozprávkové postavičky pre skupiny, 6 pracovných listov, klavír, počítač, internet, interaktívna tabuľa, prezentácia, výkresy, farbičky, nožnice, kostýmy, film Šípová Ruženka 1990.

Aktivita č. 1: Čo mi urobilo radosť?

Žiaci sedia v kruhu s učiteľom, ten má v ruke loptičku. Úlohou žiakov je povedať, čo im v predchádzajúcom týždni urobilo radosť, čomu sa potešili. Slovo odovzdávajú susedovi po pravej ruke odovzdaním loptičky. Obmena: Žiaci prednesú jednu a tú istú vetu s iným citovým zafarbením: „Dnes mám krásny deň.“ Povedať túto vetu podľa emócie z kartičky, ktorú si vytiahnu.

Na záver aktivity učiteľ vedie so žiakmi rozhovor, v ktorom sa zamýšľajú nad otázkami: Je príjemné hovoriť o svojej radosť? Čo ťa potešilo, keď si počul, čo všetko spôsobuje radosť tvojím kamarátom? Ktorá emócia sa ti vyjadrovala najťažšie? Páčilo sa ti, keď spolužiačik vyslovil túto vetu nahnevane?

Aktivita č. 2: Rozprávkový svet

Žiakov rozdelíme do troch skupín po piatich pomocou losovania rozprávkovej postavičky zo zázračného košíka. Touto rozprávkovou postavičkou budú žiaci označení aj počas ďalších dní projektu.

1. skupina: Šipurienky, 2. skupina: *Snehulky*, 3. skupina: Čiapočky.

Každá skupina si vyberie jednu úlohu, ktorá je napísaná na pracovnom liste. Učiteľ ju nekomentuje. Žiaci sa

zoberú do svojich kútikov a medzi sebou sa dohodnú, kto bude vedúci, hovorca, zapisovateľ, tíšiteľ a zástupca skupiny.

1. *Šipurienky*: Zlož z písmen v riadkoch vybrané slová, vypíš ich a ostane ti 9 nepreškrtnutých písmen.
2. *Snehulky*: Utvorte Akrostich na každé písmeno tohto slova. Vymyslíte prídavné meno, ktoré súvisí s rozprávkou.
3. *Čiapočky*: Kým sa vydáme za rozprávku, čaká vás jednoduchá úloha. Tá preverí, či ste praví fanúšikovia a či zvládnete rozprávkové putovanie. Voľajako sa nám poplietli názvy známych rozprávok. Vašou úlohou je dať všetko do poriadku.

Aktivita č. 3: Rozumiem slovu ROZPRÁVKA?

Žiaci píšú brainstorming na tému ROZPRÁVKA. Najprv individuálne, neskôr vo dvojiciach a v skupinách píšú slová, ktoré im prichádzajú na myseľ v súvislosti s danou témou. Napokon prezentujú svoje výsledky, diskutujú o danej téme a zhotovia clustering v skupinách, ktorý potom predstavujú svojim spolužiakom.

Vstupnou bránou sme sa dostali do rozprávkového kráľovstva. Žiaci sa pripravili na sledovanie prvej časti neznámej filmovej rozprávky. Aby sa im pohodlne sedelo, stoličky si uložili do polkruhu.

Aktivita č. 4: Hádaj, hádaj

Žiaci sedia v polkruhu pred interaktívnou tabuľou, na ktorej je znotovaná pieseň Hádaj, hádaj. Melódiu zahrá učiteľ na klavíri.

Žiaci túto melódiu už poznajú, je to melódia piesne Prší, prší. Najprv si ju prespievajú na slabiku la, postupne pridávajú aj nový text. Žiaci tušia, čo ich o chvíľu čaká. Uhádnuť názov rozprávky. Ak správne uhádnu názov rozprávky, ukáže sa im príslušný obrázok.

Aktivita č. 5: Ponorme sa do čarovného sveta malej Ruženky

Nasleduje krátka informácia učiteľa o výrobe, technických parametroch, hereckom obsadení a premiére filmu. Film sme pozerali v troch častiach, jeden deň 30 minút.

Reflexia po pozieraní prvej časti filmovej rozprávky.

Aktivita č. 6: Dnes si kráľom ty

Žiaci sa presúvajú do kruhu na koberec. Učiteľ povie žiakom, že ľudia vyjadrujú svoje city a pocity nielen slovami. Nabáda žiakov, aby si predstavili, že sú na kráľovskom dvore, kde sa koná hostina na počesť narodenia Ruženky.

- Žiaci sa voľne pohybujú a vyjadrujú gestami a mimikou bez slova, ako budú jesť najprv výborné jedlo, koláče, zmrzlinu, pritom im do tanca hrá výborná kapela. Iné jedlo je slané, nechutné.

- Žiaci si majú predstaviť, že sú dnes kráľmi, o všetkom môžu dnes rozhodovať oni. Ako by sa zachovali ku kuchárovi, ktorému sa dnes podarilo navariť chutný obed? Ako by sa zachovali k cukrárovi, ktorému by sa nepodarilo upiecť koláč? Pokúšajú sa povedať vo dvojiciach kráľovský rozkaz, pričom jeden z nich je

kráľom, druhý je cukrár. Rozmýšľajú, či sa im vždy všetko vydarí, ako sa k nim správajú ich blízki, keď sa im darí a ako, keď sa im nedarí.

Po rozhovore nasledovala práca v troch skupinách. Každá z nich si vytiahla lístok, na ktorom bola napísaná úloha.

1. Šipurienky: Zostavte zdravý a nezdravý jedálny lístok do kráľovského paláca.
2. *Snehulky*: Predstavte si, že ste kráľovskí radcovia. Vyberiete sa spolu s kráľom na sobotňajší nákup. Čo by ste mu poradili, aby si kúpil? Pripravte si clustering na tému: „Nákupy v sobotu s kráľom Leopoldom.“
3. Čiapočky: Pokúste sa zdramatizovať ktorúkoľvek časť sledovaného filmu, môžete pritom použiť aj rekvizity, ktoré máme k dispozícii v triede.

Po prezentácii prác v skupinách nasledovala práca vo dvojiciach.

Práca vo dvojiciach: Nakreslite, ako si predstavujete sladkú dobrotu na kráľovskom zámku.

Druhý deň projektu

Ciele: Správne sformulovať a vypočítať príklady na sčítanie, odčítanie, násobenie, delenie. Používať obojakú spoluhlásku pri vymýšľaní mien. Vymenovať spoločné a rozdielne vlastnosti spolužiakov a ich rodičov, porovnať ich so svojou rodinou. Zakomponovať do vymysleného príbehu vybrané slová. Vyjadriť svoj názor na spoločné a rozdielne vlastnosti. Vcítiť sa do pocitov spolužiakov. Vyjadriť emócie k členom rodiny. Vnímať odlišnosti medzi spolužiakmi, rodičmi a učiť sa ich rešpektovať. Uvedomovať si svoju jedinečnosť a pozitívnu stránku medzi ľuďmi. Dokázať spravodlivo oceniť druhých. Prežívať radosť zo spoločného zvládnutia úloh. Zapísať do lupienkov kvetu príbuzné slová k vybranému slovu. Vytvoriť leporelo Kráľovstvá VS a knihu Ruženka v krajine VS. Vyrobiť kráľovské koruny a šípové ruže, vymalovať zámok. Vyplniť Vennov diagram. Namalovať hradby na plátno. Vyriešiť prešmyčku.

Metódy: rozhovor, beseda, pozorovanie, inscenačná, písaný brainstorming, cinquain, Vennov diagram, vysvetľovacie, neinteraktívne hry, rozborová, hranie rolí, projektová, zážitkové učenie.

Pomôcky: rozprávkové postavičky, 6 pracovných listov, klavír, počítač, internet, interaktívna tabuľa, prezentácia, špagát, šesť farebných kvetov s lupeňmi, obrázky vybraných slov, sedem makiet zámkov, PET fľaše, farebné papiere, nožnice, ozdoby, korálky, lepidlá, špajdle, zámok z kartónu, temperové farby, štetce, plátno, film Šípková Ruženka 1990, <https://www.youtube.com/watch?v=GmzoFTyrma>.

Aktivita č. 1: Sledovali ste pozorne?

Žiaci pracujú v troch skupinách ako v predchádzajúci deň. Vedúci skupiny si vyberie jednu z troch úloh. Po zazvonení zvončeka prezentujú prácu skupiny.

1. Šipurienky: Podčiarkni správnu odpoveď.
2. *Snehulky*: Dopíš v prešmyčke mená postáv.
3. Čiapočky: Napiš veštbu trinástej sudičky.

Aktivita č. 2: Ruženkiné matematické úlohy

V úvode učiteľ vedie so žiakmi rozhovor o dôležitosti všetkých predmetov, o obľúbených aj menej obľúbených a o pravidelnom plnení si domácich povinností.

Ruženka do školy nechodila, ale mala svoje dvorné dámy, ktoré ju učili všetky predmety. Úlohou žiakov je pomôcť vyriešiť Ruženke matematické úlohy, ktoré dostala od svojich dvorných dám. Pracuje sa v troch skupinách.

Aktivita č. 3: Vytvárame pavučinu z vybraných slov

Žiaci sedia v kruhu. Jeden má kľbko vlny. Kľbko hodí spolužiakovi a vysloví obojakú spoluhlásku. Spolužiak kľbko chytí a povie vybrané slovo. Ďalej hádže kľbko vlny on a tiež povie obojakú spoluhlásku. Po čase nám vznikne pavučina.

Aktivita č. 4: Kvietočky

Žiaci dostanú farebné kvietky z papiera s obrázkom vybraného slova vo vnútri kruhu. Ich úlohou je napísať vybrané slovo pod obrázok. Do lupeňov kvetov zapíšu slová, ktoré sú príbuzné tomuto vybranému slovu.

1. Šipurienky: BYLINA – byľka, bylina, bylinkárka, bylinky, bylinková, bylinkový, byl', bylinožravec, bylinkár. MYŠ – myška, myšiak, myšky, myšičky, myšáci, myša, myšacie, myškin, myšacia. Spolu 18 slov.
2. *Snehulky*: MYSLIETĚ – premyslieť, namyslená, zamyslený, vymyslený, myšlienka, odmyslieť, vymyslieť, namýšľať, domýšľavý. UMYŤ – umyješ, umývadlo, umývaš sa, umývačka, umývanie, zmyť. Spolu 15 slov.
3. Čiapočky: ŠMÝKAŤ SA – šmýkajú, vyšmyknúť, pošmyknúť, šmyk, šmyklavá, šmýka, šmyklavé, šmyklavý, šmýkačka. MYDLO – mydielko, mydlinka, namydliť, mydliny, mydlové, mydlár, mydielkové, mydelnička, mydlová, mydlá. Spolu 19 slov.

Aktivita č. 5: Kráľovstvá vybraných slov

Učiteľ pripraví žiakom 7 makiet zámkov. V každom zámku je vlajka, v ktorej je vyznačená jedna obojaká spoluhláska. Na každej vežičke v zámku je prázdny farebný obdĺžnik. Úlohou žiakov je vymyslieť meno princeznej na spoluhlásku, ktorá je na vlajke, a zapísať ho. Ďalšou úlohou je napísať do tehličiek čo najviac vybraných slov na začiatkové písmeno z mena a svoj zámok pekne vymalovať. Po časovom limite sa skupiny prezentujú. Na záver si zámočky podlepia tak, aby vzniklo spoločné leporelo.

Aktivita č. 6: Ponárame sa do čarovného sveta Ruženky Reflexia po pozieraní druhej časti filmovej rozprávky.

Aktivita č. 7: Čo máme spoločné?

Žiaci si sadnú do kruhu tak, aby sa navzájom videli. Vo vnútri kruhu je košík s vetami. Žiaci si postupne ťahajú po jednej vete, prečítajú ju. Zakaždým, keď sa stotožnia s citátom, ktorý prečítajú, postavlia sa a poobzerajú, aby zistili, s kým sa zhodli.

Tvrdenia: Dnes som neraňajkoval. Občas si zabúdam umyť zuby. Neznášam mačky. Keď pozerám smutné filmy, rozplačem sa. Zbožňujem jablká. Večeriam veľmi málo. Viem hýbať ušami. Nikdy som nebral rodičom drobné mince z peňaženky. Moja izba je teraz ako po výbuchu. Viem hrať na nejakom hudobnom nástroji. Často čítam knihy spolu s rodičmi. Moji rodičia mi vôbec nekontrolujú domáce úlohy. Vo svojej izbe si upratujem sama. Často pozerám večerné filmy po 20.00 hodine. Vyhýbam sa sladkostiam.

V ďalšej časti žiaci pracujú samostatne. Úlohou každého žiaka je porozmýšľať nad svojimi vlastnosťami,

vlastnosťami jedného zo svojich rodičov a napísať do Vennovho diagramu rozdielne a spoločné vlastnosti. Po dopísaní sa žiaci prezentovali pred triedou.

Aktivita č. 8: Ruženka v krajine vybraných slov

Naša hlavná hrdinka na konci druhej časti filmu odchádza zo zámku, no nevieme kam. Predstavte si, že prekročí bránu zámku a dostane sa do čarovnej krajiny, Krajiny vybraných slov. Čo tam môže zažiť, s kým sa môže stretnúť? Pokúste sa napísať rozprávanie o zážitkoch Ruženky v tejto čarovnej krajine. Nezapudnite v ňom použiť čo najviac vybraných slov.

Aktivita č. 9: Skrásľujeme Ruženkin zámok

Žiaci boli deň vopred oboznámení s ďalšou činnosťou. Podľa záujmu si rozdelili pomôcky na svoju prácu a rozdelili sa do skupín.

1. Šipurienky: Z PET fliaš zhotovujú kráľovské korunky. Nalepením rôznych tvarov z farebného papiera a perličiek ich ozdobujú.
2. *Snehulky*: Vyrábajú šípové ruže, ktoré obrastú hrad. Majú pripravený zelený, ružový a modrý krepový papier, špajdle. Podľa predlohy vystrihujú lupene ruží, nalepujú ich na kruhovú podložku z tvrdého papiera. Zo zeleného papiera a špajdle vyrábajú stonky, vystrihnú listy a spoločne s kvetmi ich nalepujú na stonky. Hotové ruže pripevňujú na maketu zámku.
3. Čiapočky: Vopred pripravený zámok z predchádzajúcich hodín pracovného vyučovania maľujú temperovými farbami.

Po ukončení prác v skupinách nasleduje spoločná práca všetkých skupín pod vedením učiteľa – maľovanie hradieb na plátno, ktoré učiteľ vopred pripraví a predkreslí ceruzou.

Tretí deň projektu

Ciele: Uviest' príklady okolnosti šťastia a smútku na základe vlastnej skúsenosti. Odlíšiť reálny život od sveta rozprávok. Napísať vlastný príbeh podľa zadania, postupovať podľa osnovy. Dodržať časovú postupnosť deja. Vyhľadať informácie na internete. Udržiavať rytmus jednoduchej piesne. Dobro zažit' v rodine prenášať do kolektívu. Opäťovať dobro, ktoré mu rodina poskytuje. Spoluprežívať bolesť a pomáhať chorým ľuďom. Zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým, k osobám so zdravotným postihnutím a k starým ľuďom. Aktívne riešiť úlohy svojej skupiny. Zoradiť kartičky s hodnotami šťastia. Napísať svoj príbeh do knihy a pranie pre chorého. Zahrať krátky príbeh. Napísať rozprávku o Ruženke na počítači. Vyhľadať informácie na internete. Sprevádzať pieseň rytmickými nástrojmi. Zaspievať pieseň a zatancovať jednoduchý tanec.

Metódy: rozhovor, beseda, pozorovanie, rozprávanie, výklad, inscenačná metóda, zážitkové učenie, hranie rolí, projektová.

Pomôcky: 7 šatiek pre nevidiacich, 1 pracovný list, počítače, internet, interaktívna tabuľa, prezentácia, makety Smejka a Smutka, maketa slniečka s 15 lúčmi z farebného papiera, 30 prázdnych lístkov, film Šipová Ruženka 1990, <https://www.youtube.com/watch?v=GmzoFTyrma>, program Obrázková rozprávka s vloženými rozprávkovými postavami z danej

rozprávky, klavír, paličky, triangel, zvonček, písacie potreby.

Aktivita č. 1: Snehová víchrica

Žiaci pracujú vo dvojiciach. Ich úlohou je zahrať krátky príbeh. Dve deti sa stratili v snehovej víchrici a pokúšajú sa dostať domov. Jedno z nich je nevidiace. Úlohou druhého dieťaťa je nevidiaceho kamaráta bezpečne doviest' cez lavičku do cieľa. Vidiaci kamarát sa snaží, aby nevidiaci sa vo víchrici nestratil a nezostal sám.

Aktivita č. 2: Čo je to šťastie?

Žiaci pracujú v troch skupinách. Ich úlohou je dohodnúť sa, vybrať a zoradiť hodnoty, ktoré podľa nich určujú šťastie. Každá skupina dostane lístočky, na ktorých má 10 hodnôt, ktorými môže byť označované šťastie.

Aktivita č. 3: Radosť a smútok

Žiaci pracujú v troch skupinách. Úlohou každého člena v skupine je napísať na lístoček jednu okolnosť, kedy pociťoval, že bol šťastný, jednu okolnosť kedy bol smutný a napísať ju v základnom tvare. Napísané kartičky jednotlivé skupiny zoradia pri kamarátoch Smejkoovi a Smutkoovi.

Aktivita č. 4: Rozprávka pokračuje

Reflexia po pozraní tretej časti filmovej rozprávky.

Aktivita č. 5: Bál som sa, keď... .

Úlohou žiakov je pod vedením učiteľa vytvoriť „veľkú knihu“ s názvom Bál som sa, keď... . Má to byť rozprávanie o tom, ako prežívali to, keď niekto z ich blízkych bol vo vážnom nabezpečení, zranený alebo chorý. Žiaci si majú spomenúť na to, kedy a ako oni alebo niekto ich blízky pomohol druhému. Bude dobré, keď spomenú všetkých, ktorí v danej situácii pomáhali. Každý žiak má napísať svoj príbeh na jednu stranu knihy. Nemajú zabudnúť na osnovu príbehu a správne členenie textu – úvod, hlavná časť a záver.

Aktivita č. 6: Naše pranie

Každý žiak samostatne napíše na ruku vystrihnutú z farebného papiera pranie pre človeka, o ktorom písal príbeh. Svoj lúč so želaním pripne ku slniečku.

Aktivita č. 7: Šipová Ruženka v Obrázkovej rozprávke

Každý žiak pracuje pri svojom počítači. Jeho úlohou je napísať krátku rozprávku Šipová Ruženka pre prváčikov v programe Obrázková rozprávka. Aby bola pre nich pútavejšia, namiesto niektorých slov môžu vybrať obrázky, ktoré učiteľ vopred vložil do programu.

Aktivita č. 8: Pracujeme s internetom

Žiaci pracujú v troch skupinách. Vedúci skupiny si vylosuje jednu kartičku s úlohami. Úlohy si majú prečítať a vypracovať ich v programe Microsoft Word.

Aktivita č. 9: Spievame a tancujeme

Učiteľ vedie rozhovor so žiakmi o hudbe v sledovanom filme, ktorá v nich vyvoláva určité nálady. Vysvetlí žiakom, že správne zvolená hudba mohla spôsobiť, že strašidelné scény vnímali hrozivejšie, napínavé ešte napínavejšie a veselé scény ešte radostnejšie. Vyzve žiakov, aby vyjadrili gestami, akú mali náladu (veselosť, radosť, smútok, strach), keď sa narodila Ruženka, keď prišla trinásť víla, keď pomáhala pri úteku Margitke, keď spadla z koňa, keď ju oslobodil princ Johan. Vo filme okrem spevu princa počuli hrať aj hudobné nástroje. Žiaci menujú nástroje, ktoré počuli a videli hrať. Učiteľ vyberie hudobné nástroje z Orffovho inš-

trumentára – paličky, triangel a zvonček. Predvedie žiakom, ako budú na nich hrať a postupne vytlieskávajú rytmus. Po zvládnutí piesne a rytmického sprievodu učiteľ predvedie základný krok tanca, žiaci si ho vyskúšajú. Vytvorí veľký kruh, do prostriedku vyberú stále inú tanečnú dvojicu princa a princeznej, za sprievodu hudobného nástroja a rytmických nástrojov si spoločne zaspievajú a zatancujú. Na záver sa učiteľ pýta žiakov, či bola hudba vo filme dôležitá, ak áno, prečo, či ich rušila alebo naopak, ako na nich celkovo hudba pôsobila.

Štvrtý deň projektu

Ciele: Vyhľadať v texte znaky ľudovej rozprávky a vysvetliť ich. Vymenovať najznámejších zberateľov ľudových rozprávok. Spájať hlásky do slov. Dodržiavať správny slovosled vo vete. Tvoríť rýmy. Zoštylizovať jednoduché pranie. Orientovať sa v štvorcovej sieti. Poznať a používať rôzne výtvarné materiály, vrátane odpadového. Pomáhať spolužiakom. Hodnotiť prácu svoju i svojich spolužiakov. Aktívne sa zapojiť do prípravy osláv sviatkov a spoločenských udalostí, vrátane udržiavania ľudových tradícií. Učiť sa darček nielen prijímať, ale aj obdarovávať druhých. Vnímať estetickú hodnotu vyrobených predmetov. Vyriešiť interaktívnu úlohu v PowerPointe na tému rozprávky. Vytvoríť týždenný režim Ruženke. Dotvoríť báseň. Vyfarbiť obrázky v štvorcovej sieti. Doplniť do vety nájdené slovo. Experimentovať s farbami. Nakresliť návrh svadobných šiat. Vymyslieť a zhotoviť pozvánku, obrúčky, darček a pranie novomanželom. Pracovať podľa receptu. Vymiešať cukrovú polevu, vyzdobíť perníky.

Metódy: Mojich sedem tvárí, Báseň piatich zmyslov, Cinquain, didaktická hra, imaginárna hra, diskusia, rozhovor, pozorovanie, inscenačná, vysvetľovacie, neinteraktívne hry, rozborová, hranie rolí, projektová, zážitkové učenie.

Pomôcky: počítač, interaktívna tabuľa, prezentácia, 4 pracovné listy, výkresy, farbičky, nožnice, farebné papiere, odpadový materiál, polystyrén, zvyšky textílií, špendlíky, nite, šablóny kruhu a srdiečka, medovníky, vajíčka, práškový cukor, kuchynská váha, sitko, mixér, nádoba na šľahanie, ručný mixér, mikroténové vrecká, maketa slniečka a rúk z farebného papiera, písacie potruby.

Aktivita č. 1: Znaky rozprávky vo filme

Učiteľ premietne žiakom prezentáciu na interaktívnej tabuli, v ktorej sú úlohy zamerané na znaky ľudovej rozprávky vo filme a na údaje o najznámejšom zberateľovi ľudových rozprávok a najväčšom rozprávkarovi na svete. Tieto majú vyhľadať, zakrúžkovať a doplniť.

Aktivita č. 2: Píšeme tvorivo

Žiaci pracujú v troch skupinách. Vedúci skupiny si vytiahne jeden lístok s úlohou, ktorú spoločne vypracujú.

Aktivita č. 3: Vyfarbujeme podľa návodu v štvorcovej sieti

Žiaci pracujú v troch skupinách. Každá z nich dostane tri papiere A4 so štvorcovou sieťou a návodom, podľa ktorého majú vyfarbiť plochu.

Po vyfarbení dostanú tri rôzne obrázky z filmovej rozprávky, na ktorých je ukryté jedno písmenko. Z písmen

sa pokúsia zložiť slovo, ktoré chýba vo vete o Ruženke: *Ruženka, - - - dlhým spánkom!*

Aktivita č. 4: Svadobná pozvánka, šaty a obrúčky

Učiteľ vedie krátky rozhovor so žiakmi na tému svadba a svadobné prípravy. Naším zvykom je pozývať svadobných hostí osobne, ale aj prostredníctvom svadobnej pozvánky, ušiť pre budúcu nevestu svadobné šaty a novomanželom kúpiť svadobné prstene.

1. Šipurienky: Zhotovia svadobnú pozvánku z rôznych materiálov, ktoré si žiaci doniesli.
2. *Snehulky*: Sú na chvíľu módnymi návrhármí svadobných šiat, nakreslia ich pre krajčírku.
3. Čiapočky: Zhotovia pre novomanželov najkrajšie a najzaujímavejšie svadobné obrúčky z rôznych materiálov. Po ich zhotovení ich ukladajú do výkladu nášho klenotníctva.

Žiaci sa v skupinách dohodnú, ktorá z týchto prác ich najviac inšpiruje a sadnú si na miesto, kde sú už prichystané rôzne netradičné materiály.

Aktivita č. 5: Darček novomanželom

Žiaci za pomoci rodičov si doma obalia polystyrén do látky, zafixujú špendlíkmi. Papierovú šablónu, ktorú pripravil a predkreslil učiteľ, priložia na látku a na vyznačené miesta postupne zapichujú špendlíky. Potom papier opatrne nastrihnú a vytrhávaním postupne odstránia z látky. Na prvom špendlíku si urobia uzlík z nite, ktorú postupne omotávajú okolo špendlíkov. Ak správne pracujú, koniec nite bude na prvom špendlíku. Šikovnejší žiaci s tenšou niťou to môžu urobiť niekoľkokrát, každé kolo v inom rozmedzí. Podmienkou je vždy nepárny počet špendlíkov.

Aktivita č. 6: Pečenie a zdobenie medovníkov

Po dohode s rodičmi žiaci doma upečú medovníčky a do školy donesú niekoľko nezdobených kúskov. Učiteľ zabezpečí účasť žiakov a majsterky odborného výcviku v odbore cukrár na SOU v Lipanoch, ktoré žiakom predvedú prípravu bielej cukrovej polevy a techniku zdobenia medovníkov.

Aktivita č. 7: Pranie novomanželom

Učiteľ nabáda žiakov, aby si predstavili, že práve teraz sa skončil svadobný obrad, ich úlohou je podať ruku a zablahoželať novomanželom. Dnes si to vyskúšajú na papieroch, každý žiak napíše pranie na ruku z farebného papiera. Svoj lúč so želaním pripne k slniečku. Po krátkom časovom limite žiaci prečítajú svoje pranie pred skupinou.

Piaty deň projektu

Ciele: Vymenovať rôzne druhy svadobných jedál. Odlíšiť zdravé jedlá od nezdravých. Dodržiavať časovú postupnosť deja. Rozlíšiť hlavné a vedľajšie literárne postavy, kladné a záporné postavy. Spamäti reprodukovať text literárnej postavy. Charakterizovať a rozlíšiť pojmy: scéna, scénka, kostým, dej, divadlo, divadelná hra, divadelná a filmová postava, filmová hudba. Hodnotiť scénu, kostýmy, dej, hudbu a postavy v rozprávke podľa otázok. Akceptovať prežívanie citov druhých. Citlivo vnímať krásu prírody, prostredia, hudby, oblečenia. Vážiť si kultúrne pamiatky a prácu predkov. Poukázať na hodnoty dedičstva našich predkov z pohľadu súčasného človeka. Spravodlivo hodnotiť a oceňovať druhých. Preukázať spoluprácu v skupine. Aktívne pri-

spieť k reprezentácii triedy a školy. Nakresliť zdravé i nezdravé jedlá. Aktívne pracovať s interaktívnou tabuľou. Prezentácia a „krst“ vytvorených kníh. Zahrať divadielko Šípová Ruženka.

Metódy: rozhovor, inscenačná, riešenia úloh, reproduktívna, beseda, pozorovanie, rozprávanie, výklad, zážitkové učenie, hranie rolí, projektová, situačná.

Pomôcky: výkresy, farbičky, písacie potreby, prezentácia, 4 pracovné listy, internet, interaktívna tabuľa, makety Smejka a Smutka, film Šípová Ruženka 1990, <https://www.youtube.com/watch?v=GmzoFTYrmaw>, tri knihy s vlastnou tvorbou, kráľovské rúcho a koruna pre kráľa, cukríky, scenár divadielka Šípová Ruženka pre každého žiaka, zdravé jedlá na kráľovskú hostinu.

Aktivita č. 1: Svadobné jedlá

Žiaci sedia v kruhu za imaginárnym svadobným stolom. Každý sa postupne vystrieda, hovorí aké jedlá sú na hostine, ako mu to chutí. Úlohou hovoriaceho žiaka je čo najreálnejšie priblížiť jedlo ostatným, snažiť sa, aby sa jedlá neopakovali.

V ďalšej časti sa žiaci rozdelia do troch skupín, ich úlohou je nakresliť päť zdravých a päť nezdravých jedál, ktoré sa vyskytujú na svadobnej hostine. Po časovom limite žiaci prezentujú svoje práce, ukladajú výkresy so zdravými jedlami k Šťastkovi, výkresy s nezdravými jedlami k Smutkovi.

Aktivita č. 2: Obrázkový dej filmu

Učiteľ pripraví pre žiakov aktivitu v programe KARTIČKY, ktorú spoločne plnia na interaktívnej tabuli. Úlohou žiakov je správne zoradiť deväť obrázkov z filmovej rozprávky k číslam od 1 po 9 podľa deja.

Aktivita č. 3: Hodnotíme dej

Žiaci pracujú vo dvojiciach. Každá dvojica dostane oporné otázky, ktoré sa týkajú hodnotenia deja filmu. Ich úlohou je dohodnúť sa, ktorý z dvojice bude zapisovateľ, ktorý radca. Zapisovateľ napíše hodnotenie sledovanej rozprávky. Nemusí odpovedať na všetky otázky, ani dodržiavať postupnosť. Po časovom limite dvojica prezentuje svoju prácu pred triedou.

Aktivita č. 4: Hodnotíme postavy

Žiaci sedia v kruhu pred interaktívnou tabuľou. Učiteľ s nimi vedie krátky rozhovor o hlavných a vedľajších postavách a ich vlastnostiach. Žiaci majú napísať mená hlavných rozprávkových postáv a ich vlastnosti. V druhej časti správne uhádnuť mená hercov, ktorí účinkovali vo filme.

Aktivita č. 5: Hodnotíme scénu

V úvode aktivity učiteľ upozorní žiakov, že budú hodnotiť estetickú konštrukciu, do ktorej patrí hodnotenie scény a kostýmov. Žiaci popisujú scény, ktoré sa odohrávali v interiéri a exteriéri. Menujú zámky, v ktorých sa dej filmu nakrúcal, ktoré prostredie sa im páčilo, ktoré nepáčilo, vyjadrujú svoje pocity. V ďalšej časti majú správne priradiť názvy zámkov.

Aktivita č. 6: Hodnotíme kostýmy

Učiteľ vedie rozhovor o obliekaní v minulosti a dnes,

o hodnote kostýmov, doplnkov, o práci, ktorú musejú krajičeri vynaložiť na ich zhotovenie, o ich skutočnej hodnote, o údržbe, špeciálnej starostlivosti a ochrane, o vypožičiavaní, o štýloch obliekania v minulosti a súčasnosti. Žiaci si prezerajú fotografie kostýmov, vyjadrujú svoje pocity, ako sa asi herci cítili, keď si ich obliekli a keď v nich účinkovali.

V ďalšej časti hodiny sme pracovali v troch skupinách. Vedúci každej skupiny si vytiahol jeden lístok, na ktorom bolo napísané, ktorú z týchto oblastí má skupina hodnotiť. S vytiahnutým lístkom dostal aj oporné otázky, ktoré im mohli pomôcť pri hodnotení postáv, scény a kostýmov.

Aktivita č. 7: Slávnostné predstavenie kníh

V rámci projektu RUŽENKA V ŠTVRTÁCKOM KRÁĽOVSTVE sa v triede uskutočnilo slávnostné predstavenie spojené s krstom troch kníh: Kráľovstvá vybraných slov, Ruženka v krajine vybraných slov, Bál som sa, keď...

Aktivita č. 8: Hráme divadlo

Učiteľ upraví text rozprávky Šípová Ruženka do scenára, upraví priamu reč a konanie postáv, doplní ho vhodnými pesničkami a aktivitami pre prvákov. Nasleduje čítanie textu z interaktívnej tabule, rozdelenie rolí žiakom, práca s hlasom, práca so zapamätaním si textov, časté precvičovanie, pohybová príprava v triede, neskôr na javisku, skúška kostýmov, príprava rekvizít a scény, generálna skúška a premiéra divadelnej rozprávky.

Záver

V živote dieťaťa by učenie nemalo byť oddelené od hravých rozprávkových činností, pretože práve ony majú kladný vplyv na aktivitu, tvorivosť, fantáziu a motiváciu žiakov k učeniu. Ako učiteľka alternatívnej triedy na základe vlastnej dlhoročnej praxe to môžem len potvrdiť. Vyučovanie bez hravých aktivít a inovatívnych metód je v dnešnej dobe ako dýchanie bez kyslíka.

Súčasná moderná škola má veľký záujem zefektívniť vyučovací proces tak, aby učenie bolo pre žiakov zaujímavé, prítlačivé, zábavné a hravé. Osobitné miesto v tomto zložitom systéme si postupne nachádza projektové vyučovanie, ktoré napĺňa požiadavky moderného vyučovania. V ňom žiaci nezískavajú informácie jednostranne, ale sami cez vlastnú prácu, skúsenosť. Jeho úspešná aplikácia do edukácie súvisí aj s aktívnym prístupom pedagóga. Je jeho nástrojom, poskytuje mu priestor pre jeho realizáciu a skvalitnenie práce. Vyvrcholením nášho projektu bolo divadelné predstavenie v podaní žiakov našej triedy, ktoré bolo vhodnou formou, ako žiaci prezentovali získané cenné skúsenosti z celého projektu. V porovnaní s pôvodným textom rozprávky sme náš scenár spracovali modernejšie. Doplnili sme ho komickými situáciami, postavami, úlohami, zmodernizovali sme ho tak, aby sme do deja aktívne zapájali aj detského diváka. Scenár môže slúžiť učiteľom primárneho vzdelávania na nácvik divadielka.

DETSKÁ LITERATÚRA VO VYUČOVANÍ ANGLICKÉHO JAZYKA VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU: UČITELSTVO PRE 1. STUPEŇ ZŠ

Jana Matijová, Základná škola s materskou školou, Šarišské Michaľany

Detská literatúra tvorí významnú časť detskej kultúry a edukácie v materinskom jazyku, preto je celkom logické, že by mala patriť rovnako aj do učenia sa cudzích jazykov. Autorka Žemberová (2010) hovorí, že deti poznajú veľa ľudových príbehov a rozprávok v materinskom jazyku ešte pred vstupom do školy. Skutočnosť, že mnoho rozprávok patrí do celosvetového dedičstva umožňuje deťom čítanie alebo počúvanie anglických rozprávok so známymi hrdinami a zápletkami, hoc aj pod inými menami ako „Hansel and Gretel“ namiesto Janko a Marienka. Takáto predchádzajúca skúsenosť s literárnym textom v materinskom jazyku zohráva dôležitú rolu pri porozumení konkrétneho textu. Žemberová (2010) uvádza, že využitie detskej literatúry – jej rozličných žánrov od detských riekaničiek, pesničiek, hádaniek, cez rozprávky, krátke príbehy vo vyučovaní anglického jazyka poskytuje výhody: osobnostný a emocionálny rozvoj žiakov, rozvoj predstavivosti a fantázie, zlepšenie zručnosti čítania, motivuje žiakov k učeniu sa, zvyšujem ich záujem, združuje žiakov, vysvetľuje niektoré kultúrne a spoločenské aspekty daného národa. Žiaci mladšieho školského veku zbožňujú rytmus, hudbu a pohyb a je všeobecne známe, že použitie rýmovačiek, skandovačiek a pesničiek prispieva k ich celkovému sociálnemu, jazykovému, telesnému, poznávaciemu i emocionálnemu rozvoju. Práve na začiatku učenia sa cudzieho jazyka zohrávajú špeciálnu rolu pri pritiahnutí žiakov k produkovaniu jazyka prirodzeným, spontánnym a radosť prinášajúcim spôsobom. Prispievajú nielen k zlepšeniu učenia sa a osvojovaniu si jazyka, ale podporujú aj rozvoj pozitívneho prístupu a motivácie pri učení sa cudzieho jazyka a to aj z dlhodobého hľadiska (Read, 2007).

Metodika práce s príbehom a poéziou

Na efektívne využitie príbehu je nevyhnutná dôsledná príprava učiteľa, spracovanie príbehu, prispôbenie používaného jazyka na takú úroveň, aby jej žiaci porozumeli. Veľmi dôležité je limitovať počet slov a fráz používaných v príbehu, aby sa mohli použiť viackrát a aby sa mohli žiaci prípadne do príbehu aj zapojiť cez odhadnutie, či dopovedanie vety. Spôsob podania príbehu musí upútať pozornosť žiakov, zaujať ich a motivovať k zapojeniu sa do deja. Aby sme vypočutý príbeh využili naplno, je potrebné ďalej pokračovať rôznorodými aktivitami a činnosťami, v ktorých sa využije obsah príbehu, ale aj použitý jazyk (Lojová, Straková, 2012).

Maťková (2012) poukazuje na to, že tým, že použijeme príbehy na precvičenie prebranej jazykovej funkcie či štruktúry v inom kontexte, robíme vyučovanie viac zapamätateľné a zábavné. Pochopenie príbehu v cudzom jazyku nie je pre žiakov vôbec ľahká vec aj keď predpokladáme, že sú zvyknutí počúvať príbehy

v materinskom jazyku. Aby sme mladším žiakom pomohli k tomuto porozumeniu, potrebujeme si premyslieť prípravu na správne naplánovanie vyučovacích hodín založených na príbehu. Maťková (2012) uvádza nasledujúcu metodiku používania príbehov:

- 1) Určíme si **lingvistické ciele** – jazykové body, ktoré budú musieť žiaci rozoznať na porozumenie príbehu v procese jeho rozprávania, ktoré budú musieť reprodukovať, napr. lexikálne skupiny, jazykové funkcie a štruktúry.
- 2) Priblížme **kontext príbehu**, hlavné postavy, zapojme ich do príbehu, aby ho precítili. Keď pochopia kontext a identifikujú sa s postavami, môžeme vyvodiť kľúčovú slovnú zásobu, frázy a zaradiť ich do procesu predpovedania príbehu.
- 3) Pri prezentovaní kontextu a kľúčovej slovnej zásoby môžeme použiť **slovenský jazyk**, ak je to potrebné.
- 4) Nevyhnutná je **vizuálna podpora** – kresby na tabuľu, vystrihnuté figúrky/postavičky, rečové bubliny, masky, bábky, reálne predmety, knihy.
- 5) Spojme príbeh s prácou z **iných vyučovacích predmetov** (obsahovo a jazykovo integrované vyučovanie).
- 6) Rozhodnime, **ako dlho** budeme s príbehom pracovať.
- 7) Rozhodnime, v akom poradí **predstavíme potrebný jazyk** na pochopenie príbehu. Musíme si byť istí, že žiaci rozumejú, čo je cieľom každej hodiny a ako sa to spája s príbehom.

Metodický postup prvej vyučovacej hodiny

Tematický celok: Výživa a zdravie, **téma:** Jedlá a zdravé stravovanie

Ciele: Zaradiť slová z príbehu do správnych tematických kategórií, rozdeliť správne potraviny a rozhodnúť, ktoré sú sladké, použiť slová a frázy z rozprávky pri opise svojho domčeka. Akceptovať dohodnuté pravidlá hry a aktivít, spolupracovať s triedou a so svojou dvojicou pri hre (pexeso), kladne reagovať aj pri neúspechu, vyvarovať sa prejedaniu sladkým jedlom a vyhýbať sa komunikácii s cudzími ľuďmi. Vybrať a kliknúť na správny obrázok, vyhľadať a napísať slová do správnych domčekov a tanierov, vyfarbiť obrázok, správne vysloviť nové slová a frázy.

Vyučovacie metódy: slovné monologické – rozprávanie, vysvetľovanie, slovné dialogické – rozhovor, názorné – demonštrácia obrázkov, rozprávkového textu, praktické – práca s pracovným listom

Pomôcky: interaktívna tabuľa, tabuľa, kresby na tabuľu, CD Angličtina pre deti v rozprávkach, CD prehrávač, rozprávka Hansel a Gretel v komiksovej podobe, pracovný list, čokoládové lentilky

Motivačná fáza: Motivačným rozhovorom so žiakmi učiteľ zistí, ako sa dnes majú a či nie sú hladní. *How are you today? Are you happy? Fine? Are you sad? Are*

you hungry? Ďalej zistí, ktoré jedlá patria medzi ich obľúbené. *What's your favourite food? My favourite food is... I like...* Ďalej si vybraná dvojica žiakov zahrá pexeso na interaktívnej tabuli. *Do you like games? It's time for a game. Let's find a pair!* Po dohraní pexesa vyučujúci prezradí žiakom svoje obľúbené jedlo *And my favourite food is chocolate. Look! Chocolate sweets (lentilky). Choose your favourite colour!* Žiaci sa ponúknu, vyberú si svoju obľúbenú farbu a pomenujú ju. *It's yellow... My favourite colour is red...* Potom sa žiakov opýta, či sú ešte hladní. *Are you still hungry? Yes or No? So it's time for something very very sweet...*

Expozičná fáza: Učiteľ upriami pozornosť žiakov prostredníctvom krátkej básničky na to, že budú počúvať rozprávku. *It's time for a story. One, two, three. Are you ready? Listen to me.* V tejto časti začne učiteľ rozprávať príbeh o Jankovi a Marienke – Hansel a Gretel prostredníctvom kresieb na tabuli. Pri priamej reči prispôsobuje svoj hlas postavám, pre priblíženie deja používa aj gestá. Tak, ako sa dej vyvíja, pridáva vždy nasledujúci obrázok.

This is a story about a little boy - his name's Hansel, and about a little girl - her name's Gretel. Hansel is Gretel's brother. Gretel is Hansel's sister. They are very poor. They have no food. And they are very very hungry. So they go to the forest... Look, Hansel, flowers! Look, Gretel, mushrooms. Look!!! There is a HOUSE...

Ďalej nasleduje počúvanie príbehu z CD prehrávača. Žiaci majú pred sebou obrázkový text rozprávky rozdelený na tri časti. Vždy dostanú iba príslušnú časť rozprávky. Po prvej časti učiteľ zrekapituluje doterajší dej a uistí sa, či žiaci rozumejú novým slovíčkam: *Hmmm, Hansel is hungry and the house is so sweet - It's from sugar, chocolate, gingerbread ...Yummy...* Po druhej časti sa opýta žiakov: *Is Hansel still hungry? Does he like his dinner? Is he happy? Is he sad? Yes, he is... Why?* Po vypočutí si záverečnej časti rozprávky učiteľ doplní: *So this is the happy end... Quickly, children, let's go home!*

Fixačná fáza: Po vypočutí si príbehu bude úlohou žiakov čo najrýchlejšie nájsť všetky tri bublinky, v ktorých sa vyskytlo slovo „house“. Deti motivujeme tým, že Hansel a Gretel rýchlo utekali domov do svojho domčeka, kde ich už čakali rodičia. (*Look! There is a house. Nibbling, nibbling. Who is eating my house? Come to my house.*) Poslednou vetou učiteľ povie žiakom, že aj ich zavolala ježibaba „ochutnať“ z perníkového domčeka. Nasleduje dialogizované čítanie prvej časti – všetci chlapci budú čítať za Hansela, dievčatá za Gretel a vyučujúci za ježibabu – the witch.

V ďalšej časti bude nasledovať práca s pracovným listom. Vysvetlíme žiakom, že skôr, ako ježibabe utečú aj ony, čakajú ich ešte tieto tri rozprávkové domčeky a tri úlohy:

- 1. úloha** – slová z rozprávky vpisujú žiaci do domčekov spoločne, najprv ich ale pohládajú v texte (v bublinke) a prečítajú nahlas.
- 2. úloha** – žiaci chodia po jednom ku tabuli, vyberú si nápoj alebo jedlo a napíšu ho do správneho taniera. Do prostriedku zadefujú a vpisujú iba sladké potraviny.
- 3. úloha** – samostatná práca žiakov – vyfarbiť časti

domu podľa zadania, zvyšok obrázka ľubovoľne.

Počas vypracovania poslednej úlohy žiaci znovu počujú celú ukážku rozprávky z CD prehrávača.

Diagnostická fáza: V závere vyučovacej hodiny žiaci ukážu a opíšu svoj perníkový domček. Pri opise použijú repliky z rozprávky: *This is my house. The roof is from gingerbread. The window is from sugar. The door is from chocolate.* Žiaci vysvetlia, prečo mali dávať pozor na veľa sladkostí. Porozprávajú, či sa už niekedy prejedli sladkým a aké množstvo je prípustné. Povedia, aké ponaučenia vyplývajú z tejto rozprávky pre všetky deti. Vyučujúci zdôrazní význam zdravej výživy a zdravého stravovania v živote ako aj opatrnosť pri komunikácii s cudzími ľuďmi.

Metodický postup druhej vyučovacej hodiny

Tematický celok: Ľudské telo, starostlivosť o zdravie, **téma:** Ľudské telo – časti tela

Ciele: Pomenovať časti tela, rozlišovať jednotné a nepravidelné množné číslo slova *foot-feet*, ako aj pravé a ľavé chodidlo *left foot-right foot*, priradiť slovám správnu dvojicu s opačným významom. Akceptovať dohodnuté pravidlá hry a aktivít, spolupracovať s triedou pri spoločnom prezentovaní príbehu spolu s pohybom, mať záujem o pohyb. Vykonať správny pohyb pri opakovaní slovnej zásoby a príbehu, správne spojiť a napísať slová s opačným významom, ilustrovať obrázkov, správne vysloviť nové slová a frázy, odmerať dĺžku svojej izby a posteľe

Vyučovacie metódy: slovné monologické – rozprávanie, vysvetľovanie, slovné dialogické – rozhovor, názorné – demonštrácia obrázkov, textu, knihy, praktické – nácvik pohybových zručností, práca s pracovným listom, ilustráciou

Pomôcky: tabuľa, kniha *The Foot Book* by Dr. Seuss, koberec, pracovné listy

Motivačná fáza: Vyučovaciu hodinu začne učiteľ pozdravom a básničkou na privítanie na angličtine. Žiaci túto báseň poznajú, a tak sa môžu pridať slovne a zároveň aj spolu s naučeným pohybom, ktorý vyjadruje jej obsah. *Welcome back to all our friends, fun and learning never end. Welcome back, it's a happy day. A day for learning, a day for play!* Ďalej bude nasledovať hra – slovný futbal. Vyučujúci rozdelí žiakov do dvoch tímov. Úlohou každého tímu je povedať slovo z príslušnej kategórie, a tak posunúť loptičku o jednu pozíciu bližšie do súperovej bránky. Na tabuli je nakreslené futbalové ihrisko a aktuálna pozícia loptičky. Vyhráva tím, ktorý dá skôr gól. Dohodnutou kategóriou pre túto hru sú časti tela. *It's time for football. Let's play football!*

Expozičná fáza: Po ukončení hry učiteľ prezentuje žiakom tieto časti tela spolu so správnou výslovnosťou: *foot - feet*. Slová napíše na tabuľu. Spolu si ich prečítajú. Ďalej učiteľ hovorí slová sám striedavo a žiaci reagujú príslušným pohybom – zadupú jednou nohou – chodidlom alebo obidvomi naraz ako pri behu. Potom pridá tieto výrazy: *left foot - right foot*. Žiaci sa pokúsia vysvetliť ich význam. Spolu slová opakujú a vykonávajú pohyb s príslušnou nohou – chodidlom.

V ďalšej časti učiteľ pripraví žiakov na počúvanie krát-

keho príbehu o jednom športovcovi, ktorý predtým, ako ide hrať futbal, sa takto rozcvičuje – ukáže žiakom obal knihy *The FOOT BOOK*. Opýta sa žiakov, ktoré chodidlo si podľa úvodnej ilustrácie rozcvičuje najskôr (*left foot*). Pri počúvaní príbehu sedia žiaci na koberci. Učiteľ číta skrátenú verziu a postupne ukazuje žiakom ilustračné obrázky z knihy rovnako používa aj gestá a metódu celkovej fyzickej odpovede (napríklad pri časti *front feet, back feet* vykročí dopredu a späť, pri *his feet, her feet* ukáže na chlapčenské a dievčenské chodidlá... Keď dočíta, zopakuje ešte raz poslednú časť *How many, many feet you meet? Twenty-four feet!* Ukazuje a počíta chodidlá žiakom.

Žiaci si sadnú na svoje miesta a dostanú každý svoj text *The Foot Book*. Nasleduje čítanie – každý nahlas prečíta jeden riadok. Po prečítaní celého príbehu žiaci spolu s vyučujúcim vymyslia, aký pohyb by mohli pridať ku každému riadku. Prvý tím sa postaví pred tabuľu a bude sa „rozcvičovať“ – t. z. pohybovo stvárňovať obsah príbehu, ktorý bude zatiaľ nahlas čítať druhý tím. Potom sa tímy vymenia.

- *feet in the morning* – žiaci ukazujú ranný beh
- *feet at night* – kolíska dozadu, unavené nohy
- *wet foot, dry foot* – žiaci si akoby namočia a utrujú pravé chodidlo
- *low foot, high foot* – drep a výkop z drepu pravým chodidlom
- *front feet, back feet* – žiaci vykročia dopredu a späť

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

- LOJOVÁ, G. a Z. STRAKOVÁ, 2012. *Teoretické východiská vyučovania angličtiny v primárnom vzdelávaní*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 978-80-223-3315-3.
- MAŤKOVÁ, S., 2012. Rozprávanie príbehu ako dobrý úvod do vyučovania anglického jazyka. In: STRAKOVÁ, Z., CIMERMANOVÁ, I. a kol., 2012. *Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. ISBN 978-80-555-0551-0.
- READ, C., 2007. *500 Activities for the Primary Classroom*. London: Macmillan. ISBN 978-1-4050-9907-3.
- ŽEMBEROVÁ, I., 2010. *Teaching English Through Children's Literature*. Nitra: ASPA. ISBN 978-80-89477-02-9.

VPLYV DIGITÁLNEHO VZDELÁVANIA NA POČÚVANIE S POROZUMENÍM NA HODINÁCH ANGLICKÉHO JAZYKA V PRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ

VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU: UČITEĽSTVO PRE 1. STUPEŇ ZŠ

Marcela Bukovičová, Súkromná základná škola, Tr. SNP 104, Košice

Vzdelávací materiál Core Curriculum For English (CCE) pozostáva z optimálneho využívania interaktívnych zdrojov, modelových situácií z reálneho života, aktuálnych tém. Svojou rozmanitosťou vo veľkej miere determinuje rozvoj komunikačných zručností učiacich sa. Digitálne vzdelávacie materiály podporujú prirodzenú komunikáciu medzi žiakmi a učiteľom, ako aj interakciu medzi žiakmi navzájom.

Táto forma vzdelávania je založená na komunikatívnej metóde, ktorá rozvíja komunikačné jazykové kompetencie a jednotlivé komunikačné jazykové činnosti, ako aj konkrétne stratégie pomocou vhodne zostavených úloh a cvičení. Digitalizácia a dostupnosť množstva rôznych zdrojov podnecuje kombinovanú formu vyučovania a učenia sa zameranú na jednotlivca. Vzdelávacie materiály môže učiteľ selektovať a kombinovať tak, aby naplánovaná a zrealizovaná vyučovacia hodina bola kompatibilná s požiadavkami inovovaného Štátneho vzdelávacieho programu.

- *red feet, black feet* – dopredu najprv vykročia červené chodidlá (papuče), potom čierne
- *how many, many feet you meet* – ukazujú na prstoch, že počítajú
- *small feet, big feet* – drep a potom návrat do stoja
- *his feet, her feet* – vykročia najskôr chlapci, potom dievčatá
- *in the house and on the street* – žiaci urobia z rúk striešku nad hlavou, potom upažia

Fixačná fáza: Nasleduje práca s pracovným listom. V prvej úlohe majú žiaci správne spojiť slová s opačným významom. Sú to slová, ktoré sa vyskytli v príbehu. V druhej úlohe dopisujú druhé slovo tak, aby vytvorili dvojice slov – opozitá. Prvú úlohu vypracujú samostatne, druhú spoločne s vyučujúcim, ktorý hneď skontroluje správnosť vytvorených dvojíc. Potom si zo všetkých dvojíc vyberú len jednu a tú si ilustrujú. Posledné dve úlohy vypracujú za domácu úlohu – spočítajú počet nôh „feet“, ktoré bývajú spolu s nimi v ich dome a odmerajú dĺžku svojej izby, posteľe a ďalšej ľubovoľnej veci pomocou svojich chodidiel.

Diagnostická fáza: V tejto záverečnej fáze učiteľ vyhodnotí všetky aktivity, povzbudí žiakov k ďalšej práci. Žiaci pred tabuľou prezentujú svoje kresby k vybranej dvojici slov s opačným významom. Ilustrácie žiakov potom vyučujúci pripne na nástenku. Vysvetlí žiakom, ako majú postupovať pri vypracovaní domácej úlohy.

Digitálne materiály sú spárované s najčastejšie používanými učebnicami anglického jazyka na základných školách, preto môžu byť disponibilné pre všetkých učiteľov bez ohľadu na to, aké učebnice používajú. V podmienkach slovenského školstva sú v základných školách v primárnom vzdelávaní najčastejšie využívané tieto učebnice: *Family and Friends 1, Family and Friends 2, Busy Bee 2, Busy Bee 3, Busy Bee 4, English World 1, English World 2*.

Metodické príručky CCE pre učiteľov obsahujú identický počet kapitol, ako je počet lekcii poskytovaných v digitálnej forme. Navzájom súvisia a sú ekvivalentné, čím je zabezpečené zosúladenie metodického príručky s digitálnym vzdelávacím obsahom. Aj pracovné listy sú paralelné s digitálnymi materiálmi, sú vypracované samostatne pre každú digitálnu lekcii. Digitálne vzdelávacie materiály, metodické príručky pre učiteľov a pracovné listy pre žiakov tvoria kontinuitu didaktických prostriedkov pre učiteľa a žiaka. Každú lekcii tvorí zbierka činností súvisia-

cich s nosnou témou danej lekcie. Takáto štruktúrovaná prepojenosť aktivít garantuje optimálne sebavedomie a dôveru žiaka vo svoje progresívne vyvíjajúce sa schopnosti a zvyšuje efektívnosť učenia. Na konci každej hodiny má žiak možnosť v komunikačnej časti lekcie preukázať získané vedomosti.

CCE je súbor, ktorý je skompletizovaný z auditívnych a audiovizuálnych nahrávok a cvičení. Učenie hrou je atraktívne a vhodné pre žiakov všetkých vekových kategórií. Interaktívna forma učenia je pre žiakov lákavá a v žiakoch podporuje nadšenie z poznania neznámeho. Okrem rozvoja zručnosti a tvorivosti vzdelávanie rozvíja pamäť a myslenie. Pokyny, vzdelávacie nahrávky, hry a testy sú nahovorené rodenými hovoriacimi, čím vzdelávanie ešte viac indikuje svoju atraktívnosť a vierohodnosť. Žiak prostredníctvom nahrávok dešifruje, čo počul a reaguje aj na iný hlas, než na ktorý bol doteraz v triede s jedným učiteľom na hodine angličtiny zvyknutý. Nachádza tak variabilitu v odtienkoch hlasu, zvukomalebnotiach jazyka a rôzneho prízvuku.

Konvenčné prezenčné vyučovanie je kombinované s online aktivitami pre žiakov ľahko aplikovateľnými z domu. Digitálny obsah CCE je pre učiteľa dostupný online na portáli <http://planetavedomosti.iedu.sk/>. S prístupovým heslom si učiteľ vytvára vlastné prezentácie, modifikuje úlohy. Má možnosť zadať žiakom úlohu v rámci domácej prípravy a má prístup k domácim úlohám, ktoré mu žiaci odošlú. Dokumentuje došlé úlohy od žiakov, bilancuje ich a archivuje.

Domáca príprava žiakov na vyučovanie je neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu školy, jej realizácia sa však spravidla uskutočňuje samostatnou prácou žiakov.

Vyučovacia hodina anglického jazyka s využitím CCE

Tematický okruh: Výživa a zdravie

Téma: Zdravé stravovanie

Ročník: Tretí

Metódy: rozhovor, vysvetľovanie, výučba počítačom, didaktická hra, pozorovanie

Ciele: Gramaticky správne vysloviť osvojenú slovnú zásobu. Rešpektovať pravidlá hry. Samostatne pracovať na počítači.

Motivačná časť: Učiteľ uskutoční motivačný rozhovor na tému Ovocie.

Didaktická hra – *Uhádni ovocie*. Ciel' hry: Zopakovať slovnú zásobu na tému Ovocie.

V miske je na kúsky rozrezané jablko, hruška, pomaranč, broskyňa, marhuľa. Ovocie je ukryté pod šatkou v miske. Žiaci sú rozdelení do dvojíc. Jeden z dvojice má zaviazané oči a pomenúva ovocie, ktoré nevidí. Používa zmysly: hmat, chuť a čuch. Po uhádnutí sa žiaci vo dvojici vystriedajú.

Expozičná časť - Práca s digitálnym materiálom CCE - 32. lekcia - *Do you like oranges? (Máš rád pomaranče?)*

Učiteľ spustí prezentáciu CCE. Klikne na *Presentation*

2/7. Objaví sa statický obrázok. Žiaci opisujú, čo vidia: - *There are two boys. There is a kitchen. There is an apple. There are the pictures. (Tam sú chlapci. Tam je kuchyňa. Tam je jablko. Tam sú obrázky.)* Učiteľ pri vymenúvaní dbá, aby žiaci dodržiavali správny slovosled vo vete, správnu výslovnosť a plynulosť vo vyjadrovaní. Pustí animáciu 2/7. Žiaci si prvýkrát vypočujú animáciu plynule bez prerušenia. V ďalšom kroku učiteľ púšťa ukážku po jednotlivých konverzačných úsekoch a zastavuje animáciu. Dáva doplnkové otázky na zistenie, či žiaci počúvajú s porozumením. Animácia 3/7 je zameraná na výber správneho slova z ponúkanej slovnej zásoby na obrázku. Žiak pracuje na interaktívnej tabuli, má možnosť sebakontroly - stlačením klávesu k odpovediam. Zvukový signál žiaka usmerní, či je jeho odpoveď správna. Žiak si môže obrázok priblížiť kliknutím na lupu na obrázku. Audiovizuálna nahrávka 4/7 rozvíja oblasť počúvania s porozumením. Žiak má k dispozícii 5 dialógov s rovnakou otázkou: *Do you like...? (Máš rád...?)*. Pri každom dialógu je na výber možnosť odpovede: ÁNO, MÁM alebo NIE, NEMÁM. Zvukový signál oznámi správnu odpoveď. Od žiaka sa očakáva, že názov ovocia na obrázku zopakuje a následne vyberie správnu odpoveď. Ostatní žiaci názov opakujú po žiakovi.

Fixačná časť - Práca s digitálnym materiálom CCE. V animácii 5/7 žiak vyberá správnu odpoveď (ÁNO alebo NIE) na základe logického uvažovania vychádzajúceho z obrázka. Učiteľ pomáha menej zdatným žiakom, žiakom s ťažkosťami a integrovaným žiakom. Žiakom pomáha s výslovnosťou. Zadanie 6/7 je hra PEXESO. Žiaci spájajú dvojice (zelenú a žltú kartu). Pri spárovaní dvojica obrázkov zmizne. Žiakov pri tabuli striedame, hru zahráme viackrát. V poslednej časti animácie žiak získa spätnú väzbu, ako pracoval. Výsledky vypracovania úloh počítač zhodnotí a zobrazí na záverečnej obrazovke. Žiaci si sadnú do kruhu.

Didaktická hra spojená s pohybom – *Fruit salad (Ovocný šalát)*: Ciel' hry: Prehliť slovnú zásobu na tému Ovocie. Učiteľ každému žiakovi priradí názov ovocia – *pear, pineapple, strawberries, pear, pineapple, strawberries... (hruška, ananás, jahody, hruška, ananás, jahody...)* – až kým nepomenuje všetkých žiakov. Hru začína frázou: – *If you are a pear - stand up and change your places. (Ak ste hruška - postavte sa a vymeňte si miesta)*. Žiaci, ktorí sú v skupine „pear“ sa postaví a menia si miesta. Žiak si nesmie sadnúť na svoju stoličku. Učiteľ povie: – *Fruit salad (Ovocný šalát)*. Všetci žiaci vstanú a menia si medzi sebou miesta. Hra pokračuje znova pomenovaním iného druhu ovocia.

Záver - Zadanie domácej úlohy – Učiteľ zhodnotí aktivitu žiakov na hodine, správnosť riešení pri využívaní digitálneho materiálu. Žiakom zadá heslo k lekcii, ktorú vypracovali na hodine v škole na precvičenie v rámci domácej prípravy na vyučovanie. Domácu úlohu majú všetci žiaci rovnakú, keďže mali možnosť oboznámiť sa s ňou a vyskúšať si ju na vyučovacej hodine.

TVORBA UČEBNÉHO MATERIÁLU K TÉME REGIONÁLNA VÝCHOVA A ĽUDOVÁ KULTÚRA

VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU: UČITELSTVO PRE 1. STUPEŇ ZŠ

Mária Folvarčíková, Základná škola s materskou školou, Nová Ľubovňa

Obsahom vlastivedy podľa inovovaného Štátneho vzdelávacieho programu v treťom ročníku je „Moja obec“, kde sa žiaci zoznamujú najprv so svojím najbližším okolím školy a postupne sa zoznamujú s ďalšími časťami a inštitúciami obce. My sme sa rozhodli vytvoriť učebný materiál pre žiakov 1. stupňa ZŠ k téme História obce Nová Ľubovňa, ktorá by mala pomôcť učiteľovi aj žiakom. Vzniku učebného materiálu predchádzala realizácia projektu so žiakmi o histórii obce Nová Ľubovňa. Počas jeho realizácie sme zozbierali pestrý materiál s historickými fotografiami, ktoré sme použili v učebnom materiáli. V učebnom materiáli História obce Nová Ľubovňa sme texty štylizovali tak, aby boli zrozumiteľné pre žiakov 1. stupňa ZŠ. Realizácia projektu so žiakmi nám významne pomohla, pretože sme mohli žiakov pozorovať pri práci a sledovať, aké historické údaje sú pre nich náročné, neznáme a ťažko zapamätateľné. Tiež sme pozorovali, ktoré témy sú pre žiakov zaujímavé i menej zaujímavé.

Projekt História obce Nová Ľubovňa

Tento projekt sme realizovali na Základnej škole s materskou školou Nová Ľubovňa v druhom ročníku. Projektu sa zúčastnilo 20 žiakov, 12 chlapcov a 8 dievčat. Do projektu boli zapojení rodičia a starí rodičia, ktorí poskytli rodinné historické fotografie s komentármi. Historické materiály a historické fotografie nám do projektu poskytli Obecný úrad v Novej Ľubovni a Ľubovnianske múzeum v Starej Ľubovni. Miestom realizácie projektu bola 2. A trieda.

Rozdelenie projektu podľa kritérií: podľa celkového zamerania: nácvikový – natrvalo si osvojiť vedomosti; podľa účelu: získanie nových poznatkov z histórie obce Nová Ľubovňa; podľa vzťahu k učivu a k vyučovacím predmetom: vlastiveda, výtvarná výchova, slovenský jazyk a literatúra, matematika, spoločenská výchova, hudobná výchova; podľa dĺžky trvania: krátkodobý – jeden vyučovacích blok s piatimi vyučovacími hodinami; podľa počtu zapojených žiakov: všetci žiaci 2. A triedy; podľa miesta konania: trieda; podľa navrhovateľa: umelý – pripravený učiteľom.

Projekt História obce Nová Ľubovňa rozvíja tieto **kompetencie**:

a) Sociálne komunikačné kompetencie: jasne a zrozumiteľne vyjadrovať svoje myšlienky na úrovni žiaka 1. stupňa; rešpektovať názor iných; určitý čas sústredene počúvať; komunikovať primeraným spôsobom so spolužiakmi a vyučujúcim učiteľom; kultivovaným spôsobom si vyžiadať pomoc spolužiaka alebo učiteľa.

b) Kompetencie uplatňovať základ matematického myslenia a základné schopnosti: poznávať v oblasti vedy a techniky; rozvíjať schopnosť objavovať, skúmať, zaujímať sa o nepoznané; pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré smerujú k systematizácii poznatkov; získané

informácie porovnávať so súčasnosťou.

c) Kompetencia učiť sa: uplatňovať základy rôznych techník osvojovania si poznatkov; zo získaných informácií a materiálov vytvoriť knihu História obce Nová Ľubovňa; uvedomovať si, že získanými vedomosťami si rozširuje svoje vedomosti o svojom okolí, kde žije; hodnotiť vlastný výkon a oceniť výkon spolužiakov.

d) Kompetencia riešiť problémy: skúšať viaceré možnosti riešenia problému; problémy a konflikty so spolužiakmi riešiť primeraným spôsobom.

e) Osobné, sociálne a občianske kompetencie: zvyšovať sebadôveru vo vlastné schopnosti; tvorivo využívať svoje nadanie pri skupinovej a individuálnej práci; osvojovať si spoluprácu v skupine; prispievať novými nápismi a tiež prijímať nové nápady od iných spolužiakov; svojím správaním prispievať ku pozitívnej klíme v triede a k dobrým medziľudským vzťahom.

f) Kompetencia vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry: vymenovať základné historické fakty založenia obce – zakladateľ, prvý názov obce a patrón obce, spôsob života ľudí v minulosti; vymenovať časti ľudového odevu – mužského a ženského kroja; porovnať bývanie v minulosti so súčasnosťou; naučiť sa jednu riekanku v goralskom nárečí; poznať bežné pravidlá spoločenského správania.

Ciele projektu:

- Reprodukovať základné historické fakty o založení obce Nová Ľubovňa.
- Porovnať bývanie a obliekanie v minulosti a v súčasnosti.
- Memorovať jednu riekanku v goralskom nárečí.
- Uvedomiť si kultúrne dedičstvo, ktoré nám zanechali naši predkovia v podobe piesní, zvykov, tradícií a ľudového kroja.
- Prehľbovať vzťah k histórii a kultúrnym pamiatkam.
- Vážiť si to, čo máme, vnímať krásu skromnosti a jednoduchosť života.
- Vyzdvihnúť význam vzdelávania v minulosti a dnes.
- Zhotoviť knihu o histórii obce Nová Ľubovňa.
- Prezentovať svoje zistenia pred spolužiakmi.
- Vytvoriť galériu výtvarných prác.

Projekt si vyžadoval tieto materiálne a technické prostriedky: prezentácia v PowerPointe; interaktívna tabuľa a projektor; kostýmy - palatín Omodej Aba a jeho manželka, magister Ján, posol, Nemeč Helbrand s manželkou, dvakrát ženský ľudový odev a jeden mužský kroj; kulisy: hrad Ľubovňa, kapsa s listom – poverením, bubienok; iné pomôcky: vrečko s kartičkami; bábika v kroji, „kuntka“, „viňusek“, vyšívaný obrus; kniha o obci Nová Ľubovňa (monografia); vytlačené historické fotografie, kartičky s témami a nadpismi, texty pre žiakov; dierovač, špagát, lepidlá, farbičky; výkresy 20 x A4, 20 x A3; vlajka obce Nová Ľubovňa.

Harmonogram dňa realizácie projektu:

1. vyučovacia hodina: Prezentácia v programe PowerPoint: uvedenie do témy a zdramatizovanie scény o založení obce, pohľad na obec v minulosti cez fotokópie historických fotografií, obec Nová Ľubovňa na turistickej mape, oboznámenie sa s erbom obce, kultúrne a historické pamiatky v obci Nová Ľubovňa.
2. vyučovacia hodina: Prezentácia v programe PowerPoint: Ľubovnianske kúpele dnes a v minulosti, matematické slovné úlohy motivované históriou obce, goralské nárečie, folklórny súbor Taľar z Novej Ľubovne – ukážka spevu a tanca, časti ľudového kroja, ukážky obliekania na historických fotokópiách.
3. vyučovacia hodina: Výtvarná výchova: kreslenie ľudového odevu podľa krojovanej bábiky alebo podľa fotokópie historickej fotografie na výkres A4.
4. vyučovacia hodina: Výroba knihy História obce Nová Ľubovňa, rozdelenie tém dvojiciam žiakov, spracovanie témy na výkres A3.
5. vyučovacia hodina: Prezentácia knihy História obce Nová Ľubovňa, dokončovanie strán knihy, prezentácia dvojíc pred spolužiakmi v triede.

Aktivity po realizácii projektu: obliekanie sa žiakov do kroja na hodine spoločenskej výchovy, výtvarné ornamentovanie strán vyrobenej knihy a jej slávnostné zviazanie.

Realizácia projektu

1. vyučovacia hodina

Metódy: rozhovor, demonštračná, vysvetľovanie, dramtizácia.

Formy: frontálna, skupinová.

Pomôcky: interaktívna tabuľa, prezentácia v programe PowerPoint, vrecúško s kartičkami, kostýmy a kulisy.

Ciele: Reprodukovať základné historické fakty o založení obce a erbe obce Nová Ľubovňa. Definovať pojem patrón obce, vymenovať základné symbolické atribúty patróna obce Jána Evanjelistu. Porovnať bývanie v minulosti so súčasnosťou. Prejaviť vďačnosť za to, čo máme a nepokladať to za samozrejmosť. Improvizovať zdramatizovanie scény o založení obce.

2. vyučovacia hodina

Metódy: rozhovor, demonštračná metóda, vysvetľovanie, dramtizácia.

Formy: frontálna, skupinová, individuálna.

Pomôcky: interaktívna tabuľa, prezentácia v programe PowerPoint, bábika oblečená v kroji.

Ciele: Reprodukovať stručnú históriu Ľubovnianskych kúpeľov. Vyriešiť slovné úlohy z matematiky. Vylúštiť tajničky, so zaujímavosťami z histórie obce. Prejaviť úctu k ľudovým zvykom a tradíciám. Vyjadriť vzťah k folklóru. Zahrať sa tak, ako sa hrali kedysi naši starí rodičia. Zarecitovať riekanku v goralskom nárečí a pohybovo ju znázorniť.

3. vyučovacia hodina

Metódy: rozhovor, demonštračná metóda.

Formy: frontálna, individuálna.

Pomôcky: bábiky oblečené v kroji, vytlačené fotokópie historických fotografií s motívom ľudového odevu, výkresy A4, farbičky.

Ciele: Vymenovať časti mužského a ženského ľudového odevu. Porovnať obliekanie v minulosti so súčasnosťou. Vážiť si svoje oblečenie a obuv, nepohrdať oblečením a obuvou, ktoré mám niekto kúpi. Nakresliť ľudový ženský alebo mužský odev.

4. vyučovacia hodina

Metódy: rozhovor, demonštračná metóda.

Formy: frontálna, skupinová.

Pomôcky: kniha o obci Nová Ľubovňa (monografia), výkresy A3, kartičky s témami a nadpismi, písacie potreby, farbičky.

Ciele: Zopakovať vedomosti o histórii obce. Slovné vyjadriť vzťah k histórii a kultúrnym pamiatkam obce. Spolupracovať vo dvojiciach, rozdeliť si prácu podľa schopností a nadania. Vyrobiť strany do knihy História obce Nová Ľubovňa.

5. vyučovacia hodina

Metódy: rozhovor, demonštračná metóda.

Formy: frontálna, skupinová.

Pomôcky: písacie potreby, farbičky.

Ciele: Zopakovať si poznatky o histórii obce Nová Ľubovňa. Zhodnotiť prácu na jednej strane knihy História obce Nová Ľubovňa a spoluprácu so spolužiakom. Oceniť prácu ostatných svojich spolužiakov. Dokončiť strany do knihy História obce Nová Ľubovňa. Vytvoriť galériu výtvarných prác a slohových prác. Prezentovať svoje zistenia pred spolužiakmi.

Aktivity po realizácii projektu

Zrealizovaný projekt urobil na žiakov hlboký dojem. Prejavilo sa to aj v ich záujme o tejto téme niekoľko dní rozprávať. Na prosby zo strany žiakov sme ešte jednu hodinu spoločenskej výchovy venovali obliekaniu žiakov do kroja. Väčšina z nich nemá doma kroj, tento odev je pre nich nevšedný a zvláštny. Dievčatám sa páčila hlavne široká sukňa – „kydľa“ a čelenka z korálikov – „kuntka“, ktorá zdobila hlavu dievčat. Chlapcom sa páčila vesta – „fajbík“ a goralský klobúk. Ďalšou aktivitou na zistenie vedomostí, ktoré si žiaci zapamätali, bol vlastivedný kvíz s desiatimi otázkami v programe PowerPoint. Žiaci ho riešili týždeň po realizácii projektu. Každá otázka z kvízu mala tri možnosti odpovede, ktoré zapisovali na papier. Žiaci riešili kvíz individuálne. Po skončení kvízu sme si odpovede vyhodnotili tak, že sme si nahlas čítali písmeňá, ktoré označovali správnu odpoveď. Kvízom sme zistili, že väčšina žiakov si po týždni zapamätala všetky dôležité informácie o histórii obce. Odmenili sa spontánnym potleskom a slovnou pochvalou. Po mesiaci od realizácie projektu sme žiakom na tabuľu napísali otázky, na ktoré sa snažili odpovedať celými vetami. Žiaci, ktorí mali viac času po dopísaní odpovedí na otázky, mohli svoj text ilustrovať. Hotové práce sme vyvesili v priestoroch chodby, aby si aj iní žiaci mohli prečítať to, čo sa žiaci dozvedeli o histórii obce Nová Ľubovňa prostredníctvom projektového vyučovania.

Hodnotenie projektu

Hlavná časť projektu História obce Nová Ľubovňa bola realizovaná počas jedného dňa v priebehu piatich vyučovacích hodín. Po úspešnom ukončení projektu sme so žiakmi viedli rozhovor na zistenie spätnej väzby. Naším cieľom bolo zistiť, do akej miery bol realizovaný

projekt pre žiakov zaujímavý, čo bolo pre nich náročné, čo bolo naopak jednoduché, ktoré aktivity by si chceli zopakovať. V rozhovore so žiakmi sme zistili, že najviac sa im páčila úvodná improvizovaná scéna o založení obce. Páčilo sa im obliekanie do kostýmov a ľudového odevu – kroja. Túto aktivitu by si radi zopakovali, považovali to za zábavné osvojovanie si vedomostí. Za náročnú aktivitu považovali výrobu knihy História obce Nová Ľubovňa. Žiaci pri tejto úlohe museli systematizovať vedomosti, keď k zadanej téme museli vybrať správny text a k nemu obrázky a fotografie. Niektoré dvojice žiakov potrebovali pomoc učiteľa. Náročná bola aj záverečná prezentácia žiakov pred celou triedou, pri ktorej sme si uvedomili, že texty je potrebné ešte viac zjednodušiť. Za jednoduchú a oddychovú aktivitu považovali kreslenie človeka v ľudovom kroji. To, že dievčatá kreslili ženský kroj a chlapci mužský kroj, prispelo k pohode a peknému výsledku a, že ich projektové vyučovanie bavilo, bolo vidieť aj na ich výtvarných prácach, za ktoré sa nemusia hanbiť. Príprava na projekt bola zo strany učiteľa časovo náročná, ale vyvážila to zaoberanosť a aktivita žiakov.

Prínos učebnej pomôcky pre pedagogickú prax

Vytvorenie učebného materiálu História obce Nová Ľubovňa, ako učebnej pomôcky pre 1. stupeň ZŠ, vznikla z dôvodu rýchlej modernizácie obce Nová Ľubovňa. V obci sa nezachovali žiadne tradičné drevené domčeky. Ak sme si niekedy vystačili prechádzkou po obci, aby sme žiakom ukázali, ako ľudia niekedy bývali, dnes sme odkázaní len na historické fotografie alebo na exkurziu v Ľubovnianskom skanzene. Malé drevené domčeky nahradili veľké tehlové domy. S tradičným ľudovým odevom je to podobne. Modernizuje sa nielen architektúra obce, ale aj starší obyvatelia obce. Tradičné ľudové kroje môžeme vidieť len na folklórnych vystúpeniach a väčších obecných slávnostiach. Ďalšou možnosťou je, že si dohodneme a pozveme hostia do triedy, ktorý bude oblečený v tradičnom ľudovom kroji a ten nám porozpráva o živote v minulosti, ale nie vždy máme takú príležitosť. V budúcnosti budeme odkázaní už len na obrazové alebo zvukové záznamy, lebo najstaršia generácia obyvateľov obce pomaly vymiera.

Výstupná kolektívna práca žiakov, kniha História obce Nová Ľubovňa, nás inšpirovala k vytvoreniu podobného učebného materiálu. Počas záverečnej prezentácie žiakov v projektovom vyučovaní sme zistili, že sa im ťažko čítajú texty, ktoré sú písané žiackym rukopisom. Chceli sme vytvoriť niečo podobné, žiakom blízke a jednoduchšie vnímateľné. Počas prezentovania žiakov sme pozorovali, ktoré časti textu boli pre nich

náročné, ťažko vysloviteľné. Našou snahou bolo upraviť texty tak, aby boli pre žiakov primerane náročné a pritom nestratili svoj odborný obsah. Na obrazovú časť knihy sme využili bohatý archív historických fotografií, ktorých kópie sme získavali vo fáze prípravy na projektové vyučovanie.

Naša učebná pomôcka, kniha História obce Nová Ľubovňa, môže mať rôznorodé využitie. Môžeme ju využiť pri skupinovej práci, kde žiakom rozdělíme jednotlivé témy a sami si tému spoločne v skupine naštudujú. Následne môžu oboznámiť svojich spolužiakov, čo sa z knihy dozvedeli. Často, keď vysvetľujú žiaci žiakom, je to jednoduchšie a pre niektorých žiakov pochopiteľnejšie. Túto pomôcku môžeme využiť aj v predmete regionálna výchova, kde ju môžeme používať ako učebnicu. Samozrejme, musí byť doplnená o slovný komentár učiteľa. Nesmú chýbať prechádzky a exkurzie v obci, pričom môžeme porovnávať súčasnosť s minulosťou. Je na učiteľovi a na jeho fantázii a tvorivosti, ako tento doplnkový učebný materiál využije. Výhodou je, že základné informácie o histórii obce s fotografiami má učiteľ pohromade a nemusí ich zháňať z iných zdrojov.

Učebný materiál História obce Nová Ľubovňa nemá presnú štruktúru učebnice, chýba v nej obsah a úvod. Do úvodu by sme mohli napísať sprievodné slovo pre pedagógov a žiakov. Chýba aj číslovanie strán. Kniha bola vytvorená cez program HF – Desinger HappyFoto. Pomocou tohto nenáročného grafického programu sa vyrábajú fotoknihy a fotokalendáre. Pri vytváraní našej učebnej pomôcky sme boli obmedzení počtom strán, financiami, preto sme niektoré časti, ako obsah a úvod, nahradili stranami s fotografiami. Obsah a úvod môžeme dodatočne nalepiť na prvú čistú stranu knihy. Grafika programu, v ktorom sme pracovali, má svoje obmedzenia. Strany knihy sme chceli maximálne využiť na dostatočne veľké fotografie a dobre čitateľný text. Číslovanie strán nám zasahovalo do fotografií, čo pôsobilo rušivo a nemohli sme číslovanie strán posunúť na iné vhodnejšie miesto. Tak ako obsah a úvod, aj číslovanie strán môžeme do knihy ručne dopísať, ak nám to pomôže pri orientácii v učebnej pomôcke.

Učebný materiál História obce Nová Ľubovňa bol ponúknutý učiteľom 1. stupňa Základnej školy s materskou školou v Novej Ľubovni a tiež učiteľke regionálnej výchovy na druhom stupni. Obsah učebného materiálu História obce Nová Ľubovňa sa môže podľa potreby doplniť o ďalšie témy. Školská prax ukáže, či učebná pomôcka, ktorú sme vytvorili, bude použiteľná a vhodná vo vyučovacom procese.

ROZVOJ ČITATEĽSKEJ GRAMOTNOSTI ŽIAKOV 7. ROČNÍKA ZÁKLADNEJ ŠKOLY VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU V PREDMETE SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Oľga Felcanová, Základná škola, Ul. A. Stodolu 60, Martin

Metakognícia je komponent psychiky človeka, označovaný aj ako „*poznávanie vlastného poznávania*“. Prejavmi metakognície sú špecifické vedomosti a zručnosti, ktoré človeku umožňujú monitorovať vlastné

kognitívne procesy, kontrolovať a regulovať ich. Človek, ktorý má rozvinuté metakognitívne zručnosti učenia sa, odbúrava mechanické učenie sa a využíva aktívne učenie sa (Gavora, 2007).

Metakognícia (Heldová, Kašiarová, Tomengová, 2011) sa uplatňuje v troch fázach:

1. Pred čítaním textu – žiak porozmýšľa nad témou, nad tým, čo už o nej vie. Poprezerá si nadpis, podnadpisy, tabuľky, grafy a pod. Stanoví si „akoby“ cieľ, čo by o téme chcel, resp. potreboval vedieť.
2. Počas čítania textu – žiak monitoruje vlastné porozumenie textu. Prepája prečítané s existujúcimi poznatkami, všíma si štruktúru textu, spracováva text graficky, do poznámok, zapisuje si otázky a pod.
3. Po prečítaní textu – žiak overuje porozumenie textu, spracúva úlohy k textu, hodnotí efektívnosť použitej stratégie čítania.

Pri plánovaní svojej pedagogickej inovácie som vychádzala z nasledujúceho prehľadu metakognitívnych stratégií učenia sa žiakov (podľa Heldovej et. al. (2011, s. 14 - 19) a Tomengovej (2012, s. 24 - 49)): **SQ3R, SQ4R, PLAN, KWL, RAP, REAP, POROVNAJ A ROZLIŠ** – Vennov diagram, **POROVNAJ A ROZLIŠ** –

- a) K akým slovným druhom číslovky patria?
- b) Čo číslovky vyjadrujú?
- c) Ako sa na číslovky pýtame?
- d) Aké druhy čísloviek poznáte?

2. úloha: Do druhého stĺpca zapíšte, čo by ste sa o číslovkách ešte chceli dozvedieť, čo o nich ešte neviete.

3. úloha: Svoje riešenia a otázky prezentujte.

Žiakom rozdám do skupín rovnaké texty:

Základné číslovky

Číslovky sú ohybné a plnovýznamové slovné druhy. Tie najčastejšie vyjadrujú počet (množstvo). Pýtame sa na ne otázkou **KOLKO?** a nazývame ich **ZÁKLADNÉ ČÍSLOVKY**. Základné číslovky sú ohybné – skloňujú sa. Číslovky: jeden, dva, tri, štyri majú samostatné skloňovanie. Číslovky **päť až deväťdesiatdeväť** sa skloňujú podľa číslovky **päť (päť je ich vzorom)**. Preto sa podľa tohto vzoru základné číslovky píšú s mäkkým „i“. Napríklad:

Nominatív	Genitív	Datív	Akuzatív	Lokál	Inštrumentál
Koľko?	Od koľkých?	Koľkým?	Koľko/koľkých?	O koľkých?	S koľkými?
päť	piatich	piatim	päť / piatich	piatich	piatimi
sedem	siedmich	siedmim	sedem/ siedmich	siedmich	siedmimi
trinásť	trinástich	trinástim	trinásť / trinástich	trinástich	trinástimi
dvadsaťdva	(od) dvadsiatich dvoch	(k) dvadsiatim dvom	dvadsaťdva / dvadsiatich dvoch	(o) dvadsiatich dvoch	(s) dvadsiatimi dvomi
tridsaťosem	tridsiatich ôsmich	tridsiatim ôsmim	tridsaťosem / tridsiatich ôsmich	tridsiatich ôsmich	tridsiatimi ôsmimi

Výroková forma, **3 – 2 – 1** alebo **5 – 4 – 3 – 2 – 1**, **EUR**, **štruktúrované (riadené) čítanie**, **PROR**, **INSERT**.

Ukážky vyučovacích hodín

Tematický celok: Číslovky

Ročník: siedmy

Ciele: vedieť definovať základné číslovky, vedieť skloňovať základné číslovky, vedieť správne písať základné číslovky spolu alebo oddelene, vedieť pracovať s náučným textom a vyhľadať v ňom podstatné informácie, vedieť pracovať v skupine

Spôsoby učenia sa: KWL, práca s kombinovaným textom, riešenie úloh zameraných na rozvoj procesov porozumenia textu

Scenár vyučovacej hodiny:

Aktivita 1: Motivačná hra. Hádzem žiakom loptičku. Pri každom hode položím otázku. Odpovedá žiak, ktorý loptičku chytí. Otázky: Koľko je v triede okien? Koľko máš rokov? Koľko máš súrodencov? Koľko je v triede dievčat? Koľko je hodín? Otázka pre všetkých žiakov: Akým slovným druhom ste odpovedali? Číslovky – téma dnešnej hodiny.

Aktivita 2: KWL

Na tabuľu napíšem tému učiva – číslovky. Žiaci vytvoria štvorčlenné skupiny. Do skupiny dostanú 4 rovnaké pracovné listy s tabuľkou a úlohami.

Pracovný list:

1. úloha: Do prvého stĺpca zapíšte poznatky, ktoré už o číslovkách viete. Pomôžu Vám nasledovné otázky:

Ďalšie základné číslovky sa skloňujú takto:

Sto (to)	Vzor mesto
Tisíc (ten)	Vzor stroj
Milión (ten)	Vzor dub
Miliarda (tá)	Vzor žena

Číslovky **zložené s časťou** – jeden sú nesklonné, napr. od dvadsaťjeden žiakov, k dvadsaťjeden žiakom.

Číslovky **zložené zo stoviek a tisícok** sa píšú:

a) **Spolu** – ak sú v **Nominatíve** (523 - päťstodvadsaťtri, 1297 - tisícdvostodeväťdesiatsedem, 3000 – tritisíc,...)

b) **Oddelene** – ak sú v **inom páde** ako v Nominatíve (v 523 - v päťsto dvadsiatich troch, k 1297 - k tisíc dvesto deväťdesiatim siedmim, ...)

Číslovky **milión a miliarda sa píšú oddelene**: štyri milióny, dve miliardy, desať miliárd,...

Určité a neurčité základné číslovky

Ak základná číslovka vyjadruje počet alebo množstvo presne, je **určitá** (päť, osem, pätnásť, stodvadsať,...). Ak základná číslovka vyjadruje počet alebo množstvo neurčito, približne, je **neurčitá** (málo, veľa, viac, trochu,...).

4. úloha: Pozorne si prečítajte text. Nové poznatky si prehľadne a stručne zapíšte do tretieho stĺpca. Pripravte si otázky k tým informáciám z textu, ktoré sú vám nejasné. Svoje riešenie úlohy prezentujte.

Záver: Z vytvorených otázok zhodnotím splnenie cieľov hodiny.

Tematický celok: Delenie epických diel podľa obsahu

Učivo: Fantasy literatúra (1. hodina)

Text: Igor Molitor, Muška Molitorová – Dievčatko z krajiny drakov

Ročník: siedmy

Ciele: vedieť v texte vyhľadať a interpretovať kľúčové informácie a fakty, vedieť interpretovať vlastnosti postáv, vedieť spolupracovať vo dvojici, vedieť použiť slovník.

Učebné zdroje: text (učebnica Literárna výchova, s.100)

Spôsoby učenia sa: práca s textom – štruktúrované čítanie (nahlas), riešenie úloh podporujúce porozumenie textu

Scenár vyučovacej hodiny:

Aktivita 1:

1. Úloha: Žiaci nahlas prečítajú úvodný text, ktorý ich vovedie do deja, oboznámi ich s prostredím a hlavnou postavou. Spoločne zrekapitulujeme úvodné informácie a fakty, ktoré sa žiaci dozvedeli: čas, prostredie, hlavné postavy deja. Sformulujú svoje očakávania o tom, ako sa príbeh vyvinie a ukončí.
2. Úloha: Literárny text som rozdelila na 6 častí. Žiaci budú text čítať nahlas po častiach. Po každej časti stručne prerozprávajú udalosti deja a sformulujú kľúčovú informáciu, ktorá bude jedným bodom osnovy príbehu. Zároveň vyslovia predpoklady, ako sa bude dej vyvíjať. Takýmto spôsobom prečítajú celý text a zostavia z neho dejovú osnovu.

Aktivita 2:

Úlohy k textu: Žiaci ich vypracovávajú vo dvojiciach.

1. Vo vybraných vetách z úvodného textu a z úryvku príbehu sú podčiarknuté slová.
  - a) Pomocou významu viet ich nahradte vhodnými synonymami:
Na našej planéte existujú paralelné svety – Krajina Drakov a Krajina Mezzarthys.
V krajine Mezzarthys žijú čarovné bytosti – čarodejnice, démoni, hovoriace zvieratá.
Po rôznych peripetiách a zásahoch temných síl z iných dimenzií sa Dievčatko ocitne v paralelnom svete. Všetko tu prekypovalo bujnosťou. Dievčatko zdúpnelo. Nakoniec sa vzdala márnych pokusov. Po strastiplnom pochode už bola náramne smädná.
  - b) Význam slov si overte v slovníku.
2. Pomocou vybraných častí textu vyberte tú možnosť s vlastnosťami, ktoré charakterizujú Dievčatko.
„Pokúsilo sa vyškriabať k otvoru jaskyne, ale steny boli vlhké a šmykľavé, pokryté slizkými riasami. Celá doráňaná od ostrých výčnelkov sa nakoniec vzdala márných pokusov, a hoci nerada, nadýchla sa a podplávala skalou. ... Dievčatko cítilo zmätok v hlave a strašnú únavu. Celé telo malo v ohni, ale zvedavosť a strach ho poháňali vpred. Chcelo čím prv prísť k domu babkiných sestier. ... Uvedomila si, že to bolo nejaké kúzlo, a ani trochu sa jej to nepáčilo. Rozhodne si tu bude musieť dávať pozor a zabrániť tomu, aby na nej kadečo skúšali.“
  - a) Vytrvalosť, zvedavosť, opatrnosť, rozhodnosť

- b) Bojazlivosť, unáhlenosť, nespokojnosť, bojovnosť
- c) Netrpezlivosť, pojašenosť, nerozhodnosť, bojazlivosť

3. V príbehu vystupujú babkine sestry, ktoré sa majú postarať o Dievčatko. Nájdite v texte a napíšte, ktorá zo sestier má podobné, ba až skoro rovnaké povahové vlastnosti ako babka.

Záver: Žiaci zhodnotia, či sa naplnili ich očakávania v tom, ako sa príbeh vyvinie.

Tematický celok: Delenie epických diel podľa obsahu

Učivo: Fantasy literatúra (2. hodina)

Text: Rick Riordan: Percy Jackson – Zlodej blesku

Ročník: siedmy

Ciele: vedieť prideliť postávam ich repliky a rozlíšiť reč rozprávača od reči postáv, vedieť v texte vyhľadať a interpretovať kľúčové informácie a fakty, vedieť zovšeobecniť typické znaky pre fantasy literatúru z prečítaných ukážok, vedieť spolupracovať vo dvojici, vedieť použiť slovník.

Učebné zdroje: text (učebnica Literárna výchova, s. 106)

Spôsoby učenia sa: práca s textom – dramatizované čítanie, riešenie úloh podporujúce porozumenie textu

Scenár vyučovacej hodiny:

Aktivita 1:

1. Úloha: Žiaci si prečítajú text potichu - rýchlym čítaním, aby si označili repliky postáv.
2. Úloha: Žiakom rozdelím úlohy postáv a rozprávača (podľa ich záujmu). Zrealizujeme dramatizované čítanie.

Aktivita 2: Žiakom rozdám úlohy na rozvoj ČG, ktoré budú riešiť vo dvojiciach. Riešenia prečítajú nahlas, pri sporných argumentujú pomocou textu.

1. Úloha:
Body dejovej osnovy sa nejakým spôsobom pomiešali. Zostavte správne poradie bodov dejovej osnovy – pomôžte si textom a očislujte ich:
  - Predvolanie Percyho pred Cheirona .....
  - Prestahovanie Percyho do ubytovne č. 3 .....
  - Novinový článok o zmiznutí Jacksonovcov .....
  - Percy prijíma výzvu na nájdenie blesku .....
  - Ukradnutý blesk - príčina sporu Poseidona a Dia .....
  - Výzva pre Percyho .....
2. Úloha:
Hlavnou postavou príbehu je Percy. Pomocou informácií z textu doplň slová do jeho charakteristiky: Percy je .....-ročný chlapec, ktorý je synom ..... . V reálnom svete ho polícia spolu s jeho matkou vyhlásila za ..... . Vo svete Bohov ho pokladajú za ..... blesku. Ukradnutý blesk sa stal ..... sporu Poseidona a Dia. Percymu ponúkli príležitosť na urovanie sporu. Príležitosťou mala byť ....., ktorej cieľom je nájsť ukradnutý ..... . Ten sa mal vrátiť ..... do letného slnovratu, teda do .....
3. Úloha: V príbehu vystupujú Bohovia. Napíš, do my-

- tológie ktorého národa patria: .....
 ..... . Napíš, ktorý boh je v tejto mytológii najvyšší:
 .....
4. Úloha: V príbehu vystupuje postava Grovera. Vy-
 hľadaj v texte „radu“, ktorá ti pomôže určiť, aká je
 to bytosť. „Rada“ z textu: ..... Grover
 je .....
5. Úloha:
 Vypíš z textu neznáme slová, ich význam nájdi
 v slovníku.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

- GAVORA, P., 2007. *Učiteľ a žiak v komunikácii*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 978-80-223-2327-7.
 HELDOVÁ, D., N. KAŠIAROVÁ a A. TOMENGOVÁ, 2011. *Metakognitívne stratégie rozvíjajúce procesy učenia sa žiakov*. Bratislava: MPC. ISBN 978-80-8052-372-5. Dostupné na internete: <http://www.mpc-edu.sk/library/files/metakognicia_web.pdf>.
 TOMENGOVÁ, A., 2012. *Aktívne učenie sa žiakov – stratégie a metódy*. Bratislava: MPC. ISBN 978-80-8052-421-0.

VYUŽITIE DIDAKTICKEJ HRY BLUDISKO NA HODINÁCH SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY

VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU V PREDMETE SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Mária Vološinová, Základná škola s materskou školou, Jarovnice 464

Didaktická hra ako súčasť vyučovacieho procesu má rozvíjať poznávacie schopnosti žiakov. Podporuje kognitívizáciu žiaka, motiváciu, aktivizáciu, emocionalizáciu, socializáciu žiakov, komunikáciu a kreativizáciu.

Vytvára otázka, či čiastočnou stratou svojej spontánnosti bude didaktická hra pre žiakov naďalej príťažlivá. Prax ukazuje, že obavy sú zbytočné, žiaci didaktické hry obľubujú. Výstižné zdôvodnenie podávajú J. Maňák a V. Švec (2003, s. 127): „Didaktická hra si zachováva väčšinu znakov hrových činností, takže si žiaci istú obmedzenosť didaktickej hry danú jej usmerňovaním a cieľovou orientáciou pri správnom pedagogickom vedení ani príliš neuvedomujú.“ Didaktická hra rozhodne nie je prostým presunutím hry do školského prostredia. Vyžaduje metodickú prípravu a náležité didaktické úpravy tak, aby jej realizácia bola účelná a aby neprotirečila didaktickým zásadám. **Metodická príprava k začleneniu didaktických hier do výučby:** vytýčenie cieľov hry, diagnóza pripravenosti žiakov, ujasnenie pravidiel hry, vymedzenie úlohy vedúceho hry, stanovenie spôsobu hodnotenia, zaistenie vhodného miesta, príprava pomôcok, materiálov, rekvizít, určenie časového limitu hry, premyslenie prípadných variantov (Maňák, Švec, 2003, s. 129).

Hru **bludisko** poznáme primárne ako grafickú hru – hlavolam. Deťmi je obľúbená a vyhľadávaná, preto je často uverejňovaná v rôznych detských periodikách, napr: Šikovniček, Zornička, atď. Samotnou hrovou činnosťou je nájsť a zakresliť do plánu správnu cestu z jedného bodu k druhému, pričom existuje riziko zablúdenia. Premena bludiska do podoby slovnej didaktickej hry vhodnej pre potreby výučby slovenského jazyka a literatúry je jednoduchá. Didaktická hra bludisko si ponecháva od svojho predchodcu (hlavolamu pre deti) hrovú činnosť. Tou je hľadať a označiť správnu cestu v spleti iných možných ciest. O výbere správnej cesty rozhoduje hráč na základe kritéria presne stanoveného v pokynoch hry. Okrem toho musí mať jazykové bludis-

Aktivita 3:

1. Úloha: Formou zhľukovania napíšte na tabuľu rovnaké znaky literárnych ukážok Dievčatko z Krajiny drakov a Percy Jackson – zlodej blesku, ktoré by charakterizovali literárny žáner Fantasy literatúru. Predpokladám, že veľa znakov sa bude zhodovať so znakmi rozprávky.
2. Požiadam žiakov, aby porovnali fantasy literatúru s rozprávkou a aby na základe odlišností sformulovali znaky fantasy literatúry.

ko uvedené miesto štartu a cieľa.

Novým prvkom v hre je hrací plán. Nie je už geometricky rôznorodý, ľubovoľný, ale je presne zorganizovaný. Má pôdorys rovnobežného štvoruholníka, ktorý je rozdelený na množstvo štvoruholníkových polí. Do jednotlivých polí sa vpisujú slová, výrazy alebo celé vety podľa voľby jeho autora. Jeho pôdorys a tvar polí určujú smer pohybu hráča – zvislo a vodorovne, teda po kolmiciach. Veľkosť hracieho plánu určuje počet polí a ten sa môže ľubovoľne meniť v závislosti od potrieb učebnej látky. Čím viac polí má herný plán, tým viac ciest vzniká, zvyšuje sa možnosť zablúdiť a hra je zložitejšia.

Realizácia bludiska nie je náročná a rovnako ani jeho priebeh. Náročnosť tejto hry spočíva v príprave hracieho plánu, čo je úlohou učiteľa. Učiteľ musí dávať pozor, aby bludisko nebolo príliš ľahké ani príliš ťažké. Podľa učebnej látky a didaktických cieľov môže učiteľ jednotlivé polia doplniť slovami či celými výrazmi tak, že odkrývanie ich vzájomného spojiva sa môže pohybovať na osi od ľahkého po ťažké. Musí však dbať na to, aby riešenie bolo len jedno a jednoznačné.

Časová dotácia potrebná na prípravu, priebeh a vyhodnotenie na vyučovacej hodine sa prispôsobuje veľkosti hracieho poľa a náročnosti, ktorú stanovuje učiteľ pri jeho tvorbe. Preferujeme dĺžku trvania 10 minút, pretože sa ukazuje, že je to optimálny časový úsek na celkovú efektívnu realizáciu bludiska.

Príťažlivosť použitia didaktickej hry bludisko na vyučovacej hodine pre žiakov i učiteľa stúpa s možnosťou výberu jeho formy. Hra sa dá realizovať vo vytlačenej podobe na papieri alebo v jeho elektronickej podobe vizualizovanej didaktickou technikou. V budúcnosti vidíme ďalšiu možnosť využitia bludiska vo vytvorení jeho interaktívnej podoby uskutočňovanej prostredníctvom počítačov.

Návrh vyučovacej hodiny č. 1

6. ročník, téma: Ján Botto: Lucijný stolček

Ciele: prerozprávať poveru o luciovom stolčeku, pomocou didaktickej hry bludisko zostaviť dejovú líniu balady, vymenovať 2 diela J. Bottu (Lucijný stolček, Smrť Jánošíkova), vyvodiť z textu zdôvodnenie ľahkovážneho správania hlavnej postavy, prijať názory spolužiakov a zaujať k nim postoj, ohodnotiť svoju prácu na vyučovacej hodine pomocou emotikonov, vyznačiť v bludisku správnu cestu, postupovať podľa pravidiel didaktickej hry.

Priebeh vyučovacej hodiny:

nej pomocou didaktickej techniky. Ostatní žiaci porovnávajú prezentovanú cestu bludiskom so svojimi riešeniami. Keď vyvolaný žiak podá správne riešenie, bude ohodnotený známku výborný. V prípade, že sa pomýli a udá nesprávnu cestu, učiteľ vyvolá iného žiaka, ktorý bude pokračovať, kým nepríde k cieľu.

3. fáza – spoznávkovanie (annotate): Učiteľ zobrazí didaktickou technikou otázky týkajúce sa sémantického rozboru balady. Žiaci sa postupne vyjadrujú k otázkam a spoločne sformulujú odpovede. Ak sa žiaci v odpovediach odklonia od textu alebo chybné argumentujú,

Ján BOTTO: Lucijný stolček

Postupuj z políčka na políčko presne podľa deja balady a spoj tak Jána Bottu s ďalším jeho významným dielom.

Možný smer postupu:

	pribeh sa odohral v kostole	stalo sa to na Štedrý večer	Janko neveril rečiam o bosorkách	Janko sa v kostole pomodlil	Janko stretol krstnú	ľudia kázali Jankovi sadnúť na stolček	Janko prosil krstnú o radu	ľudia Jankovi tleskali	Janko mávol rukou a netrúpal sa	Janko sa smial z plného hrdla
	stalo sa to na Veľkú noc	Janko veril rečiam o bosorkách	vysmieval sa poverám o lucijnom stolčeku	Janko rozprával príbeh o bosorke	ľudia sa Jankovi poďakovali	suseda Janka varovala	Janko chytil bosorku	Jankovi sa o stolček zachytili nohavice	Janko si roztrhol nohavice	išiel domov s deravými nohavcami
	Janko bol bosorák	Janko sa bál bosoriek	Janko si smelo sadol na stolček	Janko zbledol od strachu	Janko bedákal a nariekal	Janko chcel vstať zo stolčeka	ľudia stojaci okolo nič nevidia	niečo ho na stolčeku držalo	ľudia chcu pomôcť modlitbami	ľudia Janka kropia svätenou vodou
	Janko opravoval stolček	ľudia Janka posmeľovali	Janko spadol zo stolčeka	Janko sa zranil a bedákal	ľudia chceli utiecť	Janko chytil susedu za ruku	Jankovi od strachu vypadajú vlasy	Janko chytil stolček a nechce ho pustiť	Janko sa zabával na mátohách	Janko volá o pomoc
	Janko sa poranil	Janko sa hojdal na stolčeku	ľudia sa začali smiať	Janko na ľudí nadával	Janko ostal v kostole sám	suseda pomohla Jankovi vstať zo stolčeka	ľudia stihli a padli na kolená	Janko sa občas preberá a volá svätých na pomoc	ľudia smutne spievajú	Janko omdlieva
	krstná mu ruku ošetrila	Janko zlomil stolček	Janko sa rozosmial	Janko išiel domov	Janko od strachu osivel	Janko sa poďakuje susede	Janko v bolestiach na stolčeku zomiera	Janka sa nakoniec vyslobodí	Jankovi sa na stolčeku páčilo	Janko viac do kostola nevkróči
	Boj pri Jelšave			Križ a Čiapka			Smrť Jánošíkova			Detvan

autor: Mgr. Mária Vološinová

Obr. 1: Bludisko Ján Botto

Aktivácia demonštráciou: Učiteľ žiakom ukáže drevený stolček. Pýta sa na jeho použitie, kde sa s ním stretli, či už na podobnom stolčeku sedeli, vyzve ich, aby si naň sadli. Kladie otázky, ktoré žiakom pomôžu rozprávať sa o stolčeku. Učiteľ sa opýta, či žiaci poznajú poveru a či im veria. Vysvetlí žiakom, že v slovenskom folklóre existuje povera o luciovom stolčeku. Nabáda žiakov, aby ju rozpovedali, ak ju poznajú. Ak žiaci poveru nepoznajú, učiteľ ich s ňou oboznámi.

Práca s textom - čitateľská stratégia REAP:

1. fáza – čítanie (read): Žiaci dostanú za úlohu potichu a sústredene prečítať text balady. Učiteľ žiakov pred čítaním usmerní, čo si majú všimnúť: kedy a kde sa príbeh odohráva, aké postavy v ňom vystupujú, ako sa správa hlavná postava a či sa jej správanie v priebehu dejov mení, prečo využíva autor v balade veľa citoslovieč ...

2. fáza – dekodovanie (encode) pomocou didaktickej hry bludisko: Učiteľ rozdá žiakom bludisko v tlačenej podobe (obr. 1) a žiaci ho samostatne vypracujú tak, že pospájajú správne políčka, v ktorých sú uvedené jednotlivé deje balady. Musia pri tom dodržať časovú postupnosť príbehu. Učiteľ vyvolá žiaka, ktorý zakreslí svoje riešenie do elektronickej verzie bludiska zobraze-

učiteľ vhodne volenými námietkami a citáciou z textu navedie žiakov správnym smerom. Výslednú analytickú sumarizáciu si žiaci písomne zaznamenajú do zošitov.

4. fáza – premýšľaj (ponder): Učiteľ žiakom zadá úlohu: Predstav si, že si Jankov najlepší kamarát/ka a prečítal si si na Facebooku, čo zažil. Napíš Jankovi príspevok na jeho facebookovú „stenu“, v ktorom môžeš vyjadriť súcit, obavy, kritiku, obdiv alebo inú reakciu na jeho konanie. V závere tejto fázy päť žiakov prečíta svoje príspevky.

Sebahodnotenie a hodnotenie emotikonmi: Učiteľ nakreslí na tabuľu tri emotikony. Učiteľ žiakov postupne vyzýva, aby sa prihlásili pri tej tváričke, ktorá vystihuje ich spokojnosť so svojou prácou a výkonom na hodine. Potom učiteľ spočíta hlasy a ku každému emotikonu uvedie ich počet. Na záver učiteľ slovne vyhodnotí prácu žiakov na vyučovacej hodine, vyzdvihne prínosné momenty, silné stránky kolektívu (prípadne jednotlivcov) a vyjadri pozitívne dojmy z hodiny.

Návrh vyučovacej hodiny č. 2

6. ročník, Téma: Pranostiky

Ciele: z výrokov v bludisku vybrať a vyznačiť príslovia,

na základe poznatkov rozlíšiť vo Vennovom diagrame formy ľudovej slovesnosti (príslovia, porekadlá, pranostiky, ľudové piesne, rozprávky), vytvoriť novú pranostiku, na základe prečítaného textu rozhodnúť, ktoré z tvrdení je pravdivé a uviesť jeden argument prečo, spolupracovať v skupine podľa pokynov, pozorne počúvať spolužiakov a akceptovať ich názory, zistenia a závery, prezentovať výsledky skupinovej práce pred triedou, vyhľadať v texte potrebné informácie, doplniť schému Vennovho diagramu, vyznačiť v bludisku správnu cestu, pracovať s notebookom a internetom, pracovať s Malým frazeologickým slovníkom – vyhľadať zadané heslá.

Priebeh vyučovacej hodiny:

Motivácia rozhovorom: Učiteľ sa žiakov pýta, či poznajú niekoho, kto sa volá Medard, kedy oslavujú Medardovia meniny a čo im príde na um ako prvé, keď počujú meno Medard. Potom zobrazí na interaktívnej tabuli otázku s tromi možnými odpoveďami a žiakov vyzve, aby vybrali tú správnu.

Práca v skupinách: Učiteľ rozdelí žiakov do skupín podľa kamarátstva po 3 – 4 (v jednej skupine sú 2 žiaci, tí pracujú s notebookom). Žiaci pracujú podľa zadaní v pracovných listoch alebo podľa zadania vyhľadať na internete informácie o sv. Medardovi a ďalšie pranostiky viažuce sa na deň sv. Medarda, či vyhľadať v MFS príslovia a porekadlá, v ktorých sa vyskytujú slová: dážď, kvapka alebo majú doplniť do schémy Vennovho diagramu chýbajúce pojmy, a tak systematizovať poznatky o krátkych formách ľudovej slovesnosti.

Prezentácia výsledkov skupinovej práce: Hovorcovia prezentujú pred triedou výsledky práce svo-

jich skupín a odpovedajú na prípadné otázky. Učiteľ ukončí prácu v skupinách, priebežne zhodnotí prácu žiakov.

Didaktická hra bludisko: Učiteľ rozdá žiakom pracovné listy s bludiskom (obr. 2). Žiaci majú pospájať políčka, v ktorých sú uvedené pranostiky. Učiteľ vyvolá žiaka, ktorý postupne prečíta pranostiky v políčkach v takom poradí, ako za sebou nasledujú od štartu k cieľu.

Zadanie domácej úlohy – Tvorba vlastnej pranostiky: Žiaci dostanú úlohu vymyslieť svoju vlastnú pranostiku. Podmienkou je, aby sa vymyslená pranostika viazala na deň narodenín, menín, mesiaca alebo ročného obdobia, v ktorom sa ten ktorý žiak narodil.

Sebahodnotenie a hodnotenie: Učiteľ žiakov vyzve, aby zhodnotili svoju prácu použitím emotikonov. Na záver učiteľ slovne vyhodnotí prácu žiakov na vyučovacej hodine.

PRANOSTIKY

Možný smer postupu:

Pomôž babičke nájsť cestu k stratenej výšivke.
Postupuj len po políčkach, ktoré obsahujú pranostiky.

	Keď na svätého Vavrinca prší, bude mnoho myší. (pranostika)	Po svätom Matúši daj baranicu na uši. (pranostika)	Aký požičaj, taký vráť. (príslovie)	Držať jazyk za zubami. (porekadlo)
Klin sa klinom vybija. (porekadlo)	Ako si ustelieš, tak budeš spať. (príslovie)	Svätá Tekla posledné jablko zjedla. (pranostika)	Svätá Barbora ťahá sane do dvora. (pranostika)	Láska hory prenáša. (porekadlo)
Bez vetra sa ani lístok na strome nepohne. (príslovie)	Čo sa za mladi naučíš, na starosť akoby si našiel. (príslovie)	Keby nebolo keby, boli by sme všetci v nebi. (porekadlo)	Na svätého Huberta ide teplo do čerta. (pranostika)	Keď neprší, aspoň kvapká. (porekadlo)
Čo môžeš urobiť dnes, neodkladaj na zajtra. (príslovie)	Ak je jún studený, sedliak krčí rameny. (pranostika)	Na svätého Gregora idú ľady do mora. (pranostika)	Čo január zmeškal, február doháňa. (pranostika)	Koho chlieb ješ, toho pieseň spievaj. (príslovie)
	Raduj sa hospodár, Matej ľady láme. Ak nemá čo lámať, ľady v marci máme. (pranostika)	Dostal sa z blata do kaluže. (porekadlo)	Kúpiť mačku vo vreci. (porekadlo)	Kto nemá v hlave, má v päťach. (porekadlo)

DÚ: Vymysli vlastnú pranostiku na deň tvojich narodenín alebo menín tak, aby sa ponášala na ľudovú, a napíš ju.

Návrh vyučovacej hodiny č. 3**6. ročník, Téma:** Citovo zafarbené slová

Ciele: definovať pojmy (neutrálne a expresívne slová, kladne citovo zafarbené slová, záporne citovo zafarbené slová, vlastnými slovami vysvetliť funkciu a použitie 24 farebne vyznačených výrazov v texte, rešpektovať názory spolužiakov, reagovať na informácie podané spolužiakmi kladením otázok, vyznačiť v bludisku správnu cestu, nakresliť pojmovú mapu, pracovať KSSJ a MFS – vyhľadať heslá.

Priebeh vyučovacej hodiny:

Motivačné rozprávanie: Učiteľ rozpráva a príkladmi dokresľuje, ako rozdielne môžu znieť slovné spojenia s rovnakým významom: 1. *zatvoril oči navždy • odišiel na večný odpočinok • usnul večným spánkom • naposledy vydýchol*; 2. *prišla si poňho zubatá • vyplúla dušu • zatvorila sa za ním zem • už je s ním amen • vonia fialky odspodku*.

Práca s textom: Učiteľ zobrazí didaktickou technikou dve ukážky textov, v ktorých budú farebne zvýraznené citovo zafarbené slová: v prvom texte kladné (Ráno, na svitaní, gaštanko rozlepil unavené oči a čo nevidí? Obzerá si ho malé zlatovlasé dievčatko. Pery mala ružové ako maliny a v očiach jej svietili malé iskričky. Svojím medovým hláskom preriekla: „Kde sa vzal gaštanček? Veď široko-ďaleko tu nerastie žiaden gaštanový strom.“ Vzala ho do svojich bacuľatých ručičiek a svojimi malinovými perami mu vtlačila pusku na líčko. „Zoberiem si ťa domov,“ povedala, vložila ho do vrečka na zásterke a utekala cez lúku na blízky kopček (http://www.mam-talent.sk/o-gastankovi.phtml?program=1&ma__0_id_b=5716), v druhom texte záporné (Nechod' tak tesne pod kôš! Nech mi ten starý dá konečne pokoj, pomyslel som si. Ledva sa dokáže posadiť a ešte sa tu rozkrikuje. Dennodenne na mňa čumí a špliecha hlúpe poznámky. Starí ľudia by si mali uvedomiť, kde je ich miesto. Na basketbalovom ihrisku to určite nebude. Lepšie sa odraz, - zvolal starý. Horko-ťažko sa postavil a trasľavou chôdzou sa vytrepal smerom ku mne. Kedže som slušne vychovaný chalan, zdržal som sa komentára a ďalej som si dribloval. Mal by ísť radšej krmiť holuby do parku. Prospelo by to aj jemu, aj tým nenásytným roznášačom vtácej chrípky a iných pliaĝ. Chlapče, podaj mi loptu, - dožadoval sa, - ukážem ti, ako sa to robí. A nemyslíte si, dedko, že ste na to pristarý? - opýtal som sa slušne. Na moje prekvapenie to starého vôbec nezastavilo. Normálny stavec by sa rozčúlil a dal mi prednášku o dnešnej mládeži a úcte k starším. Ale tento starý sa začal rehoť ako kôň. (<http://www.news.sk/rss/>

[link/2015/02/475872/proza-na-hk-katarina-svecova-dedo-a-ja/](http://www.news.sk/rss/) (skrátene)). Učiteľ vyvolá dvoch žiakov, ktorí prečítajú ukážky nahlas. Ostatní majú vysvetliť funkciu zafarbených výrazov v texte.

Práca so slovníkmi: 4 žiaci dostanú úlohu vyhľadať v KSSJ slová z ukážok: 1. čumieť; 2. starý; 3. ledva; 4. medový. Ostatní žiaci vyhľadávajú v MSS v tom istom čase synonymné slová k vybraným slovám z textu: 1. pliaĝa; 2. chalan; 3. rehoť sa; 4. prerieť; 5. kopček. O svojich zisteniach sa žiaci vzájomne informujú.

Vyvodenie definícií: Žiaci s pomocou učiteľa vyvedia definície pojmov: neutrálne a expresívne slová, kladne a záporne citovo zafarbené slová. Poučky si zapisujú do zošitov.

Tvorba hierarchickej pojmovej mapy: Učiteľ napíše do hornej časti tabule: *Slovná zásoba podľa citového zafarbenia*. Žiaci chodia k tabuli a zapisujú ďalšie pojmy viažuce sa k téme a zároveň čiarami naznačujú vzťahy medzi nimi. Žiaci si prekreslia mapu do zošitov.

Didaktická hra bludisko: Učiteľ rozdá pracovné listy s bludiskom. Žiaci spájajú políčka, v ktorých sú kladne citovo zafarbené slová. Učiteľ vyvolá žiaka, ktorý zakreslí svoje riešenie do bludiska zobrazeného na interaktívnej tabuli. Ostatní žiaci si v dvojiciach medzi sebou vymenia bludiská a farebne ich opravujú.

Hodnotenie: Pri práci s bludiskom, keď ide o individuálnu činnosť žiakov, učiteľ pre overenie správnosti vypracovania vyvolá jedného žiaka. Ak tento žiak úlohu vyriešil správne, ohodnotí ho známku výborný. Ak má žiak chyby, spoločne s ostatnými žiakmi ich opravujú, no vyvolaný žiak už nie je hodnotený známku. Toto kritérium hodnotenia učiteľ žiakom oznámi ešte pred zadaním úlohy. Sebahodnotenie práce žiakov sa uskutoční za pomoci emotikonov.

Záver

Schopnosť hrať sa je imanentná každému človeku. Ak sa dieťa nehrá, signalizuje to, že niečo nie je v poriadku. A ak dáme žiakom na vyučovacej hodine na výber z viacerých možností, pričom jednou z nich bude didaktická hra, ich voľba bude jednoznačná - didaktická hra. Dôvodov je množstvo: potešenie, zážitok, napätie, očakávanie, pocit výnimočnosti, sebadôvery, prekonávanie prekážok, vyššia miera slobody prejaviť sa, dobrovoľnosti atď. Kým didaktická hra bude prinášať žiakom pozitívne pocity a obohacovať ich o nové skúsenosti, bude funkčným prostriedkom aktivizácie na vyučovacej hodine.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

MAŇÁK, J. a V. ŠVEC, 2003. *Výukové metódy*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5

Pozn.

MFS = Malý frazeologický slovník

MSS = Malý synonymický slovník

KSSJ = Krátky slovník slovenského jazyka

AKTIVIZUJÚCE METÓDY V EDUKÁCII SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY VÝTAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA PRVÚ ATESTÁCIU V PREDMETE SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Jana Markóčiová, Súkromné gymnázium, Rovná 597/15, Poprad

V tejto časti práce sme popísali priebeh troch nami vytvorených vyučovacích jednotiek pre 5. ročník ZŠ, ktoré spájala spoločná téma Juraj Jánošík. V piatom ročníku sa žiaci s týmto učivom oboznamujú na hodine literatúry v téme zbojnícka pieseň, v autorskej miestnej povesti Jozefa Horáka Detvan a Jánošíkov poklad a v učive o dráme je zaradený 1. slovenský celovečerný animovaný film Zbojník Jurko. Každá vyučovacia jednotka predstavovala dve vyučovacie hodiny idúce za sebou, trvala 90 minút.

Prvá vyučovacia jednotka

Tematický celok: Opisujeme svet okolo nás, Povesti

Téma: komunikačná výchova - Aktívne počúvanie, slovenský jazyk – Opakovanie učiva o prídavných menách, literatúra – Jozef Horák: Detvan a Jánošíkov poklad

Metódy: slovné (monologické, dialogické, práca s textom), praktické: mapa mysle, rozhodnutia pravda/lož, práca s textom, energizér, čítanie s predpovedaním, metóda kladenia otázok, hodnotenie a sebahodnotenie

Učebné pomôcky: loptička, kartičky áno/nie, pracovný list Aký bol Juraj Jánošík?, pracovný list Terč, lepidlo, učebnice slovenského jazyka a literárnej výchovy pre 5. ročník ZŠ

Špecifické ciele: Vypísať z textu prídavné mená a zaradiť ich do tabuľky. Vymyslieť dva vlastné príklady prídavných mien podľa zadania v tabuľke. Akceptovať názory spolužiakov pri diskusii. Dokázať svoje tvrdenie v procese diskusie pomocou konkrétneho príkladu. Vyplniť pracovný list o prídavných menách. Pracovať s kartičkami s textom áno/nie pri riešení zadaní. Vyplniť tabuľku.

Priebeh vyučovacej jednotky:

Na začiatku vyučovacej jednotky sa žiaci oboznámia s mapou mysle, ktorá je napísaná na tabuli a obsahuje priebeh vyučovacej jednotky. Žiaci sa posadia do kruhu, podávajú si loptičku a každý, kto ju práve drží v ruke, vyjadří, ako sa dnes cíti pomocou prídavného mena a svojho krstného mena, napríklad unavená Sára, zvedavá Karin. V druhom kole si žiaci opäť medzi sebou posúvajú loptičku a kto chce, má možnosť vysvetliť, prečo sa cíti práve tak, ako to vyjadril. Kto nedrží v ruke loptičku, nerozpráva a aktívne počúva hovoriacich. Čas: 7 minút

Kartičky áno/nie: Aktivita je obmenou metódy rozhodnutia pravda/lož. Každý žiak dostane dve kartičky. Na červenej kartičke je nápis nie a na zelenej nápis áno. Čítame žiakom desať viet o prídavných menách a žiaci dvíhajú nad hlavu kartičky podľa toho, či si myslia, že je výrok správny alebo nie. Po každej vete vysvetlíme správnu odpoveď.

1. Prídavné mená sú neplnovýznamové, neohybné slo-

vá. (nie)

2. Prídavné mená delíme na akostné a vzťahové. (áno)

3. Vzťahové prídavné mená môžeme stupňovať. (nie)

4. Pri stupňovaní využívame dva stupne. (nie)

5. Prídavné meno dobrý má nepravidelné stupňovanie. (áno)

6. Prídavné meno veselý skloňujeme podľa vzoru cudzí. (nie)

7. Vo vzore pekný píšeme v pádových príponách stále tvrdé y. (nie)

8. Prídavné meno najmilší sa skloňuje podľa vzoru cudzí. (áno)

9. Vo vzore cudzí nikdy nepíšeme iné než i, í. (áno)

10. Gramatické kategórie prídavných mien sú rod, číslo a pád. (áno) Čas: 15 minút

Viete, že... Rozdáme žiakom krátky pracovný list s textom o živote Juraja Jánošíka a s tabuľkou, ktorý si vlepie do zošita. Ich úlohou je prečítať si text a vyplniť údaje do tabuľky. Ak niektorí žiaci skončia prácu skôr než iní, aby nevyrušovali, majú za úlohu doplniť 2. a 3. riadok tabuľky vlastnými príkladmi prídavných mien, ktoré patria do stĺpcov. Po skončení si pracovný list skontrolujeme a vysvetlíme. Čas: 15 minút

Energizér: Detektív: jeden žiak (detektív) ide za dvere triedy, ostatní žiaci v triede vytvoria dvojice a dohodnú sa na jednoduchom znamení, ktoré budú po príchode detektíva do triedy pri rozhovore obaja ukazovať (napr. prekrížené nohy, šúchanie si nosa). Potom sa dvojice zamiešajú a 2 minúty sa rozprávajú o ľubovoľnej téme. Úlohou detektíva je vypátrať podľa ukazovaných znamení správne dvojice. (Bellac, 2009, s. 60) Čas: 8 minút
Na oboznámenie žiakov s povestou **Jozefa Horáka Detvan a Jánošíkov poklad** využijeme aktivitu s názvom **Čítanie s predpovedaním**, ktorá pozostáva zo štyroch fáz.

1. fáza: Na začiatku prezradíme žiakom iba nadpis textu. Chvíľu ich necháme uvažovať nad otázkou: O čom bude text? Potom si žiaci vo dvojici podľa toho, ako sedia v lavici, pripravia odpovede o svojej predstave o texte. Priestor na tabuli rozdelíme zvislou čiarou na dve časti. Ľavú časť nazveme „Predpovede“ a zapíšeme tam žiacke názory, druhú časť pod názvom „Skutočnosť“ vyplníme v tretej fáze.

2. fáza: Nahlas si spoločne prečítame povest' z učebnice literárnej výchovy na stranách 95 - 98.

3. fáza: Po prečítaní povesti so žiakmi porovnáme predpovede s prečítaným a doplníme na tabuli rubriku „Skutočnosť“.

4. fáza: Žiaci odpovedajú na otázky k prečítanému textu z učebnice, vyjadrujú svoje vlastné pocity a myšlienky (Krajčovičová, Krajčovičová, 2013, s. 98).

Otázky: Čo by bolo pokladom pre vás, keby ste to našli? Po akom poklade pátrali ľudia v minulosti? Prečo sa

poklad spája s Jánošíkom? Čo je v povesti reálne? Do ktorého druhu povestí by ste túto povesť zaradili? Viete dátum, na ktorý pripadá svätajánska noc? Poznáte aj iné zvyky alebo povery, ktoré sa viažu k svätajánskej noci? Čo je hlavnou myšlienkou tejto povesti? Čas: 40 minút

Terč: Na záver vyučovacej jednotky každý žiak zhodnotí svoju prácu počas hodiny pomocou pracovného listu s terčom, ktorý je rozdelený na štyri časti. Každá časť je na okraji pomenovaná podľa toho, ktorú oblasť svojho správania alebo vedomostí majú žiaci hodnotiť počas vyučovacej jednotky (napríklad práca vo dvojici, vytvorenie správnej predpovede, správne vyplnenie tabuľky a práca s kartičkami áno/nie). Každý žiak zakreslí svoju značku (krížik, bodku) na terč. Čím bližšie k stredu, tým je jeho sebahodnotenie lepšie. Kto chce, môže umiestnenie svojej značky vysvetliť ostatným spolužiakom. Čas: 7 minút

Druhá vyučovacia jednotka

Tematický celok: Píšeme si so známymi, Ľudové piesne

Téma: komunikačná výchova – Spolupráca, slovenský jazyk – Pozdrav, pohľadnica, adresa, literatúra – Zbojnícke piesne

Metódy: slovné (monologické, dialogické, práca s textom), názorné, praktické: mapa mysle, hra bez slov, Cinquain, práca s textom, sprostredkovanie informácií prostredníctvom didaktickej techniky, výberové úlohy, energizér, rozhovor, tvorivé písanie, hodnotenie a sebahodnotenie

Učebné pomôcky: fixky, učebnice slovenského jazyka a literárnej výchovy, pohľadnice, pracovné listy s pohľadnicou

Špecifické ciele: Vytvoriť Cinquain - päťveršovú báseň z vedomostí o ľudových piesňach. Vysvetliť pojem zbojnícke piesne. Aplikovať získané poznatky pri písaní pohľadnice. Pomáhať pri práci vo dvojiciach. Vyjadriť svoj názor na prácu spolužiakov s použitím argumentov. Napísať a ilustrovať pohľadnicu Jurajovi Jánošíkovi.

Priebeh vyučovacej jednotky:

Na začiatku vyučovacej jednotky sa žiaci oboznámia s mapou mysle, ktorá je napísaná na tabuli a obsahuje priebeh vyučovacej jednotky. Žiaci budú počas vyučovacej jednotky pracovať v skupinách, preto krátkou aktivitou s názvom **Hráme sa bez slov** motivujeme žiakov k lepšej a efektívnejšej spolupráci. Žiaci stoja v priestore triedy. Každý si nájde spolužiaka do dvojice a každá dvojica si vezme fixku. Hra je prísne neverbálna, účastníci nesmú slovné komunikovať. Úlohou žiakov je vložiť si fixku medzi ukazovák pravých rúk a držať ju oproti sebe tlakom tak, aby nespadla. Dávame pokyn na rôzne činnosti (napr. postavte sa iba na pravú nohu, zdvihnite ľavú ruku, ľavou rukou si tlesknite, kľaknite si, čupnite si), pričom spoločným záujmom dvojice je, aby fixka po celý čas nespadla. Po skončení aktivity žiaci v krátkej diskusii vyjadria, ako sa im spolupracovalo so spolužiakmi, čo je na tejto úlohe najťažšie, čo najľahšie, ako by mohli vzájomnú spoluprácu vylepšiť.

Čas: 10 minút

Cinquain: Zopakujeme si vedomosti žiakov o téme ľudové piesne pomocou 5-veršovej básne. Do stredu prvého riadku si napíšu žiaci do zošita názov témy: piesne. Do druhého riadku napíšu dve prídavné mená, ktoré vystihujú tému. Do tretieho riadku pripíšu tri slovesá, do štvrtého riadku štvorslovnú vetu, ktorou by vystihli tému a emocionálny vzťah k nej. Do posledného, piateho riadku, žiaci napíšu jednoslovné synonymum témy. Každý žiak, ktorý má záujem, svoju báseň nahlas prečíta. Čas: 10 minút

Zbojnícke piesne: Po zopakovaní vedomostí o ľudových piesňach žiakom predstavíme ďalší druh ľudových piesní – zbojnícke piesne. Vypočujeme si postupne nahrávky troch piesní (Hej, už sa na tej hore lístie červeneje; Ej, musel by to chlap byť; Ide furman dolinou). Žiaci sledujú text piesní v učebnici literárnej výchovy na stranách 39 - 41 a po oboznámení sa so skladbami si vyberú jednu úlohu (Krajčovičová, Krajčovičová, 2013, s. 41), na ktorej pracujú v skupinách. Skupiny vytvoria podľa toho, ktorá úloha je pre nich najzaujímavejšia. Po splnení úloh každá skupina svoju prácu prezentuje pred spolužiakmi, ktorí ich odmenia potleskom. 1. skupina: Vyhľadajte význam neznámych slov v slovníku a vysvetlite ich spolužiakom. 2. skupina: Prečítajte texty piesní správnym tempom podľa ich obsahu (napríklad rezko, odvážne alebo pomaly). 3. skupina: Porovnajcie piesne navzájom, hľadajte ich spoločné a rozdielne znaky. 4. skupina: Zaspievajte alebo zahrajte jednu z piesní ako scénu. Čas: 25 minút

Energizér: Molekuly: Žiaci sa počas toho, keď hrá ľudová pieseň, pohybujú po triede. Keď hudbu vypneme, povieme nahlas číslo a žiaci sa musia podľa toho pochýtať do skupín – molekúl. Ak niektorá skupina nedodrží určený počet, vypadne z hry. Čas: 5 minút

Pozdrav, pohľadnica: Žiaci dostali na predchádzajúcej vyučovacej hodine za úlohu priniesť z domu do školy pohľadnicu. V diskusii sa žiakov pýtame, od koho a odkiaľ pohľadnice dostali. Žiaci uvedú príležitosti, pri ktorých sa pohľadnice zvyknú posilať. Prečítame si niektoré texty pohľadníc z učebnice slovenského jazyka (Krajčovičová, Kesselová, Hirschová, 2015, s. 34), žiaci si všímajú písanie zámen s veľkým začiatočným písmenom na znak úcty k adresátovi. Čas: 15 minút

Pohľadnica pre Jánošíka: Úlohou žiakov je využiť získané vedomosti a napísať text a ilustrovať pohľadnicu, ktorú by adresovali Jurajovi Jánošíkovi. Adresu na pohľadnicu dopíšu žiaci na ďalšej vyučovacej hodine po prebratí tohto učiva a hotové pohľadnice prezentujú pred spolužiakmi a vystavia si ich na nástenke v triede. Čas: 20 minút

Palec hore: Na záver každý žiak zhodnotí svoju aktivitu a prácu počas vyučovacej jednotky. Ak je so svojim výkonom spokojný, zdvihne nad hlavu ruku s palcom otočeným hore, ak nie je spokojný, palec smeruje dole. Kto zo žiakov chce, môže svoje sebahodnotenie vysvetliť, okomentovať. Čas: 5 minút

Tretia vyučovacia jednotka

Tematický celok: Informujeme včas a správne; Bábko-

vá rozprávková hra, filmová a televízna rozprávka

Téma: komunikačná výchova - Spolupráca, slovenský jazyk – Reklama, literatúra – Zbojník Jurko

Metódy: slovné (monologické, dialogické, práca s textom), praktické, názorné: mapa mysle, kreslenie s napovedaním, práca s textom, sprostredkovanie informácií prostredníctvom didaktickej techniky, nedokončené výpovede, energizér, výberové úlohy, hodnotenie a sebahodnotenie

Učebné pomôcky: 2 šatky, lepiace lístky, veľké papiere, fixky, tabuľa, učebnice slovenského jazyka a literárnej výchovy, papiere, písacie potreby, obrázok Jánošíka z filmu Zbojník Jurko, pracovný list Zbojník Jurko

Didaktická technika: projektor, notebook, nahrávka filmu Zbojník Jurko

Špecifické ciele: Uviesť tri fakty o filme Zbojník Jurko a o autorovi Viktorovi Kubalovi. Vyhľadať a podčiarknuť prídavné mená v opise Jánošíka. Akceptovať názory iných pri práci v skupinách. Zahrať reklamu na film. Zdramatizovať rozhovor s Jurajom Jánošíkom. Zostaviť mapu mysle z vedomostí o Jurajovi Jánošíkovi.

Priebeh vyučovacej jednotky:

Na úvod žiakov oboznámime s priebehom vyučovacej jednotky vo forme mapy mysle napísanej na tabuli. Žiaci vytvoria dvojice a ako motiváciu použijem aktivitu s názvom Šepkári. Jeden z dvojice si sadne chrbtom k tabuli a má pred sebou na lavici papier a pastelky. Magnetkami na tabuľu pripevníme obrázok Jánošíka z filmu Zbojník Jurko nakreslený Viktorom Kubalom. Druhý z dvojice sedí na stoličke otočený k tabuli a jeho úlohou je to, čo vidí nakreslené na tabuli, popísať (našepkať) spolužiakovi. Ten sa snaží našepkané nakresliť na papier. Zvíťazí pár, ktorý najrýchlejšie a zároveň najsprávnejšie nakreslí obrázok z tabule. Na záver nasleduje diskusia, počas ktorej žiaci zhodnotia, ako sa im navzájom spolupracovalo, čo bolo na úlohe najťažšie a čo najľahšie. Vysvetlíme žiakom, kto je na ilustrácii, z ktorého filmu pochádza a kto je jej autorom. Čas: 10 minút

Zbojník Jurko: Každý dvojici dáme vytlačený pracovný list obsahujúci informácie o filme Zbojník Jurko a o Viktorovi Kubalovi, v ktorom niektoré údaje chýbajú. Potichu si ho prečítajú. Premietneme im niekoľko ukážok z filmu a na základe pozorovania si spoločne do textu doplnia chýbajúce informácie. Úplný text si potom spoločne prečítame a skontrolujeme správnosť doplnených údajov.

Dokončenie viet: Každá dvojica si potom vytiahne jeden lístok s nedokončenou výpoveďou. Po krátkej porade jeden z dvojice odpovie na otázku: Páči sa mi spôsob, ako... Všimol som si, že... Rád by som vedel, prečo... Myslím, že... Keby som ja bol... Chcel by som, aby... Páči sa mi, ako autor... Najviac sa mi páči postava ....., lebo ....., Bol som smutný, keď... Čas: 30 minút

Energizér: Ak sú žiaci unavení, na oddych využijeme aktivitu **Šatkovica**. Žiaci stoja v kruhu. Dvaja z nich stojaci oproti sebe majú v rukách šatky. Na náš povel ich začnú čo najrýchlejšie zaväzovať na krk susedovi po svojej pravej ruke. Po zaviazaní si ju ten musí rýchlo rozviazať a opäť ju zaviazať na krk susedovi po pravej

ruke. Ak sa v jednom momente obidve šatky stretnú na krku jedného hráča, ten vypadne z hry. Čas: 7 minút

Výberové úlohy: Na zopakovanie učiva s jánošíkovskou tematikou využijeme výberové úlohy. Zadania napíšeme na tabuľu. Rozdáme žiakom lepiace lístky. Každý na svoj lístok napíše svoje meno a prilepí ho k zadaniu úlohy, ktorú si vyberie. Žiaci môžu pracovať samostatne, vo dvojiciach alebo v skupinách podľa vlastného výberu. Na záver výsledky svojej práce prezentujú pred spolužiakmi a ohodnotíme ich známku. Ak niektorá skupina alebo jednotlivec skončí prácu skôr, môže si vybrať ešte jednu ľubovoľnú výberovú úlohu.

- 1. Zahraj** reklamu na povesť Jozefa Horáka Detvan a Jánošíkov poklad.
- 2. Napíš** opis Juraja Jánošíka (aspoň 10 viet), zameraj sa na jeho výzor i povahové vlastnosti, **využi** v ňom aspoň 10 prídavných mien. **Podčiarkni** ich.
- 3. Nakresli** reklamný plagát k filmu Zbojník Jurko.
- 4. Priprav a predveď** pred spolužiakmi rozhovor s Jurajom Jánošíkom (aspoň 10 otázok).
- 5. Dopln** do pojmovej mapy všetko, čo si sa dozvedel o Jurajovi Jánošíkovi.
- 6. Zlož a zaspievaj** pieseň (aspoň 8 veršov) o zbojníkoch. Čas: 40 minút

Áké bolo počasie? Na tabuľu nakreslíme značky počasia so stručným popisom ich významu, napr. slnko (Som veľmi spokojný.), polooblačno (Nebolo to na 100 %.), oblačno (Nedarilo sa mi to.) Všetci žiaci sa zoradia k tabuli. Prečítame postupne otázky a každý žiak sa postaví k symbolu, ktorý najviac vystihuje jeho pocity, názory. Príklady otázok: Si spokojný so svojim aktívnym počúvaním počas hodiny? Ako hodnotíš spoluprácu počas aktivity Šepkári? Si spokojný s tvojou prácou a jej výsledkom počas výberových úloh? Ako hodnotíš nové vedomosti, ktoré si získal počas vyučovacieho bloku? Čas: 3 minúty

Exkurzia

Nami pripravená exkurzia na záver vyučovacích jednotiek s jánošíkovskou tematikou sa skladala z troch etáp: prípravnej (1 vyučovacia hodina), realizačnej (5 hodín), hodnotiacej (1 vyučovacia hodina).

Prípravná etapa: Samotnej exkurzii predchádzala jedna vyučovacia jednotka, ktorú sme venovali organizačným pokynom pre žiakov. Vysvetlili sme im, čo bude cieľom exkurzie, ktoré miesta navštívime, ako dlho bude exkurzia trvať a informovali sme ich o spôsobe dopravy, o vhodnom oblečení a obuvi a o pomôckach (písacie potreby, pracovný list a podložka na písanie), ktoré si majú priniesť so sebou. Poučili sme ich o bezpečnosti a správaní v dopravnom prostriedku, počas presunu na miesto a z miesta exkurzie. Rozdali sme žiakom dopredu pripravený, vytlačený pracovný list a upozornili sme ich na to, čo si majú na mieste exkurzie všimnúť. Motivačne na nich pôsobilo získanie známky za správne vypracovaný pracovný list.

Realizačná etapa: Po prípravnej vyučovacej jednotke nasledovala na ďalší pracovný deň samotná realizácia exkurzie.

Forma: skupinová

Metódy: pozorovanie, motivačné rozprávanie, výklad, demonštrácia

Medzipredmetové vzťahy: dejepis – poznať históriu danej lokality, literatúra – aplikovať získané vedomosti o Jurajovi Jánošíkovi, porovnať ich s výkladom sprievodkyne, geografia – orientácia v meste, poznať významné objekty a stavby

Špecifické ciele: Porovnať získané vedomosti s informáciami z výkladu pani sprievodkyne. Pomenovať budovy, o ktorých žiaci počuli alebo ich navštívili počas exkurzie. Uviesť päť nových informácií, ktoré sa naučili počas exkurzie. Venovať pozornosť výkladu pani sprievodkyne. Reagovať na otázky sprievodkyne počas výkladu sformulovaním správnych odpovedí. Vymaľovať obrázok v pracovnom liste. Zakresliť do obrázku chýbajúce časti. **Trvanie:** 5 hodín (8.00 – 13.00)

Priebeh exkurzie: So žiakmi sme sa ráno o 8.00 stretli na vopred dohodnutom mieste a absolvovali sme cestu autobusom do Liptovského Mikuláša. Cesta trvala približne 50 minút. Presunuli sme sa na Námes-

tie osloboditeľov pred informačnú kanceláriu, kde nás čakala pani sprievodkyňa, ktorú sme si vopred dohodli. Spoločne sme sa presúvali námestím po stopách Juraja Jánošíka. Žiaci sa dozvedeli, ktoré poznatky získané počas vyučovania z povestí, piesní a filmu o tejto historickej postave sú pravdivé a ktoré nie. Navštívili sme priestory, kde bol Jánošík pravdepodobne súdený a mučiarený, kde bol po súde mučený. Navštívili sme i expozície Múzea Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši. Kvôli nepriaznivému počasiu sme si vrch Šibeničky, kde bol Jánošík popravený, pozreli počas spätočnej cesty len z autobusu.

Hodnotiaca etapa: Počas návratu z exkurzie žiaci vyplnili dopredu pripravený pracovný list, ktorý nám odovzdali. V priebehu ďalšej vyučovacej jednotky v škole potom prezentovali výsledky práce pred triedou a zopakovali a upevnili si tak získané vedomosti. Spoločne sme zhodnotili priebeh exkurzie a splnenie jej cieľov. Pracovné listy sme ohodnotili známku.

METÓDY PRÁCE S VYUŽITÍM VIDEOSEKVENCIÍ V EDUKAČNOM PROCESÉ V PREDMETE SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU V PREDMETE SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Anetta Mária Gnidová, Spojená škola, Tilgnerova 14, Bratislava

Výber videosekvencie ovplyvňuje: **téma, obsah vyučovacej hodiny (vyučovacieho bloku, projektu)** – učiteľ kladie dôraz na obsahovú súvislosť videosekvencie so ŠVP, s jeho požiadavkami na obsahovú náplň výučby daného predmetu, **ciele vyučovacej hodiny (vyučovacieho bloku, projektu)** – ukážku vyberáme z hľadiska na ciele, ktoré nám má pomáhať plniť, či chceme rozvíjať predovšetkým kognitívne, alebo afektívne procesy, **fáza vyučovacej hodiny, (vyučovacieho bloku, projektu)**, v rámci ktorej plánujeme danú videosekvenciu použiť (motivačná, expozičná, fixačná, diagnostická, aplikačná časť vyučovacej hodiny, vyučovacieho bloku, projektu), **myšlienkové operácie**, na rozvoj ktorých sa chceme prácou s videosekvenciou zamerať (zapamätanie, porozumenie, aplikovanie, analyzovanie, hodnotenie, tvorivosť). (Bača, Bačová, 2016)

Bača a Bačová (2016) klasifikujú druhy videosekvencií na základe 2 kritérií: **z hľadiska cieľa ich využitia a z hľadiska cieľa ich tvorby.**

Videosekvencie **z hľadiska cieľa ich využitia**, na ktorý boli určené ešte v procese prípravy na realizáciu edukačného procesu, rozdeľujeme na: umelecké, dokumentárne, reklamné, edukačné.

Videosekvencie **z hľadiska cieľa ich tvorby** rozdeľujeme na:

a) videosekvencie vytvorené s cieľom využitia v edukačnom procese – edukačné videá sú tvorené s cieľom edukácie, ktorý by mal byť jasne formulovaný už v procese prípravy na tvorbu predmetného materiálu. V prípade filmových a reklamných videosekvencií

sa na ich tvorbe vo väčšine prípadov nezúčastňujú odborníci z pedagogickej oblasti, resp. didaktici konkrétneho vyučovacieho predmetu alebo predmetov konkrétnej edukačnej oblasti, napr. človek a komunikácia, človek a hodnoty, atď. Ak učiteľ takýto druh videosekvencie použije, on sám ju vyberá a navrhuje jej využitie v pedagogickej praxi.

b) videosekvencie vytvorené prvotne s iným cieľom prispôbené druhotne na plnenie cieľov edukačného procesu – ak vyberáme videosekvenciu z filmu, alebo ak použijeme reklamnú videosekvenciu, sú to pomôcky, ktoré neboli vytvorené s cieľom edukácie, s výnimkou dokumentárnych filmov a z nich vytvorených videosekvencií. Edukačné video z nich vytvoril učiteľ využitím na účely edukácie s konkrétnym cieľom v súvislosti s požiadavkami školského vzdelávacieho programu vytvoreného na základe požiadaviek Štátneho vzdelávacieho programu.

Z hľadiska rozsahu videa by maximálna dĺžka sledovania videosekvencie, ktorú môžeme efektívne využiť v rámci 45-minútovej vyučovacej hodiny, mala trvať maximálne 10 minút, čo v praxi znamená, že tri štvrtiny času, t. j. 30 minút vyučovacej hodiny, môže učiteľ použiť na aktívnu prácu žiaka s videosekvenciou. Ak má žiak preniknúť do hĺbky obsahu predmetnej videosekvencie a má byť aktívny, nemôže podstatnú časť vyučovacej hodiny venovať jej sledovaniu, aj napriek tvrdeniu, že čas sledovania videosekvencie žiakom nemusíme považovať za čas, v rámci ktorého je žiak pasívny.

V zásade platí, že celý proces práce s videosekvenciou na vyučovacej hodine ovplyvňuje učiteľ. Práve učiteľ je

ten, kto vedie žiakov v ich činnosti, organizuje vyučovací proces počas vyučovacej hodiny, a teda aj prácu s videosekvenciou. Jeho úlohou je usmerňovať žiaka tak, aby bol aktívny aj počas sledovania videosekvencií. (Bača, Bačová, 2016)

Učiteľ si v praxi okrem iného kladie aj tieto otázky: „Je nutné, aby sa žiak učil informácie naspamäť v súčasnej dobre technológii? Aké množstvo informácií má vedieť naspamäť? Ako rozvíjať kritické myslenie žiaka?“ Využitie videosekvencií môže byť jedným zo spôsobov, ako účinne zodpovedať tieto otázky.

Efektívne sledovanie videosekvencií s cieľom rozvíjať nižšie, ale aj vyššie kognitívne procesy učiaceho sa vyžaduje od neho niekoľkonásobné sledovanie sekvencie (hovoríme o edukačnej videosekvencii), ktorá je využitá nielen v motivačnej fáze vyučovacej hodiny, ale rovnako v expozičnej, fixačnej či diagnostickej fáze.

Prvé sledovanie videosekvencie zvyčajne prebieha v motivačnej fáze vyučovacej hodiny s cieľom motivovať žiaka, sústrediť jeho pozornosť na danú tému vyučovacej hodiny. Vyučovacie metódy využiteľné pri prvom sledovaní videosekvencie sú: brainstorming, rozhovor, metóda kladenia otázok.

Druhé sledovanie videosekvencie je zamerané na získavanie informácií, faktov, na kľúčové myšlienky v texte. Je vhodné, ak žiak môže pritom sledovať aj text v tlačenej podobe a pracovať s ním využitím čitateľských stratégií alebo pracovných listov – metódou riešenia úloh, tvorbou a využitím myšlienkových máp. Práca s tlačeným textom v kombinácii so sledovaním ukážky sa ukázala veľmi efektívna.

Tretie sledovanie videosekvencie je zamerané na interpretáciu a integráciu textu z videosekvencie, analýzu kľúčových myšlienok, v tejto fáze sa posúvame nad rámec textu, hľadáme skryté významy, vysvetľujeme nepriame pomenovania, interpretujeme myšlienky z textu, hľadáme súvislosti medzi javmi na základe predchádzajúcich poznatkov a skúseností. Pri interpretácii videosekvencií môžeme využiť metódy, ktoré rozvíjajú hlavne vyššie kognitívne procesy žiaka, jeho kritické myslenie a osobnostný rozvoj, ako sú metóda kladenia otázok, metóda riešenia úloh a diskusia.

Štvrté sledovanie videosekvencie je zamerané na hodnotenie obsahu videosekvencie a samotného spracovania danej témy, vyjadrovanie názorov, postojov, uvažovanie o danej téme a jej spracovaní. Pri hodnotení videosekvencií môžeme využiť metódy, ktoré rozvíjajú vyššie kognitívne procesy žiaka, jeho kritické myslenie, osobnostný rozvoj a vlastný hodnotový systém žiaka, ako sú metóda kladenia otázok, metóda riešenia úloh a diskusia.

Návrh práce s videosekvenciami dramatického diela Molière: Lakomec

Súčasná doba potrebuje nové podnety, potrebuje najstť nové prostriedky, metódy, ktorými si opäť získa pozornosť, ale aj zánietenie mladých ľudí nielen pre dielo samotné, ale aj pre jeho aktualizáciu v ich vlast-

nom živote, pri ovplyvnení ich hodnotového spektra a postojov. Preto sme sa rozhodli v rámci vyučovacieho procesu využiť sledovanie videonahrávok z divadelných predstavení – **Dramatická štvorka** DVD video pre 1. – 4. ročník gymnázií a stredných škôl, ktoré pripravil autorský kolektív: M. Lapitka, D. Bačová, O. Dlouhý, M. Valenta a E. Gürtler.

Dramatická štvorka obsahuje videonahrávky – záznamy divadelných hier zo slovenských divadiel. Ide o štandardizované literárne diela, ktoré sú uvedené aj v cieľových požiadavkách maturantov. Autori spolupracovali nielen s hercami, ale aj s divadelnými kritikmi a inými osobnosťami divadelného umenia.

Videonahrávky nie sú zamerané na dejovú líniu, ale na konanie postáv, problémy, ktoré autor nastoľuje, konflikty a ich riešenie a pod. Žiaci majú možnosť konfrontovať svoju analýzu a interpretáciu literárneho diela s tvrdeniami hercov, režisierov, divadelných tvorcov.

Využitie videosekvencií dramatickej literatúry môže žiakom pomôcť pri analýze literárneho (dramatického) diela. Preto sme sa rozhodli implementovať metódy práce s videosekvenciami do edukačného procesu žiakov s cieľom zvýšiť vnútornú motiváciu žiakov k čítaniu štandardizovaných diel. Obsahová náplň metód práce s videosekvenciou korešponduje s požiadavkami ŠVP ISCED 3 v predmete slovenský jazyk a literatúra.

V práci sme spracovali metodiku vyučovacích hodín, do ktorých sme implementovali metódy práce s videosekvenciami Dramatická štvorka Molière: Lakomec. Okrem videonahrávok Dramatická štvorka sme sa rozhodli použiť aj videosekvencie filmového spracovania hry Lakomec. Metódy práce s videosekvenciami sme intenzívne realizovali počas minulého školského roka. V atestačnej práci uvádzame ukážku vyučovacieho bloku pozostávajúcu zo štyroch vyučovacích hodín. Žiaci pracovali individuálne, učiteľ kládol otázky, aby vznikla diskusia a pôsobil ako facilitátor.

Metodika vyučovacích hodín s využitím práce s videosekvenciami

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra – zložka literatúra

Tematický celok: Klasicistická dráma

Téma: Analýza a interpretácia komédie Molière: Lakomec

Trieda: 1. A

Cieľ vyučovacieho bloku: Žiak vie analyzovať a interpretovať komédiu Lakomec – vyvodíť autorovo poslanstvo na základe pochopenia konania postáv literárneho diela a ich životných postojov.

Čiastkové ciele: Žiak vie analyzovať správanie literárnych postáv (Harpagona, Kleanta, Elizy a Valéra). Vyvodíť Molièrovo poslanstvo na základe konania postáv v hre Lakomec. Vyjadriť postoj k správaniu Harpagona a jeho detí. Charakterizovať vlastné správanie v situácii Harpagona a jeho detí. Vysvetliť nadčasovosť problematiky, ktorú Molière rieši vo svojej hre. Identifikovať situačný a slovný humor. Formulovať svoj vlastný názor na literárne dielo Lakomec. Využívať informácie, ktoré prispejú k riešeniu daného problému na základe analý-

zy literárneho diela *Lakomec*. Reflektovať svoju činnosť, svoje názory a svoje postoje (ústne aj písomne).

Organizačná forma hodiny: vyučovací blok – 4 vyučovacie hodiny

Metódy vyučovacieho bloku: brainstorming, metóda kladenia otázok, metóda riešenia úloh, riadený rozhovor, diskusia

Učebné zdroje: Literatúra I. pre stredné školy

Pomôcky: tabuľa, dataprojektor, PC

I. Filmové spracovanie hry *Lakomec (Molière)* – natočený spoločnosťou WEA INTERNATIONAL v parížskych filmových štúdiách Studios de Billancourt et Senlis, v roku 1980.

Videoukážky z filmu *Lakomec* použité v **edukačnom procese:**

1. Z filmu *Lakomec* 1:06 – 2:53 (1:47 min.) – (I. dejstvo, 1. výstup – úvodný dialóg Elizy a Valéra).
2. Z filmu *Lakomec* 6:00 – 8:19 (2:19 min.) – (I. dejstvo, 2. výstup – Kleant sa prizná sestre, že sa zaľúbil).
3. Z filmu *Lakomec* 17:03 – 19:45 (2:48 min.) – (I. dejstvo, 4. výstup – deti prichádzajú za svojim otcom Harpagonom a chcú sa s ním rozprávať o svadbe).
4. Z filmu *Lakomec* 20:45 – 24:04 (3:19 min.) – (I. dejstvo, 4. výstup – Harpagon oznamuje deťom svoj úmysel oženiť sa s Mariannou a zároveň oznamuje deťom, koho určil za životného partnera im).
5. Z filmu *Lakomec* 1:10:00 – 1:13:00 (3:00 min.) – (III. dejstvo, 7. výstup – Marianna v Harpagonovom dome).
6. Z filmu *Lakomec* 1:28:24 – 1:31:15 (2:51 min.) – (IV. dejstvo, 7. výstup – Harpagon zistí, že mu ukradli poklad).

II. DVD Dramatická štvorka 2. časť Molière: *Lakomec*

Videoukážky z DVD Dramatická štvorka použité v edukačnom procese:

1. Rozhovor s predstaviteľom Lakomca Ivanom Tuli Vojtekom
  - a) ...o tom, či má pravdu Harpagon alebo jeho deti (2:43 min.)
  - b) ...o lakomstve medzi nami (3:28 min.)
  - c) ...o tom, aký je Harpagon človek (4:32 min.)
2. Krátko o Lakomcovi – O. Dlouhý (2:36 min.)

Prvá fáza vyučovacieho bloku – evokácia

Využitie metódy: brainstorming, práca s literárnym textom

Pred samotnou prácou s videosekvenciami sme si pomocou metódy brainstorming zopakovali už získané poznatky o spoločensko-historickom kontexte literárneho obdobia klasicizmu. Na tabuľu sme napísali slovo klasicizmus a žiaci k nemu písali ďalšie slová, ktoré im v súvislosti s touto tematikou napadli. Zo slov, napísaných na tabuli, žiaci spoločne poskladali stručnú charakteristiku literárneho obdobia.

Pracovný list 1: Po úvodnej aktivite žiaci dostali pracovné listy s literárnym textom (Molière: *Lakomec*, I. dejstvo, 4. výstup) – monológ Harpagona a krátky výstup s jeho deťmi ako čítanie literárneho textu s porozumením. Literárny text som využila ako motiváciu pred samotnou analýzou diela *Lakomec* a zároveň nám slúžil na zo-

pakovanie základných pojmov a poznatkov o dráme (kompozícia drámy, literárne postavy, konflikt). Žiaci sa rozdelili do skupín po 5. Každý z nich dostal pracovný list s literárnou ukážkou, aby mali možnosť si do neho značiť svoje osobné postoje a postrehy. V skupinách žiaci riešili zadané úlohy spoločne. Na vypracovanie úloh mali žiaci určený čas (cca 15 min). Úlohy k textu ukážky: Prečítajte si potichu ukážku. Na základe ukážky zaradte literárne dielo k literárnemu druhu. Uvedte znaky určeného literárneho druhu, ktoré ho odlišujú od ostatných literárnych druhov. Pomenujte časti vonkajšej kompozície ukážky. Do ktorej časti vnútornej kompozície by ste ukážku zaradili. Zdôvodnite svoje rozhodnutie. Pokúste sa pomenovať problém, ktorý ukážka naznačuje. Vysvetlite repliku: *Vášeň by ma bola uniesla*. Pomenujte tento básnický prostriedok. Vymyslite dôvody, prečo prišli Harpagonove deti za svojim otcom.

Druhá fáza vyučovacieho bloku – uvedenie si významu

Využitie metódy práce s videosekvenciami: riadený rozhovor, metóda kladenia otázok, metóda riešenia úloh, diskusia.

V tejto fáze sa žiaci oboznamovali s novými informáciami prácou s videosekvenciami, pričom spájali už osvojené poznatky s práve získanými, prípadne ich dávali do nových súvislostí. Samotnú prácu s videosekvenciami sme začali motivačným riadeným rozhovorom, v ktorom sme nadviazali na predchádzajúcu prácu s literárnou ukážkou.

Žiakom sme položili tieto otázky: Na základe ukážky, s ktorou sme pracovali, určte, kto bude hlavnou postavou dramatického diela. Vyslovte predpoklad, aké témy bude toto dramatické dielo rozoberať. Vyslovte predpoklad, ako bude zavŕšený osud hlavnej literárnej postavy diela (Harpagona). Žiaci si svoj predpoklad zapísali do prázdneho rámečka v pracovnom liste 1, aby sa neskôr k svojmu predpokladu vrátili a porovnali ho s rozuzlením dramatického diela, ako ho stvárnil samotný autor dramatického diela.

Po úvodnom rozhovore so žiakmi nasledovala práca s videosekvenciami. Žiaci boli oboznámení, že pred sledovaním videosekvencií dostanú k dispozícii pracovné materiály vo forme pracovných listov, do ktorých budú vypracovávať zadané úlohy a zapisovať si svoje postrehy. Žiakom sme zdôraznili, aby si odpovede a svoje postrehy zapisovali do pracovných listov zodpovedne, pretože spoločná analýza nebude pozostávať len z otázok z pracovného listu, ale bude doplnená aj o ďalšie otázky, ktoré budú vyplývať zo zadaných úloh.

Pred sledovaním videosekvencií žiaci dostali inštrukcie, aby si v nasledujúcich videosekvenciách všímali: Čo Harpagona ženie dopredu? Vzťah Harpagona k svojim deťom. Ako vníma Harpagon problémy svojich blízkych? Ako rieši Harpagon konfliktné situácie, v ktorých centre sa ocitá on sám?

Okrem týchto otázok, ktoré v žiakoch vzbudili istú zvedavosť, žiaci dostali pokyny, aby si všímali rekvizity, kos-

týmy hercov a pozorne sledovali nielen verbálnu, ale aj neverbálnu komunikáciu postáv.

Pracovný list 2: Otcovia a deti I. časť bol vytvorený ako pracovný materiál pre žiakov k **videosekvenciám z filmu Lakomec**:

1. Z filmu Lakomec 1:06 – 2:53 (1:47 min.) – (I. dejstvo, 1. výstup – úvodný dialóg Elizy a Valéra).
2. Z filmu Lakomec 6:00 – 8:19 (2:19 min.) – (I. dejstvo, 2. výstup – Kleant sa prizná sestre, že sa zaľúbil).

Pracovný list v úvode obsahoval pokyny pre žiakov: *Pred sledovaním videosekvencií si pozorne prečítajte úlohy. Pozrite si videosekvencie. Vyriešte zadané úlohy.* Zadané úlohy v pracovnom liste riešili žiaci po sledovaní uvedených videosekvencií. **ÚLOHY k 1. a 2. videosekvencii z filmu Lakomec:** Čo je príčinou napätia medzi postavami v ukážkach? Vzbudila scéna predstavenia váš záujem? Aký zámer v tom vidíte? Prečo je Eliza nešťastná? Prečo sa Eliza bojí práve lásky? Čo jej naháňa strach? Vyjadrite svoj postoj k výčitke Elizy Valérovi o nestálosti mužských citov k žene. Vysvetlite význam repliky: *Strašné, ako ľahko sa dáme presvedčiť tým, koho ľúbime!* Čo oznámil Kleant Elize? Kto je Kleantova vyvolená? Vyslovte svoj názor a argumentujte. Existuje v súčasnej dobe čistá a nezištná láska medzi mladými ľuďmi?

Pracovný list 3: Otcovia a deti II. časť bol vytvorený ako pracovný materiál pre žiakov k **videosekvenciám z filmu Lakomec**:

3. Z filmu Lakomec 17:03 – 19:45 (2:48 min.) – (1. dejstvo, 4. výstup – deti prichádzajú za svojim otcom Harpagonom a chcú sa s ním rozprávať o svadbe).
4. Z filmu Lakomec 20:45 – 24:04 (3:19 min.) – (1. dejstvo, 4. výstup – Harpagon oznamuje deťom svoj úmysel oženiť sa s Mariannou a zároveň oznamuje deťom, koho určil za životného partnera im).

ÚLOHY k 3. a 4. videosekvencii z filmu Lakomec: Ako charakterizujú deti Kleant a Eliza svojho otca? Všimli ste si rozdiel medzi textom ukážky z pracovného listu 1 a videosekvenciou? Ako sa správajú Kleant a Eliza pred rozhovorom so svojim otcom? Na čom stojí humor tejto ukážky? Pomenujte druh humoru, ktorý je použitý v ukážke. Akým obrazným slovným spojením by sme mohli pomenovať túto situáciu? Ako sa nazýva toto obrazné pomenovanie? Ako reagoval na otcovu správu Kleant? Čo povedal Harpagon po odchode svojho syna? Koho určil Harpagon Elize? Prečo si vybral práve jeho? Vysvetlite dialóg medzi Harpagonom a Elizou. Akú funkciu zohrávajú vo videosekvenciách (zvlášť pri rozhovore Harpagona s Elizou) mimojazykové prostriedky? Analyzujte vzťah Harpagona k svojim deťom. Vyjadrite svoj názor. Ako vnímate vy správanie Harpagona k svojim deťom? Vyjadrite svoj názor. Majú právo rodičia rozhodovať o osude svojich detí? Vyjadrite svoj názor. Ako by ste reagovali na mieste Kleanta a Elizy?

Pracovný list 4: Otcovia a deti III. časť ...o tom, či má pravdu Harpagon alebo deti bol vytvorený ako

pracovný materiál pre žiakov k **videosekvencii z DVD Dramatická štvorka**:

Rozhovor s predstaviteľom Lakomca Ivanom Tuli Vojtekom a)...o tom, či má pravdu Harpagon alebo jeho deti (2:43 min.)

Pred sledovaním videosekvencie žiaci dostali inštrukcie, aby sledovali, ako sa k tejto otázke vyjadrí hlavný predstaviteľ hry Lakomec v SND, známy slovenský herec Ivan Tuli Vojtek a zapísali si svoje postrehy, ktoré v nich jeho odpoveď vyvolala. Niektoré z otázok žiaci riešili ešte pred sledovaním videosekvencie (podľa pokynov uvedených v pracovnom liste). Ďalšie úlohy riešili až po sledovaní videosekvencie, jednou z úloh bolo porovnanie ich vyjadrenia s vyjadrením hlavného predstaviteľa Lakomca v SND, herca Ivana Tuli Vojteka.

ÚLOHY k 1.a) videosekvencii z DVD Dramatická štvorka: Pred sledovaním videosekvencie: Zmeňte názov nasledujúcej časti videosekvencie na otázku a odpovedzte na ňu. Akú funkciu zohrávajú v texte otázky?

Po sledovaní videosekvencie: Vyjadrite svoj názor na konanie postavy. Porovnajte svoje odpovede s hercovou výpoveďou. V čom ste sa zhodli? Týka sa predostretá problematika dnešnej doby, konkrétne vzťahu rodičia a deti? Odôvodnite svoj názor.

Pracovný list 5: Kto si, Harpagon? bol vytvorený ako pracovný materiál pre žiakov k **videosekvenciám z filmu Lakomec**:

5. Z filmu Lakomec 1:10:00 – 1:13:00 (3:00 min.) – (3. dejstvo, 7. výstup – Marianna v Harpagonovom dome).
6. Z filmu Lakomec 1:28:24 – 1:31:15 (2:51 min.) – (4. dejstvo, 7. výstup – Harpagon zistí, že mu ukradli poklad).

Pred sledovaním videosekvencií dostali žiaci inštrukcie, aby si zvlášť všímali charakter Harpagona – jeho vonkajšiu aj vnútornú charakteristiku – vo vzťahu k sebe samému, k svojim najbližším a celkovo k svojmu okoliu. Po sledovaní videosekvencií žiaci riešili zadané otázky v pracovnom liste.

ÚLOHY k 5. a 6. videosekvencii z filmu Lakomec: Opíšte 1 – 2 vetami správanie Harpagona ako hostiteľa. Chceli by ste byť vy Harpagonovým hosťom? Argumentujte prečo áno a prečo nie. Ktoré faktory ovplyvňujú atmosféru návštevy? Ako vnímate Harpagona vo vzťahu k iným? k Marianne, k vlastnému synovi Kleantovi – Ako nazval Harpagon vlastného syna? Ako by ste charakterizovali správanie Klenta v porovnaní s jeho predchádzajúcimi reakciami? Z ktorej časti môžeme najlepšie „vidieť“ charakter hlavnej postavy?

Súčasťou pracovného listu k tejto časti je aj výstup Harpagona, keď zistí, že mu ukradli jeho poklad (4. dejstvo, 7. výstup). Žiaci si po pozretí videosekvencie mohli ešte raz prejsť Harpagonov výstup a pracovať tak s videosekvenciou, aj so samotným literárnym textom. Čo prežíva Harpagon? Ako sa správa Harpagon v danej situácii? Identifikujte druh humoru, ktorý je použitý v ukážke. Čo vyvoláva smiech u divákov? Vyjadrite svoj názor a odôvodnite ho. Prečo autor zveličil charakterovú črtu lakomstva hlavnej postavy v komédii Lakomec? Ako sa

správa človek v situácii, keď stráca to najcennejšie, čo má? Boli ste už v takej situácii? Opíšte ju.

Pracovný list 6: Kto si, Harpagon? ...o tom, aký je Harpagon človek bol vytvorený ako pracovný materiál pre žiakov k videosekvencii z DVD *Dramatická štvorka*:

Rozhovor s predstaviteľom Lakomca Ivanom Tuli Vojtekom c)...o tom, aký je Harpagon človek (4:32 min)

Pred sledovaním videosekvencie žiaci dostali opäť inštrukcie, aby sledovali, ako sa k tejto otázke vyjadrí hlavný predstaviteľ hry Lakomec v SND Ivan Tuli Vojtek a zapísali si svoje postrehy, ktoré v nich jeho odpoveď vyvolala, do pracovného listu. Niektoré úlohy riešili pred sledovaním videosekvencie, niektoré až po sledovaní videosekvencie.

ÚLOHY k 1.c) videosekvencii z DVD *Dramatická štvorka*: Nasledujúce otázky riešili žiaci pred sledovaním videoukážky: Aký je Harpagon človek: Napíšte tri charakteristické črty, ktoré ho podľa vás najlepšie vystihujú. Napíšte minimálne dve synonymá k slovu lakomstvo. Ďalšie úlohy žiaci vyriešili po sledovaní videosekvencie: Na základe výpovede herca doplňte ďalšie charakteristické črty Harpagona. Akým slovom pomenoval herec najvýraznejšiu črtu charakteru Harpagona? Môžeme o Harpagonovi povedať aj niečo pozitívne? Doplňte jednu vetu k výpovedi I. Vojteka. V diskusii, ktorá sa rozvinula najmä pri riešení tejto poslednej otázky, sa žiaci zamýšľali nad tým, či a nakoľko sú v našom živote potrebné peniaze.

Kládli si navzájom otázky: Dokázal by si nahradiť lásku peniazmi? Čo potrebuješ, aby si bol vo svojom živote šťastný a spokojný? Čo všetko by si bol ochotný vymeniť, resp. dať za pohodlný život v blahobyte?

Pracovný list 7: Prečo hrať Lakomca aj dnes. Táto posledná časť s prácou s videosekvenciami bola už v istom zmysle prechodnou fázou k poslednej časti vyučovacieho bloku, akousi predprípravou reflexie. Pracovný list **Prečo hrať Lakomca aj dnes** bol vytvorený ako pracovný materiál pre žiakov k videosekvenciám z DVD *Dramatická štvorka*:

1. Rozhovor s predstaviteľom Lakomca Ivanom Tuli Vojtekom b)... o lakomstve medzi nami (3:28 min.)
2. Krátko o Lakomcovi – O. Dlouhý (2:36 min.)

Pred sledovaním videosekvencií žiaci dostali inštrukcie, aby pozorne sledovali výpovede hlavného predstaviteľa hry Lakomec v SND Ivana Tuli Vojteka a Olega Dlouhého a zapísali si svoje postrehy, ktoré v nich ich vyjadrenia

vyvolali, do pracovného listu.

Žiaci dostali tieto inštrukcie: O akej základnej téme sa hovorí vo videosekvenciách? Zaznamenajte si základné problémy, ktoré táto téma v sebe ukrýva. Východiskom budú vyjadrenia herca Vojteka a divadelného kritika PhDr. O. Dlouhého.

ÚLOHY k 1.b) videosekvencii z DVD *Dramatická štvorka*: Definujte základnú tému, o ktorej hovorí Ivan T. Vojtek vo svojom vyjadrení. Vymenujte základné problémy, ktoré táto téma v sebe ukrýva, podľa vyjadrenia I. Vojteka. Vyjadrite vlastný názor k danej problematike a zdôvodnite ho.

ÚLOHY k 2. videosekvencii z DVD *Dramatická štvorka*: Definujte základnú tému, o ktorej hovorí Oleg Dlouhý vo svojom vyjadrení. Vymenujte základné problémy, ktoré táto téma v sebe ukrýva, podľa vyjadrenia Olega Dlouhého. Formulujte vlastný názor na vyjadrenia divadelného kritika Olega Dlouhého na dielo Lakomec. Svoj názor odôvodnite.

Fáza vyučovacieho bloku – REFLEXIA

Reflexia je fáza upevňovania nových získaných vedomostí. Žiaci si osvojujú učivo a v spoločnej diskusii vyjadrujú vlastnými slovami myšlienky a informácie, s ktorými sa oboznámili. Prechodom k tejto fáze bola posledná časť sledovania videosekvencií – rozhovor s predstaviteľom Lakomca Ivanom Tuli Vojtekom a zvlášť príspevok divadelného kritika Olega Dlouhého, ktoré im ponúkli priestor na kritické zamyslenie sa nad súčasnou modernou dobou, ale aj nad svojimi postojmi a hodnotami, ktoré usmerňujú a ovplyvňujú život ich samých. Základom pre spoločnú diskusiu boli otázky na zamyslenie, ktoré boli súčasťou pracovného listu **Prečo hrať Lakomca aj dnes - Odpovedzte na otázku: Prečo hrať Lakomca aj dnes? Ktorý z problémov, na ktoré hra Lakomec poukazuje, je podľa tvojho názoru najzávažnejší?**

Uvedené úlohy umožnili žiakom vyjadriť svoj názor pred ostatnými účastníkmi a zároveň viedli k pochopeniu analyzovaného literárneho diela, ale hlavne k pochopeniu, že toto dielo je aktuálne aj pre súčasné 21. storočie, čím sa potvrdila jeho nadčasovosť. V tejto fáze bolo úlohou učiteľa koordinovanie diskusie, cieľom tretej fázy bolo vnútorne motivovať žiakov k aktívnej účasti na vyučovacom procese a rozvíjať ich kritické myslenie. Na základe záverov diskusie žiakov konštatujeme, že cieľ bol splnený.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

BAČA, J. a D. BAČOVÁ, 2016. Využitie videosekvencií v edukačnom procese a tvorba metodík k videosekvenciám. In: *Sborník z medzinárodnej vedeckej konferencie ICOLLE 2016, 8. ročník medzinárodnej vedeckej konferencie celoživotného vzdelávania 13. – 14. 9. 2016, Křtiny*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotného vzdelávania Mendelovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-7509-431-5.

VYUŽITIE VIDEOSEKVENCIÍ V EDUKAČNOM PROCESĚ VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU V PREDMETE SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Ivana Papcunová, Gymnázium Pierra de Coubertina, Námestie SNP 9, Piešťany

V práci vychádzam zo skutočnosti, že v laviciach predou mnou denne sedí generácia žiakov, ktorú nazývam videogeneráciou. Žiaci sú od mala zvyknutí na prítomnosť audiovizuálnej kultúry – film, Youtube, hudobné stanice a televízia, videoklipy, videohry – tak som sa rozhodla motivovať a zaktivizovať ich použitím ich „vlastnej zbrane“ – prácou s videosekvenciami. Na zvýšenie vnútornej motivácie žiakov je vhodným prostriedkom práca s videosekvenciou, pri jej realizácii sa dá veľmi dobre využiť stratégia učenia a myslenia EUR s využitím metód: brainstorming, metóda kladenia otázok, sokratovský rozhovor a diskusia.

Návrh práce s videosekvenciou DVD Dramatická štvorka 1 W. Shakespeare: Hamlet (DVD video pre 1. – 4. ročník gymnázií a stredných škôl, odborná spolupráca M. Lapitka, D. Bačová, O. Dlouhý)

Téma: W. Shakespeare: *Hamlet*

Trieda: 1. A

Blok – 3 vyučovacie hodiny

Ciele: Vysvetliť vzťahy medzi postavami vo videosekvenciách (Hamlet – Ofélia, Hamlet – matka, Hamlet – Polónius). Analyzovať správanie postáv vo videosekvenciách. Vysvetliť mimiku, gestikuláciu a proxemiku postáv. Zhodnotiť scénu, resp. kostýmy postáv v súvislosti s dianím na javisku. Vysvetliť príčiny smiechu divákov. Zreprodukovať autocharakteristiku Hamleta. Zreprodukovať Hamletovu charakteristiku Claudia. Vysvetliť význam vybraných replík z textu. Identifikovať repliky, v ktorých je použitá irónia. Vyjadriť postoj k správaniu Hamleta a Ofélie vo videosekvenciách. Vyjadriť názor na vlastné správanie v situácii Hamleta a Ofélie. Vysvetliť nadčasovosť otázok, ktoré Shakespeare v dráme Hamlet rieši.

Metódy: brainstorming, sokratovský rozhovor, metóda kladenia otázok, diskusia

Pomôcky: tabuľa, dataprojektor, PC, DVD Dramatická štvorka 1. časť W. Shakespeare: Hamlet: videoukážka z inscenácie činohry SND (II. dejstvo, 2. výstup) 2:08, videoukážka z inscenácie činohry SND (III. dejstvo, 1. výstup) 5:14, videoukážka z inscenácie činohry SND (III. dejstvo, 4. výstup) 4:42, videoukážka Krátko o Hamletovi – O. Dlouhý 2:29.

Výkonový štandard: Žiaci na základe sledovanej videosekvencie dokázali identifikovať postavy a vysvetliť vzťahy medzi postavami, analyzovať ich správanie, charakterizovať ich, vysvetliť neverbálnu komunikáciu postáv, zhodnotiť scénu, kostýmy a reakcie publika, žiaci zreprodukovali autocharakteristiku Hamleta a charakteristiku Claudia, vysvetlili význam vybraných replík z textu, identifikovali iróniu, vyjadřili postoj k správaniu

Hamleta a Ofélie. Žiaci vyjadřili názor, ako by sa oni správali v ich situácii, vysvetlili nadčasovosť témy a myšlienok drámy Hamlet.

1. fáza – evokácia

Metóda: brainstorming

Žiaci odpovedali na otázku: **Aké riešenia situácie, do ktorej sa dostali Hamlet a Ofélia, by ste navrhovali?**

2. fáza – uvedomenie si významu

Práca s videosekvenciou: Žiaci sa oboznámili s novými informáciami a súvislosťami sledovaním videosekvencií. Pred sledovaním videosekvencií som na tabuľu napísala inštrukcie, ktoré žiakom pomohli v aktívnom sledovaní: Aké rekvizity sa nachádzajú na javisku? Všimnite si kostýmy postáv. Pozorne sledujte verbálnu komunikáciu postáv. Pozorne sledujte neverbálnu komunikáciu postáv. Všimnite si reakciu divákov. Žiakom som odporučila, aby si zapisovali, resp. poznačili kľúčové slová, dôležité fakty a zaujímavé postrehy z videosekvencií. Bolo veľmi dôležité, aby boli žiaci vnútorne motivovaní, sústredili sa a aktívne pracovali.

1. Videoukážka z inscenácie činohry SND (II. dejstvo, 2. výstup) 2:08 min.

1. sledovanie videosekvencie

Po prvom sledovaní videosekvencie žiaci odpovedali na nasledovné otázky: Akým spôsobom využil autor hru so slovami? Vysvetlite, aká je úloha mimojazykových prostriedkov vo videosekvenciách. Aká je úloha mimojazykových prostriedkov? Aká je neverbálna komunikácia Hamleta? Nachádza sa v ukážke irónia? Ak áno, v replikách ktorej postavy?

2. sledovanie videosekvencie

Pred druhým sledovaním videosekvencie som upozornila žiakov, aby sa sústredili, ukážka je krátka a každá replika je dôležitá. Žiaci po druhom sledovaní videosekvencie odpovedali na nasledujúce otázky: Vysvetli význam slov *korupcia* a *žalár*. Vysvetlite význam replík: a) *Korupcia mizne? Potom sa blíži súdny deň...* b) *Dánsko je žalár. Dánsko je jedna z najväčších mučiarní.* c) *Mohol by som byť zavretý v orechu a cítil by som sa ako kráľ nekonečna. Akurát nemať tak zlé sny...* Všimli ste si, že vo videosekvencii bol použitý vulgarizmus? Vysvetlite funkciu vulgarizmu v ukážke. Aká je reakcia divákov počas ukážky z predstavenia? Vysvetlite, čo vyvoláva smiech divákov.

2. Videoukážka z inscenácie činohry SND (III. dejstvo, 1. výstup) 5:14 min.

1. sledovanie videosekvencie

Pred sledovaním videosekvencie som žiakov upozornila na inštrukcie napísané na tabuli a doplnila som inštrukciu: Vnímajte atmosféru, náladu, ktorá je medzi postavami na javisku. Po sledovaní videosekvencie

žiaci odpovedali na nasledovné otázky: Aké rekvizity sa nachádzali na javisku? Prečo taká minimalistická scéna? Prečo si Hamlet protirečí v tvrdení: *Lúbil som vás. / Nelúbil som vás.* Vysvetlite, aká je nálada medzi postavami na javisku. Vysvetlite neverbálnu komunikáciu postáv počas výstupu. Vysvetlite význam repliky: *Chod' do kláštora!* Zdôvodnite, prečo Hamlet opakuje repliku.

2. sledovanie videosekvencie

Pred sledovaním videosekvencie som na tabuľu doplnila inštrukcie: Všímajte si verbálnu komunikáciu postáv. Všímajte si výraznú gestikuláciu postáv. Poznačte si autocharakteristiku Hamleta.

Po druhom sledovaní videosekvencie žiaci odpovedali na nasledujúce otázky: Pomenujte básnický prostriedok: *vôňa slov, nežný darca.* Vysvetlite význam gesta – zhoďenie stoličky. Charakterizujte Hamleta na základe jeho autocharakteristiky vo videosekvencii. Súhlasíte, že Hamlet má vymenované vlastnosti? Vysvetlite vzťah Hamleta k Polóniovi. Vysvetlite repliky: a) *Nech otec nerobí blázna tu, ale doma...* b) *Boh vám dal tvár, ale vy si dávate masku.* Vysvetlite, prečo Hamlet odvrhol Oféliu.

3. Videoukážka z inscenácie činohry SND (III. dejstvo, 4. výstup) 4:42 min.

1. sledovanie videosekvencie

Pred sledovaním videosekvencie som upozornila žiakov: Všímajte si kostýmy postáv. Pozorne sledujte, čo sa deje vo videosekvencii. Po sledovaní videosekvencie žiaci odpovedali na otázky: Akú farbu mali šaty Hamletovej matky? Viete vysvetliť prečo? Opíšte, akým spôsobom Hamlet komunikuje s matkou. Vysvetlite, aký dramatický moment sa udeje počas výstupu. Vysvetlite, kto je záhadný muž. Vysvetlite prítomnosť tohto muža. Vysvetlite Hamletovu reakciu, keď zistí, že ho zabil.

2. sledovanie videosekvencie

Pred sledovaním videosekvencie som študentov upozornila: Pozorne sledujte repliky postáv. Zapište si prívlastky, ktorými Hamlet označí Claudia. Po druhom sledovaní videosekvencie žiaci odpovedali na otázky: Vysvetlite význam repliky: *Kráľovná, žena manželovho brata, žiaľ, moja matka...* Uvedte dôvody, prečo sa Hamlet hanbí za matkino správanie. Koho Hamlet nazýva potkanom? Vysvetlite, prečo Hamlet použije slovo potkan. Ktoré charakteristické znaky vo vás vyvoláva predstava močiara? Vysvetlite význam slov *stud* a *rumenec*. Vysvetlite repliky: a) *Na krásnom kopci ste sa mohli pást', vybrali ste si močiar.* b) *Stud, kam si dal svoj rumenec?* c) *Či sa dá žiť v prepotenej posteli?* Komu adresoval Hamlet tieto repliky? Aký máte názor na takéto správanie syna k matke? Vymenujte prívlastky, ktoré dáva Hamlet Claudiovi. Vysvetlite, prečo Hamlet nazýva Claudia zlodejom.

4. Videoukážka Krátko o Hamletovi – O. Dlouhý 2:29 min.

1. sledovanie videosekvencie

Pred sledovaním videosekvencie som opäť žiakov upozornila, aby sa sústredili, resp. robili si poznámky. Po prvom sledovaní videosekvencie žiaci odpovedali na nasledujúce otázky: Vysvetlite výrok: *Renesancia bola doba, v ktorej život klokoťal.* Prečo je Shakespeare označený ako najväčší rozprávač? Uvedte príklady na *mnohosť tém* u Shakespeara. Vysvetlite pojem archetypy.

2. sledovanie videosekvencie

Pred sledovaním som na tabuľu doplnila inštrukciu: Sledujte, o akej základnej téme v Hamletovi hovorí O. Dlouhý. Zapište si základné problémy, ktoré nastoľuje podľa Dlouhého tragédia Hamlet. Po druhom sledovaní videosekvencie žiaci odpovedali na nasledujúce otázky: **Sformulujte, aká téma týkajúca sa mladého človeka, bola aktuálna dávno predtým a je aktuálna aj dnes. Súhlasíte, že téma mladého človeka, hľadajúceho pravdu, svoje miesto v živote, je stále aktuálna a nadčasová? Aké základné otázky nám nastoľuje podľa Olega Dlouhého tragédia Hamlet? Odpovedajte na otázku: Prečo hrať Hamleta dnes? Vymenujte konkrétne tieto problémy.** Spontánne vznikla diskusia a žiaci si začali navzájom klásť otázky: Sú v dnešnom živote najdôležitejšie peniaze? Nahradia peniaze lásku? Vieme byť šťastní bez peňazí? Potrebujeme k šťastiu iných ľudí? Kde je hranica medzi dobrom a zlom? Dá sa veriť dospelým? Dodržiavajú slovo? Sú čestní? Má zmysel byť čestným? Môžeme veriť učiteľom? Existuje spravodlivosť? Prečo máme byť zodpovední za to, čo robíme? Prečo máme čeliť lákadlám okolo nás? Načo túžiť, keď si môžem takmer všetko kúpiť hneď a bez čakania? Čo robí človeka šťastným?

Diskusiou žiaci potvrdili výrok, že *Hamleta* netreba rozoberať, *Hamlet* rozoberá nás. Žiaci pozorne sledovali každú videosekvenciu, počas sledovania si robili poznámky, ktoré využili pri práci s videosekvenciami.

3. fáza - reflexia:

Žiaci si upevnili nové vedomosti, ktoré získali sledovaním videosekvencií a nasledujúcim rozborom a diskusiou. V nej rozvíjali žiaci kritické myslenie. Kládli si nasledovné otázky: Ako by som sa správal v Hamletovej situácii? Dokázal by som opustiť Oféliu? Pomstil by som otca? Dokázal by som odpustiť matke? Mala Gertrúda výčitky svedomia? Aký bol vzťah Polónia k Ofélii? Aké hlboké bolo sklamanie Hamleta? Dá sa uniesť situácia, v ktorej sa nachádza Hamlet a Ofélia? Prečo sa rodičia tak kruto správajú k svojim deťom?

Vážení kolegovia!

Metodicko-pedagogické centrum Bratislava

vydáva už 26. rok odbornno-metodický časopis

PEDAGOGICKÉ ROZHĹADY.

Vytvárame v ňom priestor na tvorivé riešenie otázok čo a ako učiť,
na výmenu pedagogických skúseností, ktoré v zovšeobecnenej podobe tvoria základ
pre rozvoj kvalitnej teórie a praxe výchovy a vyučovania.

Osobitnú pozornosť venujeme národným projektom, ktorým sa MPC venuje. V súčasnosti je tiež
veľmi aktuálne zverejňovanie tzv. príkladov dobrej praxe (max. rozsah 9 normalizovaných strán).

Touto cestou preto vyzývame kolegov a kolegyně
zo škôl a školských zariadení, aby v danej oblasti publikovali svoje príspevky.

Očakávame **prezentácie dobrých praxí, Vaše podnety, postrehy, názory, polemické úvahy,
recenzie odbornej literatúry, najmä učebníc.**

V časopise publikujeme príspevky zo všetkých regiónov Slovenska.

Sídlo redakcie:

Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko, Horná 97, 975 46 Banská Bystrica.

Tel.: 048/47 22 905, fax: 47 22 933, e-mail: viera.stankovicova@mpc-edu.sk.

Pokyny na úpravu príspevkov

Rukopis príspevku musí spĺňať tieto kritériá:

- príspevok musí byť svojím zameraním v súlade s obsahovým zameraním časopisu (pozri súbor „Témy“ na stránke časopisu),
- príspevok má byť pôvodným textom, za pôvodnosť aj správnosť zodpovedá autor,
- príspevok má tvoriť ucelený, logicky usporiadaný text s konkrétnymi závermi pre pedagogickú prax,
- rozsah príspevku nesmie prekročiť:
  - A. Príspevok: max. 9 normostrán, t.j. 16 200 znakov (vrátane medzier)*
  - B. Recenzia: max. 1,5 normostrany, t.j. 2 700 znakov (vrátane medzier)
  - C. Informácia o činnosti MPC: max. 0,5 strany, t.j. 900 znakov (vrátane medzier)

A. Príspevok – osnova: *Názov, Autor/i, Anotácia, Kľúčové slová, Úvod, Hlavný text, Záver, Zoznam bibliografických odkazov, Summary*

B. Recenzia – osnova recenzie je nasledovná: *Názov, Bibliografický odkaz na recenzovanú publikáciu v štruktúre: Autor/i recenzie, Text recenzie*

C. Informácia o činnosti MPC – osnova: *Názov, Autor/i informácie/správy, Text informácie/správy*

Pri písaní príspevku:

- vzhľad stránky – všetky okraje 2 cm, záhlavie a päta 1,25 cm
- používajte typ písma **Calibri**, veľkosť 11, riadkovanie – 1
- zarovnanie textu – zarovnať doľava
- nepoužívajte žiadne štýly (len formátovanie – tučné, kurzíva, index horný, dolný, nie podčiarkovanie)
- nepoužívajte medzery ani tabulátory na začiatku odseku, vyhnite sa dvojitým medzerám medzi slovami
- nepoužívajte voľné riadky (2 x enter) medzi odsekmi, ani medzi nadpisom a textom
- špeciálne symboly používajte len ak sú nevyhnutné, nepoužívajte grafické ozdoby pri nadpisoch a pod.
- obrázky vo formáte jpg v kvalite aspoň 150 dpi
- tabuľky v texte označte formou Tab. 1 Názov tabuľky (**nad tabuľkou**)
- grafy, obrázky v texte označte formou Obr. 1 Názov obrázka (**pod obrázkom**), pri prevzatých obrázkoch je nevyhnutné uviesť zdroj
- citovanie literatúry v texte: priezvisko autora/ov, čiarka, potom rok vydania.
Ak ide o doslovný citát v úvodzovkách sa uvádza aj strana, napr. Turek (2008, s. 258), alebo „....“ (Turek, 2008, s. 258).
V prípade, že počet autorov je viac ako 3, uvedie sa meno prvého autora a „et al.“, napr. Meško et al., 2005
- v žiadnom prípade v príspevku **nepoužívajte „poznámky pod čiarou“**
- rozlišujte písmeno veľké O a číslicu 0, malé písmeno l a číslicu 1
- autori môžu skracať často uvádzané výrazy – tieto skratky sa musia vysvetliť pri prvom objavení v texte, napr. materská škola (ďalej MŠ), školský vzdelávací program (ďalej ŠkVP) a pod.
- Zoznam bibliografických odkazov – je abecedne usporiadaný a obsahuje údaje podľa normy ISO 690
Bibliografické odkazy z roku 2012

Z obsahu:
VÝCHOVA A VZDELÁVANIE ŽIAKA

Zuzana Ištvanová ...1

Rozvíjanie pisateľských schopností žiakov 3. ročníka ZŠ prostredníctvom techník tvorivého písania

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu: učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ

Development of third grade pupils' writing skills using creative writing techniques
Summary of attestation work for second attestation in the area of primary teaching

Janka Smolková ...4

Projekt - Ruženka v štvrtáckom kráľovstve

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu: učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ

Project – Princess Rose in the kingdom of the fourth grade
Summary of attestation work for second attestation in the area of primary teaching

Jana Matijová ...9

Detská literatúra vo vyučovaní anglického jazyka

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu: učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ

Literature for children in English language teaching
Summary of attestation work for second attestation in the area of primary teaching

Marcela Bukovičová ...11

**Vplyv digitálneho vzdelávania na počúvanie s porozumením
na hodinách anglického jazyka v primárnom vzdelávaní**

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu: učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ

The influence of digital education on listening with comprehension on English classes in primary education
Summary of attestation work for second attestation in the area of primary teaching

Mária Folvarčíková ...13

Tvorba učebného materiálu k téme regionálna výchova a ľudová kultúra

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu: učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ

Creating teaching material for the topic of regional education and folk culture
Summary of attestation work for second attestation in the area of primary teaching

Oľga Felcanová ...15

Rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov 7. ročníka základnej školy

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v predmete slovenský jazyk a literatúra

Development of seventh grade pupils' reading literacy
Summary of attestation work for second attestation in the subject Slovak language and literature

Mária Vološinová ...18

Využitie didaktickej hry bludisko na hodinách slovenského jazyka a literatúry

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v predmete slovenský jazyk a literatúra

Using didactic game "maze" on Slovak language and literature lessons
Summary of attestation work for second attestation in the subject Slovak language and literature

Jana Markóčiová ...22

Aktivizujúce metódy v edukácii slovenského jazyka a literatúry

Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v predmete slovenský jazyk a literatúra

Activating methods on Slovak language and literature lessons
Summary of attestation work for first attestation in the subject Slovak language and literature

Anetta Mária Gnidová ...25

Metódy práce s využitím videosekvencií v edukačnom procese v predmete slovenský jazyk a literatúra

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v predmete slovenský jazyk a literatúra

Working methods using video sequences in the subject Slovak language and literature
Summary of attestation work for second attestation in the subject Slovak language and literature

Ivana Papcunová ...30

Využitie videosekvencií v edukačnom procese

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v predmete slovenský jazyk a literatúra

Using video sequences in education
Summary of attestation work for second attestation in the subject Slovak language and literature